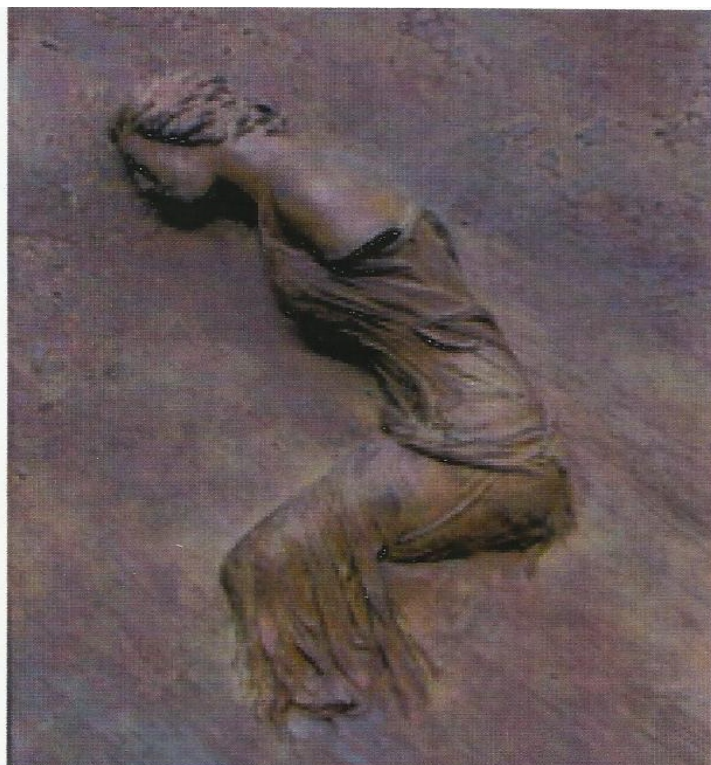


CONSTANTIN STANCU

GEAMANTANUL CU PRIVIRE

(texte despre texte)



Editura RAFET

CONSTANTIN STANCU

Geamantanul cu privire

(texte despre texte)

Editura RAFET

ISBN 978-973-146-437-4
Copyright: Editura RAFET
Editor: Constantin Marafet

S.C. Editura RAFET S.R.L.
Director editură: Constantin Marafet
Str. Grădiștea, nr. 5, Râmnicu Sărat
Tel. / Fax: 0238568085
Mobil: 0727311412
E-mail: editurarafet@yahoo.com

Cuvinte de luminat ochiul

Cărțile vin spre tine, nu le poți opri.

Într-o vreme în care se dă o bătălie grea pentru mințile oamenilor, lectura devine marea evadare din insula numită stres.

În umbra cărților, mereu un scriitor, un iubitor de literatură, un om format să livreze ceremonii lirice. Cartea are un destin special, este sugerat de autor, este intuit de cititor, scânteiază în vreme.

Lecturile au devenit tot mai rare, oamenii își pun transfuzii direct de la televizor, de pe tableta electronică, de pe telefonul „inteligent”.

Sunt oameni care se refugiază în mirajul textului scris. Suportul de hârtie este cel mai accesibil și dă farmec stării de veghe în lanul de texte. Suportul virtual este unul necesar, contactul se face direct, fără intermediari.

Fiecare scriitor a investit în cărțile sale suferință, miraj, puțin adevăr, marketing literar. Citind te faci mai bun, viața se adaugă vieții tale, ceața epocii se ridică, înțelegi. E tot mai greu să înțelegi semnele din jurul tău, care fac posibilă revelația personală. Literatura este o aventură, fiecare carte o scurtă călătorie în labirint, pregătești *geamantanul cu privire* și intri în țara promisă mereu de poeți. Ajungi acolo, uneori ești fericit, alteori, nu!

Textele din carte sunt scurte epistole despre templul care se ridică în ființa ta cu fiecare filă, cu fiecare poem, cu povestirea sclipitoare. Notele literare nu pot ține loc unei cronici profunde, textele scrise au menirea de a acomoda cititorul cu lumea nevăzută din patria speranței.

Citești și de schimbi, nu realizezi că ziua de mâine este altfel, dar este mai reală decât realitatea pe care o bănuiai.

Ziua

E târziu, ziua s-a rătăcit între frunzele de mărar,
ora exactă nu mai are sens,
aerul tare modelează memoria călătorului,
iar sunetul autovehiculului trece peste mine cu mare viteză,
sfidez gravitația, vara lucrurile sunt mai ușoare,
e un peisaj de început de lume la munte,
bat cu degetele în fereastra nopții, luna stă în echilibru pe
frunza de măr...

Călătorul caută echilibrul dintre o lacrimă și alta,
echilibrul face lumea mai sigură –
cele patru anotimpuri devin unul singur,
nu mai putem evada din el,
fulgii de zăpadă, planete sinucigașe în ochiul martorului...

Totul se sprijină pe atât de puțin,
îi este teamă să-i rostească numele,
privește spre luminile pământului,
în călătoria sa spre cer,

e o levitație de clorofilă deasupra.

Scrisori de dragoste în răcoarea dimineții...

Lörinczi Francisc-Mihai și Lorinczi Maria-Daniela abordează, în volumul de poezii *Michelangelice. Scrisori de dragoste*, (Sibiu: Editura „CronoLogia” – 2012), tema profundă a relației dintre bărbat și femeie, ca persoane complementare una alteia, prin lentila iubirii. Volumul are doi autori, o singură stare.

Acest joc, deasupra deasuprelor, este unul care sparge gheața timpului. Poemele se atrag, se cheamă, se resping, se caută, sunt pereche și formează întregul. Ele urmează modelul celor doi, amprenta umană se vede în versuri, poemele devin ființe vii, iubirea celor doi le-a dat viață.

Ei nu experimentează, ei trăiesc poezia cu sinceritate, ca un fapt de viață, depășind motivația literară. Există multă sinceritate în versuri, atracția fizică este depășită de tensiunea spirituală a regăsirii ființei în cealaltă ființă pereche.

Titlul este semnificativ, amintește de Michelangelo Buonarroti și sonetele sale de dragoste, de secretul relației care sparge tiparele, însă cartea de față e mai degrabă o epistolă despre dragostea naturală dintre el și ea, tensiunea rămâne ca o aură din care picură lumini. Din acest motiv, aparent banal, volumul de versuri are o valoare importantă, pune balanță normalul ca normal într-o lume în derivă.

Francisc-Mihai și Maria-Daniela au un motto profund, preluat din *Cântarea Cântărilor* (Biblia), ca semn că tema este esențială și jocul lor a fost luat în serios. Probabil că în poezii au fost prinse stări unice, stări care i-au marcat pe cei doi (în prezent sunt căsătoriți, sunt scriitori cu opera în plină expansiune, formând o familie solidă).

Poeziile sunt în oglindă, pe două coloane, fiecare vers ar putea continua cu versul din poezia imagine, se oglindesc în argintul cuvintelor atinse de brumele înalte ale dragostei. Există aici un

simbolism care duce la valorile creștine, în Templul de la Ierusalim existau două coloane, nu aveau un rol arhitectonic, ele reprezentau frumusețea lui Dumnezeu. Există o țintă înaltă în poezii, arcuită peste sufletele celor doi, bolta unică a îndrăgostiților, care depășește timpul special pe care l-au primit în dar. Ei își aleg peisajul liric cu atenție, natura face parte din cuvinte, anotimpurile dau ritm poemelor, culorile profunzime, rugăciunea rotunjește mesajul, miresmele se leagă în simfonie, îngerii ating cu aripi de argint vorbele, semnele, dansul de dragoste dinamizează mesajul de dragoste, ei speră la o perfecțiune visată, își duc povara iubirii cu demnitate, se simte liniștea stelelor în vocale, grădina este prezentă simbolic, raiul e mai aproape decât se crede...

Mihai începe dansul cuvintelor: „De-ș scrie acum/ aș face-o/ cu toate miresmele deodată” – Maria-Daniela răspunde: „Sunt ceea ce îți dorești – Întrebări ale cerului/ căzând cascade”.

Din această paradigmă a dragostei, cititorul simte pulsația ființei sunt boltă: este chemat pământul ca martor la dragostea dintre el și ea, gânduri care străbat arborii, poate sunt aripi, seara picură liniște, cerul ca o rană deasupra omului copleșit de sentimente, ea așteaptă Grădinarul care poate culege petalele, coborâre în înălțime, senzori schimbate, frumosul se adună pe roua sufletului, este un cer de înaltă lumină din miresme – toate trimit spre naivitatea artistului copleșit de frumosul din lume, o poveste spirituală din care cei doi nu pot evada. E aici un tablou asumat de un pictor naiv, inundat de culori și forme speciale, marcând esențele.

Totul devine serios, în final, are loc descoperirea cuvintelor scrise în cer, cu foc: „Călătoresc/ cu Dumnezeu/ ascultând ploaia” (Maria-Daniela). Ori alte semne: „Te regăsesc/ și în cafeaua/ pe care o sorb” (Francisc-Mihai).

În acest joc reținem:

El: „În brațele tale/ sunt/ acasă”.

Ea: „Cu picurii luminii/ te îmbrățișez,/ prinț al luminii”.

Cei doi au reușit să prindă misterul dragostei în scrisorile lor. Deși sunt aproape, comunicarea se face prin distanțarea în mijloacele literare, ei tind spre infinit apropiindu-se, se încăpățânează să trăiască eternitatea unei clipe.

„Stau la masă/ cu Dumnezeu/ și privim ploaia” – spune el...

„Călătoresc/ cu Dumnezeu/ ascultând ploaia” – respiră ea...

„Zborul ne aparține./Aripile sunt în noi” – constată el...

„Aș vrea/ să pot găsi/ cuvinte/ însă ele s-au închis/ în necuvinte” – șoptește ea...

Michelangelo s-a regăsit în opera sa completă: sculptor, arhitect, pictor, scriitor, gânditor... Cei doi fac din cartea lor un loc unde se vede arhitectura dragostei, tavanul pictat al cerului în luna mai, sonetul care arcuiește pereții cetății, desenul fin al fluturului pe un gând de fericire, lumea care redescoperă *nunta*, locul unde se întâlnesc cele de sus cu cele de jos. Ei nu ascund miracolul iubirii care vine din iubirea lui Dumnezeu pentru creația Sa...

Concluzia lor: „Ascult glasul vântului/ și privesc cerul” – în balans cu el, ea știe: „Cerul mi te-a dăruit”.

Stilul este cel al renașterii, autorii au avut curajul să ne prezinte frumusețea dragostei văzută prin ochii lui Dumnezeu, s-au reîntors la *cântarea cântărilor* prin răcoarea dimineții... Nu au greșit, dragostea acoperă toate, chiar și imperfecțiunile noastre, uneori...

Sfârșit de mai, 2013...

Negru pe negru, când se epuizează limbajul

(Aurel Pantea, scriitor român, născut la 10 martie 1952, Chetani, jud. Mures, în prezent Conf. univ. dr., Catedra de Limba și literatura română, Facultatea de Istorie și Filologie, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, autor al volumelor: Casa cu retori, Editura Albatros, București, 1980. Persoana de după amiază, Editura Dacia, Cluj, 1983. La persoana a treia, Editura Cartea Românească, București, 1992. Negru pe negru, Editura Arhipelag, Tg. Mures, 1993. Aceste venetii, aceste lagune, Editura Axa, Bacău, 1995. O victorie covârșitoare, Editura Paralela 45, Pitești, 1996. Negru pe negru (alt poem), Editura Casa Cartii de Stiinta, Cluj, 2005. Redactor șef al revistei Discobolul, Membru alUSR, Filiala Alba-Hunedoara

Negru pe Negru – Aurel Pantea, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2009. Prefața Al Cistelean)

Aurel Pantea este unul dintre poeții interesați ai literaturii române, poezia sa vine dintr-o zonă umbroasă a revelației pentru a lumina textul, pentru ca textul să nască în mintea cititorului gândul revelat.

Cartea sa de versuri *Negru pe Negru* aduce în atenția cititorului de poezie serios acea poezie emblematică, inspirată de realitatea imediată, filtrată prin ochiul celui care trăiește într-o culoare matematic exactă, situată în nodurile existenței.

Când citești textele scrise în volum ai impresia unei lupte acerbe între poet și poem ca fiindă vie, o luptă mediată de limbaj, un limbaj dus până la limita posibilului. Uneori ar învinge poetul, apoi oboseala îl copleșește, alteori ar învinge poemul, dar limbajul este minim, limbajul pare insuficient și cuvintele se pierd în peisajul liric, absorbite de spaimă.

Poetul are în memorie experiențele trecute ale altor poeți, nu dorește să repete, de aici discursul se mută într-o altă zonă a poeziei, cumva între viziunea eremitului obligat să trăiască momentele aleatorii ale existenței și omul din cetate, chemat să suporte viața online.

Volumul începe cu un poem esențial, poate unul dintre cele mai profunde din literatura română actuală, un poem pătrunzător: „A cui favoare, ca posedatăi/o împlinim? Pacte, în legea înfierată, sting luminile,/genetica e tot o politică în care/proiectantul lucrează cu materia primă/luată direct din victimă./întinsă pe planșe, iar în urmă se sting toate luminile”

Poemul nu are titlu, în aparență, tensiune se creează în momentul în care se sting toate luminile, legea imuabilă, legea creației la care ne supunem e prezentă, nimic nu se poate face, dar s-a făcut totul în momentul în care am primit codul genetic. E aici o cunoaștere fără de cunoaștere, ducând la revelație, la aflarea secretului ființei. Poemul trimite cumva la tabloul lui Rembrandt, celebrul pictor, cel care a pictat „Lecția de anatomie”, o lecție în zone umbroase. De asemenea profetul Daniel (*Biblia*) zice că măsura în istorie este omul. Viziunea profetului, acea imagine a statuii imense, aflate în fața sa, capul de aur, pieptul de argint, apoi coapsele de bronz și la urmă fierul amestecat cu lutul, așa par să se prezinte imperiile în fața lui Dumnezeu, plecând de la prototipul universal: omul. Apoi ușoara ironie a poetului, genetica e tot o politică, da, o prezență în cetate, lucrurile sunt create, trupul e creat, dar nu se vede ceea ce este mai important: sufletul... Dar omul e pe planșă, pentru studiu, se sting luminile la momentul important al studiului... În psalm (*Biblia*), David afirma: nici întunericul nu este întunecos pentru Dumnezeu, iată de ce proiectantul nu are nevoie de lumină, de lumină are nevoie omul, cel care se bazează pe o cunoaștere limitată, limitată de trup, înghesuită în carne, în trei dimensiuni...

Privind mai atent la poemele din volum constanți că toate au devenit dense, de nepătruns, fețe care nu se mai întorc, eternități prin coridoare cu oglinzi, corzi și raze peste delte în freamăt, există zone de întuneric în noi, păianjenul reveriei, ceva din noi rămâne afară, sârmele nervilor, albul triumfător după toate morțile, stai în mut și speri în Domnul...

Pentru a pătrunde poezia lui Aurel Pantea e nevoie să prinzi viziunea, să prinzi sistemul și limbajul, limitele și limitarea, moartea care iese în peisaj pentru a exclama: viață...

Viziunea poetică este una a universului contorsionat, după scenariul *black hole* (gaura neagră), regulile sunt altele raportat la discursul poetic obișnuit. Poemul scris de Aurel Pantea devine dens, cu masa lirică insuportabilă, cuvintele par să rețină sentimentele, iar dinamica ideilor o ia razna, rămâne doar orizontul evenimentelor, un orizont rece, impenetrabil, menit să absoarbă mintea cititorului până la nivelul nonexistenței. Totul are menirea de a crea singularitatea poemului, în interior se edifică ceva unic, Unul... În acest context poezia lui Aurel Pantea face dramatic legătura între Nichita Stănescu și Ștefan Augustin Doinaș, de la întunecând întunericul pentru a ajunge la porțile luminii, la foamea de UNU. Dar gaura neagră a poemului poate fi mintea, fantezia, logica limitată a omului, locul unde se pierde lumina divină, trupul de pământ al ființei nu poate capta lumina necreată, energiile necreate...generând o altfel de energie, energia respingerilor aflată în anticamera iubirii.

Lumina nu scapă din poeme, se curbează sub greutatea trupului de pământ, de aici o suferință discretă, dar insuportabilă pentru poet.

Negru pe negru nu este neapărat un titlu original, dar propune o poezie originală.

Privind la taina fiecărui poem, deși poetul renunță la titlul de început, pricepi câte ceva: *la fel cum se întâmplă cu un chip, timpul cu toate otrăvurile, mulți lucrează la o față, metal vechi, memorie sudată, fiziologia realului, obiectele, această*

hemoragie, lumina desfoliată, feminitatea limbajului, cu flacără rece ard, bestia grea, când se epuizează limbajul, ești din nou obiect, morții cer găzduire, unul care își duce groapa cu sine...

Deși pare inoportun să facem apropieri, totuși există atingeri cu poetica textelor creștine, la Aurel Pantea, o apropiere în sens axiomatic, versul o trădează, spaimetele o arată, neputința logicii de a capta logica lui *deasupra* sunt evidente... Din acest punct de vedere poetul refuză un Dumnezeu al dragostei, se pliază pe un Dumnezeu impenetrabil, rece, depărtat, care ține ființa într-un cerc al neputințelor, teme ale creștinismului evului mediu, chiar ale creștinismului de început, ale călugărilor retrași în zona singularității...De aici scrierile lui Aurel Pantea generează un sistem binar la citirea lor...timpul se frânge în poemele din volum.

Din perspectiva poeziei mistice creștine putem reține câteva teme care înfășoară poemele lui Aurel Pantea, sunt corzile luminoase ale poeziei, greu descifrabile, dar care îi pun în valoare discursul liric.

Cunoașterea devine improprie, pierderea în extaz o justifică, desprinderea de lucruri, de realitate, de obiecte, face loc spiritului absolut, care biruie logica limitată a omului, lăsând loc frumosului obiectiv, rupt de curente, de mode, de preferințe, de revolte temporale.

Pantea vrea să fie un inițiat, iar poemele sale sunt ritualul prin care intră în sfera frumosului.

Frumosul ar putea fi generat de poemele lui în locul unde limbajul și tăcerea se întâlnesc. Desprinderea de lume și de ființa proprie fac posibilă intrarea în zona incomunicabilului, a necreatului, a imaterialului, a tăcerilor, dar tocmai acestea toate trădează prezența dinamică a luminii pe care nu o vezi, dar ea există în poeme, prin corzile nevăzute ale transcendentului. Prin poezia sa Aurel Pantea încearcă să mute mintea cititorului într-o zonă superioară, pur spirituală, se folosește de limbaj, se izbește de limbaj, asta în mod dureros.

Probabil că acest gen de poezie nu captează atenția cititorului obișnuit, dar o captează pe cea a cititorului avizat, intrând în zona creației academice și a literaturii inițiaților moderni care tind să aducă ceva nou în literatură prin efortul conjugat al creatorului, grefat pe cunoașterea extinsă a omului contemporan care beneficiază de textele vechi și textele noi ale științelor de tot felul, pornind de la codul genetic până la textele sacre.

Se risipește poetul în volumul acesta *Negru pe negru*? Iată întrebarea la care poetul tinde să răspundă, cu acceptarea jocului poemelor el pare să adune, bazat pe limbaj, prin unirea ființelor, prin transfigurare.

Imaginația este un fel de natură, imaginația are texte, ceva se amestecă, singura șansă e să stai în mut și să sperî în Domnul. Aici se simte providența divină care lucrează și neputința umană, imaginația pare a obtura sensurile, pare a rupe pătrunderea tainei...

„Că imaginația începe de oriunde e un fapt consolator, ce nu ține seamă/ de exasperare ori bucurie, imaginația e unul dintre cele mai nemiloase fapte, e/ un fel de natură, pentru că așa s-a simțit natura prima dată/ în chin, a dat imagini/ a băgat texte despre ea, băga-o-aș în mă-sa de imaginație/ a băgat texte, iar acum/ stai în mut, în limbajul ce absoarbe toate sintaxele, stai în/ mut și sperî în Domnul”

Se simte aici viziunea specială despre limitare, limbajul e neputincios, singura speranță e revelația, doar poți spera ca Cel de Sus să coboare, prin har, cunoașterea, limbajul e limitarea particulară în fața eternității și infinitului.

Sfântului Francisc din Assisi prin scrierile sale a pus în evidență mecanismul limbajului și capacitatea de a prinde cumva divinul, dar limbajul, până la urmă, a dus la neputință, singura posibilitate e textul revelat, divin care declanșează viziunea, prin pendulare în întregul corp de texte a Bibliei. Pantea apelează la

experiența acestuia și fixează în poeme limitele limbajului și neputința imaginației, limitată de trăirea în sarx (carne).

În cuprinsul volumului poetul face trimitere, brusc, la un alt volum la care lucrează: *Nimicitorul vorbește*, sugerând neputința de a definitiva poezia proprie, dar și soluția care e a negației, pentru a lăsa locul revelației, negația nu șterge, negația eliberează. Iată ce notează Aurel Pantea în această scurtă notă, cu efect programatic:

„Mai limpede, imaginația a descoperit că poartă în ea însăși germenii negației pe care, până acum, o percepea ca lucrând într-o exterioritate. Negația, cu toate vocile ei, vorbește, acum, în poeme. Elocvențele ei ocupă tot spațiul-timpul poemelor.

Conștiința poetică ajunge, în acest stadiu, un simplu martor al unui confesional în care vin în limbaj conținuturi la care ea, până acum, se raporta ca la niște realități exterioare. Acum le descoperă ca fiind ale ei”.

În mod fundamental poetul explică sistemul, mecanismele poemelor și nevoia de definitivare a operei sale în paradigma spirituală a experiențelor de natură poetico-existențială. Urmează confesiunea până la capăt, limita la care ființa poate capta divinul, negându-se ca ființă, dar eliberând adevărul pur spiritual, matricea.

Personal am priceput nimicitorul ca prezență a divinului în Egipt, ca mod de a elibera, de a salva aleșii, de a le da posibilitatea să iasă, protecția făcând-o sângele, ca semn. (A se vedea *Exodul*, Biblia, Paștele). De fapt nimicitorul a făcut posibilă intrarea în noul teritoriu, dar totul are și o dimensiune spirituală, pentru cele din lut sunt proiecția celor de Sus, astfel că proiectantul știe, are planșa...

Iată ce notează Aurel Pantea într-un eseu:

„Dar a vorbi astfel despre moarte înseamnă a te afla „în voința ta preasfântă”, ori, în spirit franciscan a fi într-o astfel de voință coincide cu postulatul fraternității universale. Dumnezeu lui Francisc e tată și frate ce mântuie de a doua moarte. Această a doua moarte e prezentă și la egipteni și indienii antici. Evitarea ei, în „doctrina” franciscană e posibilă prin blajina solidaritate a tuturor fapturilor întrețesute în textul sfânt al lumii” - POEZIA MISTICĂ CREȘTINĂ, Revista aparținând de „Universitatea 1 Decembrie 1918” Alba Iulia, unde și este profesor, adică dascăl, adică rabi, pentru studenți)...

„Și moartea, da, ea, în timp, cu tot timpul,/ cu tot timpul în gură, / iubindu-se cu timpul, metresa, văzându-mi sarcasmele/ și invitându-mă, / cu, cu timpul în toate gurile ei, are tot timpul și toată/ vremea ceva de spus,/ ea are verbul în care sensurile sunt negre, cu el ne iubește,/ ne spune acest verb/ cu timpul în gură și în noi toate limbajele/ devin nisip, nisip lichid, o subțire placentă în care ei îi/ place să se tot nască/ rostește-ți moartea, naște-ți moartea și amuțește pe veci,/ stau cu moartea în gură/ și vorbesc în neștire”.

Urmărind cu atenție modul de grafie a textelor scrise de poet, vedem că Aurel Pantea își nimicește poemul, regulile minime moderne sunt negate pentru a atrage atenție asupra texturii spirituale, pentru a impune în ochiul cititorului peisajul lui negru, ca peisaj pe negru, ca revelație și mecanism de ființare până la urmă... Ideea se dizolvă în spirit, cuvântul se face logoi...

Plonjarea în arealul spiritual este o temă abordată de poeți după anul 1989 în literatura română (și nu numai de poeți), ca semn al relaxării vieții sociale și ca libertate individuală într-o perioadă de libertinaj. Astfel, Eugen Dorcescu, plecând de la textele biblice, a realizat unele volume de poezie, traducând, în echivalență proprie, cărțile Scripturii, atent la o exprimare cât mai exactă, de teamă să nu strivească miracolul, limbajul fiind

unul clasic, tema general acceptată, dar finalul, o poezie de rafinament și claritate pentru ca adevărul să ajungă la cititor așa cum îl așteaptă, simplu și înălțător (Vezi *Biblice, Exodul, Ecclesiastul*, etc.).

La Paul Aretzu limbajul se mulează exact pe text, astfel că versul său dă naștere psalmului pur și simplu, bazat pe canoane, dar cu amprentă literară evidentă. Sunt doar două exemple în care fondul spiritual, textura spirituală, s-a materializat în poezie (Vezi *Cartea Psalmilor*). Este o altfel de abordare, ea pleacă de la o altfel de vedere cu inima, adică: „prin lumina Lui vedem lumina” (Psalmul 36 din Biblie). La Aurel Pantea, probabil, că în background, se află viziunea prinsă de Dumitru Stăniloae, marele teolog român, în cărțile sale, acceptate ca viabile în mediul creștin ortodox. Virgil Podoabă, într-un studiu destul de elaborat, îl plasează pe Aurel Pantea în generația poezilor optzeci, enumerând linii, direcții, sensuri.

Probabil că la Alba Iulia, în zona acestui fel de poezie, Aurel Pantea tinde să ființeze o școală a celor inițiați în poezia negrului pe negru pentru a intra în zona literaturii luminate. Poezia va trebui să exprime ceea ce urechea nu aude, ceea ce ochiul nu vede, dar ființa captează, receptează singularitatea, foamea de UNU...

Și totuși, în ciuda poeziei scrise, Aurel Pantea este un poet sensibil, deschis în mod fatal spre porțile luminii, dar și abrutizat de realitatea imediată, pe care o convertește în poeme speciale, universul se dinamizează brusc sub revelația aceasta particulară.

Poemele din volum sunt structurate pe două cicluri, timpul lui 1993, vremea lui 2005, dar sunt unitare, se leagă prin stilul poetic. Poemele nu au titluri, par a se chema prin zicere, textul curge din text și neagă textul și lumile, dar la sfârșit, poetul dă cheia poemelor, în cuprins sunt titluri discrete, orizontul evenimentelor se deschide cititorului prin definiții scurte, electrice. La fel ca în textele cărții *Apocalipsa* din Biblie, la

sfârșitul acestora, se dezvăluie simbolurile, astfel poezia este în plină mișcare.

Despre poezia lui Aurel Pantea s-a scris, în timp, în revistele literare, s-a scris cu seriozitate, s-au dat definiții și s-au explicat sensurile din punct de vedere literar. Dar poetul trebuie privit din perspectiva viziunii sale și asta înseamnă inițiere, ori zidul pe care textele sacre îl pun în fața cititorului neavizat este nimicitor. Poetul nu neagă de dragul de a nega, ci pentru a ieși prin spiritual în lumea posibilă a existenței lui negru, ori asta trebuie văzut ca existență, nu ca negație. De aceea *Biblia* face legătura cu arta, cu restul culturii necesare într-o lume care cade, este în ruină. Pantea nu se joacă de-a poezia, el dă sensuri noi textului poetic.

Volumul are o prefață de Al. Cistelecan, intitulată *Ultimul taliban (Negru pe negru)* în care se afirmă: „...Dar reunite, cele două volume de *Negru pe negru* fac cel mai „negru” lirism de la Bacovia încoace...”. Personal consideră că nu e în joc un negru lirism, ci o foame după porțile luminii, textul e doar mecanismul prin care temele, ideile, spaimile, erorile, temerile, taina sunt puse la dispoziția cititorului inițiat. Aurel Pantea atacă tema poemului prin metoda *via negativa*, nu știm nimic, dar puteam spune atâtea despre ceea ce nu știm, prinzând logosul în plasa limbajului.

Cităm dintr-un eseu dedicat poeziei lui Aurel Pantea și perspectivei asupra poeziei române contemporane:

„Aurel Pantea se dovedește cât se poate de straniu. De paradoxal. Astfel, conform unei interpretări tehnice a poeziei sale, el n-ar fi, neavând exuberanța livrescă și procedurală a tehnicianului, decât un postmodern circumstanțial, de al doilea plan. Și nici n-ar avea cum să fie mai mult de-atât, de vreme ce, așa cum au observat și alții, ce-i drept, foarte puțini, el este funciarmamente un vizionar. Un vizionar pur sânge, care este atât de absorbit de propria viziune și atât de dominat de ea încât nu-i

mai prea rămâne vreme de tehnice și artefacte sofisticate.”
(Virgil Podoaba. Eseu despre poezia lui Aurel Pantea. Centru si Provincie).

În ultimul poem din volum, scriitorul se deschide spre șansa de a trăi un experiment unic, dăruirea proprie spre viața sa specială, de nerefuzat:

„Curva se dă curvarilor, a zis, și din el curgea/o dimineată pustie. Aceasta vorbea/cu multe voci. Nu mai citit, și citesc în neștire,/nu mai umbla, și umblu bezmetic, nu mai vorbi,/ și nu mai tac din gură, nu mai privi, și mă umplu de priveliști...”.

Iată că negarea face posibilă nașterea într-o altă dimensiune (*uterul ca o dumbravă parfumată*).

Limbajul nu trebuie să deruteze, el edifică lumina pe care se sprijină negrul...

Aurel Pantea își asumă această viziune, dar până la urmă fiecare poet are libertatea de a-și asuma o viziune, poezia e un câmp în care culorile se schimbă, iar taina dansează, în curcubeu sunt șapte, ori șapte, este deplinul (*Apocalipsa*), forma care parafează legământul, pactul, iar dragostea acoperă totul, pentru că singularitatea e locul unde dansează universul, iar mama noapte naște un poem...

Octombrie, târziu

Penumbra trandafirului

Un poet în penumbra trandafirului, discret și înconjurat de iubire.

Constantin Marafet își fixează temele poeziei sale în tandrul volum purtând acest titlu, un titlu simbolic, plin de forță și mister. Constantin Marafet, *Penumbra trandafirului*, Editura Fundația „Scrișul Românesc”, Craiova, 2013, carte de referință pe traseul poetic al scriitorului, pasionat de literatură, sensibil și căutător de cântec în lumea de azi, cubică și mov. Cartea este dedicată soției, Maria, un semn de normalitate într-o lume a experimentelor de tot felul. Poetul rămâne dedicat iubirii ca mister care ne ține în echilibru într-o lume mișcată. Penumbra trandafirului este semnul aceluși mister unic care marchează ființele, iubirea ca legătură cu celălalt pe orizontală, ca legătură cu Dumnezeu pe verticală. Titlul sugerează misterul pus în lumină de Umberto Eco în cartea sa *Numele trandafirului*, misterul care dă sens vieții. Misterul se potențează prin tristețe, este un joc al tristeții la poet, specific vârstei maturității în care lucrurile intră sub o nouă lumină amară și simfonică. Cuvintele curg cu proștețime, discursul lui Marafet este continuu, fără sincope, marile teme îi sunt familiare și refuză experimentele „la zi” din literatura română, preferă să rămână fidel temelor fundamentale ale vieții, cuvintele au argint pe vocale și ecou în inima cititorului.

Poezia este atinsă de iubirea care viscolește amintiri, ziua intră desculță în poem, întâmplări care vin peste om cu energia lor din altă lume, există un fulger în cafea, culorile se definesc, pot fi albe sau negre, zmeie de brumă peste zâmbete second-hand, un lăutar a dispărut fără urmă, culoarea singurătății nu plânge, poetul este copacul fără nume, și-a rezervat o cetate de roze peste marile treceri din lume. Cântecul este mijlocul prin care poetul revarsă ideile sale spre cititor, spre cei care îi sunt aproape,

cântecul discret, știut doare de inițiați: „departe se aude o strună cum cântă/ la o vioară bătrână”.

Taina:

„am iubit până-n amin
toate clipele uitării
și femeia cea albastră
chipul ei din chipul mării
mă aruncă-n disperare (femeie albastră)”.

Tensiunea dintre cunoaștere și sentiment se amplifică, femeia se transformă și chipul ei intră în substanțele infinitului, mare o resoarbe în icoana ei, bărbatul se epuizează sub chemarea tăcerilor din munte.

Unele poeme sunt scrise în stil clasic, au ritm, rimă și detenta modernă, altele sunt poeme care se modelează sub muzicalitatea ideilor, poetul nu experimentează, el trăiește clipele, fiecare poem are o istorie spirituală, amprenta suferinței, ori a bucuriei, poate a rațiunii, se simte în cuvintele lui.

O armonie planează în fiecare poezie citită, sentimentul se înalță pe zmeie de brumă, întâmplările vin în vârful picioarelor, viața pare tot mai fragilă în elipsa ideilor de fiecare zi...

Poezia se dinamizează sub imagini sau evenimente profunde: „iar casa mi se transformă/ într-o imensă lacrimă neplânsă (un fotograf)”; „și spațiul în care ședem noi/ își ia adio de la ultima culoare/ din care ne născusem (spații dilatate)”; „și privește cum oglinzile se sparg singure (ultimul spectacol)”; etc.

Constantin Marafet preferă spațiul spiritual în care regăsește echilibru, este un fel de retragere în lumea poeziei în care se simte în armonie cu frumosul:

„pe strada din parc cu banca rece
nimeni azi nu mai petrece.
eu sunt umbra nimănu –

din al veacului verzui
las orașul să se-apelece peste feerie
eu ascult o simfonie (o simfonie)”.

Complexitatea vieții capătă rezolvări estetice, peste lume colindă tristețea.

Poemele sunt un răspuns la frământările pe care o persoană le are în acest ev clătinat de valori fragile în care faptele se întrepătrund până la disoluție, totul poate intra într-un *festin de zile mari* cum scrie Ion Roșioru în prefața la carte, poetul îi răspunde modest cu poemele sale care pun în mișcare anotimpurile, declanșează întrebări, se aud șoapte, apele nopții invadează diminețile decupate în spații dilatate, fotografatul de serviciu este prezent, dincolo de fotografie este o altă lume, marginea lunii ne atinge tandru, penumbra trandafirului invadează piața publică, refugiul este în oglinda iernii, vântul este amar pe drumuri de bronz, doar patima nopții înfinge în oglinzi orizonturi fixe...

Poetul pleacă de la poezia sa și ajunge la titlu ca într-un repaus, balanța stă peste lume, moartea începe să ne viziteze, dar iubirea este soluția la luminile străzii...

Volumul are o prefață bine scrisă de Ion Roșioru, câteva referințe critice de la Theodor Codreanu, Nicolae Dabija, Mircea Micu, Ion Murgeanu, Viorel Dinescu, Ioan Flora, Ioan Holban, Emil Lungeanu, Emilian Marcu, Florin Muscalu, Ion Stanciu, Traian Gh. Cristea, Eugen Evu, Adrian Botez, Stan Brebenel, Dumitru Ion Dincă, Ioan Lăcustă, Constantin Stancu, plus curriculum vitae care ne transmite date despre Constantin Marafet.

Poetul este un împătimit de literatură, organizator al Festivalului Titel Constantinescu de la Râmnicu Sărat, acolo unde au fost premiate numeroase cărți pentru literatura română, unde au fost lansați scriitorii și unde pasiunea pentru artă s-a evidențiat ca un fapt de viață merit să spargă banalul zilei.

Scriitorul este autorul unor cărți importante: *Lacrima desculță* (versuri, 1990), *Nu sunt învins* (versuri, 1991), *Tăcerea galbenă/Jaune Silance* (versuri, 2006), *Eu și sora mea umilița* (versuri, 2008), *Rădăcina înstelată* (versuri, 2009); *Popas între nori* (versuri, 2010), etc., a primit numeroase distincții și premii, este membru al Uniunii Scriitorilor din România, editor, îngrijitor de carte, director al Editurii „Rafet”, a editat sau girat numeroase cărți și autori din țară sau diaspora, artizan al unor ediții bilingve, etc.

Mircea Micu nota despre Constantin Marafet: „Are ceva din limbajul parfumat al unui timp iremediabil pierdut, există în versurile sale un aer voit de vetustă melancolie, o stare de angoasă provincială provocată, o autoironie dovedind umor și inteligență artistică”.

Volumul de față probează argumentele celor care au scris critic și cu atenție despre opera acestui scriitor care marchează literatura de azi în felul său romantic și lucid în același timp.

Versurile poetul aduc concluzia demersului său: „noi ne iubim la încheietura unei ape/ aici, de la facere și dincolo de moarte (dincolo de zare)”. Constantin Marafet nu-și ascunde rădăcinile, le vrea înstelate, poezia sa are ceva din Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Barbu, Bacovia, chiar Minulescu. Este viziunea sa, una sinceră și constructivă prin efectele versurilor care picură peste trandafirul care sfidează zmeiele de brumă, ori păsările care ies din joben...

Ianuarie, 2014

Orologii de duminică

Pentru George Holobacă poezia este un timp așteptat, o sărbătoare în care se regăsește cu cele curate și înalte, când redobândește bucuria de a pătrunde în intimitatea versului și pentru o dulce evadare în cultură și marele sclipiri ale clipei. Poezia sună la oră exactă în sufletul poetului, este prezența odihnei în poem.

Cu volumul de versuri *Orologii de duminică* apărut la Deva: Editura Călăuza v.b.- 2008 el testează limitele poeziei sale abordând cu mult curaj teme personale dar și teme generoase. Volumul are o variantă în limba franceză cu titlul „horologes de dimanches” permițând o interesantă deschidere spre marele bulevard cultural al Europei.

George Holobacă încifrează gândurile sale poetice în formule personale calde și pătrunzătoare: *apa visează, umbrele și flăcările sunt alături, cocorii sparg monotonia melancoliei* și pun sigiliu pe mesaj, *timpul este spart*, poezia profundă este motivul ieșirii din peisajul cotidian pentru a descoperi *silabele genezei și oglinzile de rouă*. Călătoriile poetice ale autorului sunt virtuale, starea este una de respect pentru versul care îți sare în față precum lupul bătrân și pentru cultura serioasă, un gest de regăsire a spațiului etern în care credința oferă certitudini , iar macii din grâu culoarea spirituală a poeziei durabile.

Pentru Holobacă, în mod cert, cunoașterea are ceva care dă mister și siguranță, atingerea ideii îl marchează și poezia țâșnește în cuvinte alese cu atenție, chiar cu teamă, cu sfială și bucurie, descoperirea tărâmului interzis: *„mă străduiesc să fiu ecoul/ cireșilor ce înfloresc cu florile-n pământ/ dar și călător pe apa/ ce se varsă în cer/”* (Cunoaștere).

Motivul cocorului care săgetează cerul spre alte patrii este unul copleșitor, dorul călătoriei cu vehiculul numit poem este o

experiență spre absolut: „ vine de nicăieri/ și n-ajunge la capăt/
precum în zero/ încap toate numerele/ și rămâne totdeauna loc
pentru altele// numai Dumnezeu învinge/ zărilor fără margini/”
(Ochi de cocor).

Pentru siguranța versului său poetul apelează la valorile clasice, verificate, ale poeziei române din orice vreme: Lucian Blaga și Tudor Arghezi. Dar insistă și pe valorile creștine luminoase, venind cumva dinspre cultura franceză încercată prin operele lansate în acel spațiu literar. Sunt motivele sale creatoare pe care își bazează scrisul, un scris ce continuă temele vechi și noi ale poeziei.

Creația este motivul preluat de la poetul Lucian Blaga, creație care se scurge spre relația dintre două ființe: „când a modelat lutul/ lui Dumnezeu/ i-au curs/ printre degete stelele/” , iar de la Arghezi motivul zeilor iviți din mucegaiuri și noroi.

În poezia intitulată simplu patru se dezvăluie deschiderea conștiinței poetice a scribului spre cele eterne, spre siguranța salvării, e cineva care veghează pentru ca lumea să nu o ia razna, pentru ca făuritorii de miracole să rămână în echilibru pe un atom, brusc anul are treisprezece luni, săptămâna opt zile, ziua douăzeci și cinci de ore, dar exista șansa pentru ca poetul să fie contemporanul aceleiași secunde ... Este aici prezentă partea spirituală a lumii, cea în care limitele sunt elastice și în care Iisus desparte certitudinea de incertitudine. E modul de închinare a poetului, prin vers.

În zbciumul cotidian imaginea mamei este una a curăției: „Ană Floare Ană Floare/ mamă cu zăpadă pe rochie/”(macii din grâu).

În pasta poemului scris de George Holobacă se află idei care vibrează și care fac poezia să aibă silabe de fosfor:” străzile vibrează/ cum corzile de chitară”; „în aerul umed îngerul ruginește/ tot așteptând orologiul duminicii/”; „poemul e-n genunchi/ roși până la os/ pe piatră/ în trupul urzit/ din rugăciune/”; „fetele aruncă oglinzi/ pe câmpii”.

În acest joc poetic, însă, poemul pare scurtat brusc precum ramura de pom, pentru a rodi, versul este reținut, fără să lase efectele să curgă până la capăt, ceva îl împiedică pe poet să ducă suferința cuvintelor la final, e tehnica misterului, dar și aerul personal al poeziei, doar inițiați ajung să prindă frăgezimea scrierii. Uneori versurile curg fără a atinge esența, autorul acceptând starea poetică în stil propriu, cu grija de a nu sparge coaja ideii.

Totuși scriitorul acceptă sacrificiul, este unul interior, de zbatere: *„dacă ai fi pasăre/ ai plăti cu cântecul tău/ vămile”*.

Revolta împotriva dezechilibrelor sociale este una angajată, poezii ceaușiști s-au călțănit, au uitat de tronul proletar, au palate, au pus botul la trai de nababi, dar sunt deja pe pluta meduzei, alunecând în ape fără timp și ecou. Brutal este și poemul punk – poeme, cumva ieșind din tiparul poeziei, este aici și un exercițiu el experiențelor de azi în care poezia este călcată în picioare, pentru efectul experienței pe o boabă de muștar...

„Doamne,/ nu răsturna/ ordinea lucrurilor/ primește și toamna aceasta/ ofranda livezilor”. Peste toate este necesară intrarea în normalitate, în rod și frumos, ca șansă oferită fiecăruia.

Autorul este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Alba – Hunedoara a mai scris: „Armura de lut”, „Via caprelor”, „Purgatoriul cocorilor”, „Gloria zăpezii”, iar volumul actual este dedicat copiilor săi elis și iulian, ca gest suprem de cântec de duminică pentru cei care vin după noi, pentru că *„polenul din matricea lacrimii/ fecundează istoria”*.

Chiar dacă poezia curge simplu, fără semne prea multe, cuvintele au litere mici la început de vers, e semnul că ceva continuă dintre poet spre lume și mai departe, iată *„în piețele publice/ sfinții coborâți din icoane/ împart orășenilor/ pâine și zale”*.

Noiembrie, 2009.

Abisul de lângă noi...

ABYSSUS ABYSSUM INVOCAT, este volumul de versuri - testament de zile bune și de zile rele, testament continuare din cuvintele poetului amestecate cu vorbele oamenilor, purificate de zicerile lui Dumnezeu. Este o antologie de autor, a fost făcută public la București: Editura online „Semănătorul” – Martie, 2009, deși editorii adevărați ar fi trebuit să facă tot posibilul pentru a lansa cartea și în format clasic, pe suport de hârtie, accesibilă publicului din oricare zonă a iubitorului de frumos.

Totul se adună în jurul temei, se coagulează pe firul poveștii de a fii om și de a crede în Cel de Sus, în Yah Elohim în împletirea aceea de dor, uitare și vinovăție, poveste a unei vieții simțind absența-prezenței lui Dumnezeu, sunt poeme din scrierile mai vechi ale lui Eugen Dorcescu: *Om de cenușă* (antologie 1972 – 2001), 2002; *Biblice*, 2003 ; *Elegii*, 2003; *Moartea tatălui*, 2005; *În Piața Centrală*, 2007, *Om din oglindă* (antologie 2003 – 2008), 2008. Excepție face *Rugăciunea regelui Manase*, plasată în final, înainte de *Epilog*, dar apărută încă în 2001 (în volumul *Exodul*) și preluată de *Biblice*.

Deci, Eugen Dorcescu își propune o carte de aducere aminte a scrierilor sale cele mai adânci, mai abisale, privind în oglinda poemelor care sunt aduse în prim plan de îngăduința divină.

Relația om-poet-artist-eremit-Dumnezeu- singurătatea ca prezență absolută a luminii, abisul în care fiecare poate cădea fie în sus, în Dumnezeu, fie jos, în omul de pământ amintind de Adam cel care a fost întâiul.

Se poate observa în acest volum evoluția psalmului scris de Eugen Dorcescu de la simple considerații și observații ale celui care crede, pe seama poveștii zilnice, la considerații înalte. Poemele au numere în locul titlului, e aici și o taină a celui care își cântă credința ca relație pură și intensă, abisală, numerele fiind o legătură directă cu acele cuvinte unice venite de Sus. La

vechii evrei alfabetul era mult mai deschis, fiecare cifră avea și o valoare numerică, de aici esența zicerii exacte, în stilul științei de a ține universul în echilibru în fața abisului din Dumnezeu și a abisului din om.

Prologul volumului este intens și deschide perspectiva scrierilor ce urmează:

„N-a fost cu neputință. N-a fost greu./Aseară am vorbit cu Dumnezeu./La fel de clar, de simplu, de senin,/Cum ai tăifăsuți cu un vecin.../E drept că El tăcea. Sau, mai curând,/Iradia în fiecare gând,/În fiecare șoptă și impuls,/În fiecare zbatere de puls./Doar eu grăiam. Și iată că, treptat,/Discursul în tăcere s-a mutat,/Tăcerea s-a umplut de sens și țel,/Tăcerea era drumul către El./Așa-I vorbeam. Spunându-I tot, deschis,/Așa-I vorbeam : Abis lângă abis”.

Prezența Celui Divin nu poate fi evitată de psalmistul poet, în orice fapt a zilei este prezent, în oamenii care au căzut, într-o clădire în ruină, într-o zi de iarnă dificilă, ca lepra, toate trimit la evenimentele unice ale cititorului de cuvinte divine, ale martorului Scripturii, căci asta este Eugen Dorcescu, martorul, prin poezia sa.

Natura relevă prezența Divinității prin frumusețea absolută: *„Și totuși, în străvechea primăvară,/Mă pierd. Și-s fericit. Un altul sunt./Îns de țărână, sânge și Cuvânt,/Ce vede pomi și flori întâia oară”.*

În scrierile sale Eugen Dorcescu privește tragedia umană din perspectivă Biblică, este viziunea sa profundă despre toate, o viziunea pe care nu o tăgăduiește și de care nu fuge, o viziune care îi dă energie și fură energia într-un sens pozitiv: *„Modelu-nfățișat de Marea Carte/ Ne e tot mai abstract și mai străin./Ființe purtătoare de venin,/ Murim încet și reproducem moarte”.*

Poetul psalmist preia din stilul celor care au scris și copiat Scriptura, și-a asumat rolul de a primi vești din abisul perfect la

modul delicat al scribului care scrie pur și simplu adevărurile prin Ochii lui Dumnezeu, e aici un model specific Vechiului Testament din Scriptură împletit cu memoria scriitorului modern care a cunoscut frământările vremurilor din urmă. Uneori poetul trăiește la intensitate maximă relația specifică doar creștinilor practicanți, este epuizat, dorind să se sfârșească totul, ca o eliberare, dar de fapt versul reîncepe lumea de la început cu fiecare poem numerotat riguros, pentru a nu scăpa evidenței divine, trimițând spre eternitate.

Prezența omului afectat de păcat este insuportabilă Eremitului: „*Azi-noapte, printre blocuri, un bețiv/ Râdea strident, striga, sporovăia./ Și-un grup de-aceeași teapă-l însoțea,/ Încurajând delirul lui tardiv*”. Este imaginea căderii totale a omului, iadul care începe de aici.

Singura șansă pentru cel lucid, pentru cel care veghează, martorul liniștit este lauda:

„Lăudat să fii, Doamne,/pentru lumină și soare,/lăudat pentru alba ninsoare,/lăudat pentru ploi, pentru grâne,/lăudat pentru luna și stelele, ceclipesc primăvara în râu și-n fântâne./Lăudat pentru bucata de pâine,/și pentru paharul de apă, date mie ieri,/date azi, date mâine./Lăudat că ești Duh. Că-mi vorbești/fie-n vis, fie-n suferință, fie-n gând./Fiindcă ești./Lăudat pentru-nmiresmatele ierburi. Pentru/frunze și flori./Lăudat că-n final mă omori... ”.

Finalul psalmului nu este unul trist sau pesimist, este chiar eliberarea de trup, ieșirea spre cer, lauda nu este zadarnică, se simte aici una din dimensiunile credinței: nădejdea, apoi moștenirea vieții veșnice, într-o altă dimensiune, tensiune poemului se rezolvă mai mult prin ceea ce nu spune, prin tăcere în sensul marilor profeți, revelați în Scriptură.

Unitatea de măsură a zilei este dată de prezența lui Dumnezeu: „*Faptul că ești și nu ești/ e o zi*”.

Suferința este modul de cunoaștere al credinciosului: „*Lacrima chiar, căzută pe piatră,/ are formă de cruce*”.

Deschiderea spre eternitate dă poetului psalmist emoția adâncă a celui care vede dincolo de semnele zilei, emoția care afectează trupul prin puterea ei de a veni din altă dimensiune: „*înflorat până-n măduvă, deasupra negurii ultime,/ deasupra negurii primordiale*”.

Raportul om –Dumnezeu este tranșat clar, fără speculațiile intelectualului fermecat de abisul propriu: „*Aceasta e desăvârșirea/ nimicului./ Tatăl poate exista/ fără lume./ Dar lumea/ nu poate/ exista/ fără Tatăl*”.

Asumarea destinului propriu așa cum a fost proiectat de Dumnezeu pentru fiecare, în mod specific, fără generalizările mundane este dimensiunea memoriei de artist și de om: „*Atunci, mă ridic,/ și Domnul, zâmbindu-mi,/ mă duce pe drumul știut,/ în calvarul știut:/ un om și o cruce*”.

Dreptatea lui Dumnezeu se vede în fiecare vers, Eugen Dorcescu nu speculează, lasă vederea spre viață nealterată de viclenia umană: „*Plouă peste biserica veche, de/ lemn, plouă peste ierburi și cruci,/ peste scheletele celor vii, plouă/ după o misterioasă măsură*”.

Sunt versuri în acest volum care tranșează speculațiile poetice, apelând la revelația divină: „*Lumina –/substanță/a eternității*”.

Prin cuvinte omenești, poetice, evident, poetul psalmist evocă raiul, viața de dincolo, cu mijloacele care ne sunt puse la îndemână în această dimensiune: „*Stele și constelații nu sunt/ decât schelete de sfinți, risipite/ în lutul văzduhului*”.

Mesajul divin este scris în noi, nu-l putem evita, este clar și trebuie astfel asumat, Dumnezeu și-a făcut partea, e rândul nostru: „*Oamenii doar, covârșiți de lumină,/ par gârbove semne,/ hieroglife de tină*”.

Există șansa ca cei care sunt aleși și acceptă această alegere să vadă ceva din lumea de dincolo: „*Domnul arată celor/ aleși/ un mic paradis,/ un eden virtual,/ înainte de stingere*”.

Această privire descoperă eremitului sensul morții, ca legătură a omului de trup și despărțire de Dumnezeu, pentru o clipă, apoi totul se întregeste: „*Toate cele ce sunt/ se împart, ne-mpăcat,/ între cer și/ pământ,/ între lut și văzduh./ Moartea doar mediază/ între carne și duh*”.

În poemul 90 există definiția stărilor prin care trece ființa umană, posibile stări, accesibile prin voia divină, trei stări, trei ceruri, unul jos, altul sus, revelația ca certitudine a ceea ce încă nu este, esența credinței depline, mărturia celui condamnat la moarte: „*Al treilea și ultimul nivel,/ Cel revelat, e mai presus de-aceste/ Închipuiri și-nspăimântări terestre./ Doar duhul se încumetă spre el,/ Doar duhu-n zboru-i liber către El,/ Șoptind, ca ucenicul: Domnul este!*”. De fapt prin mărturia aceasta omul îl strigă pe nume pe Dumnezeu, acest este numele Lui, așa cum și l-a spus lui Moise, la zis omului, deci. Copilul își cheamă tatăl.

Volumul se încheie cu o rugăciune, este umilința celui care știe dimensiune abisului, încheind cercul cunoașterii prin psalmul poem, este exemplul celui care ajuns în locul ultim al existenței face legătura, în trup fiind, cu Dumnezeu, e Rugăciunea Regelui Manse, după Scriptură, o rugăciune sinceră, a celui descoperit în fața lui Dumnezeu, a celui, încă, rob în carnea limitată: „*Căci pe Tine Te laudă toate puterile cerului,/ și a Ta este slava, în vecie. Amin!*” E o traducere de text biblic, simplu, etern.

Cartea se încheie cu un prolog, încheierea care denotă revenire lui Iisus, apocalipsa, descoperirea ultimă: „*Crezând și totuși nu. Căci, mai presus/ De vorba noastră vană și firavă,/ Resimt Cuvântul răstignit în slavă/ Și-mpurpurat pe crucea lui Iisus*”.

Efortul spiritual, bătălia omului cu sine, cu neștiința sa, cu limitarea sa, efortul de cunoaștere prin psalm, după modelul scribului din vechime, măsurat cu viața sa, este cuprins în această carte semnată de Eugen Dorcescu, eremitul prins în poemele sale, prin care a murit, a înviat și s-a salvat de la uitare...

Volumul nu este unul comod, autorul a folosit teme, idei, cuvinte, imagini, trimiteri care au importanță doar pentru cel

inițiat cu abisul, la limita dintre poet, teolog și eremit, pășind peste marginea abisului, cu toate consecințele.

Cititorul va trebui să-și asume responsabilitatea cunoașterii în momentul în care abordează volumul, pentru a înțelege discuția această simplă, dar necesară și de a accepta transformarea sa pe timpul discuției cu vecinul său, de partea cealaltă a abisului, Dumnezeu...

August, 2009.

Evadarea din melancolie la Mircea Stâncel, sau moartea ca ordine desăvârșită

Mircea Stâncel are ambiția de depăși limita liricii sale, abordează o zonă a realității dure, tranșant, în cartea *dincolo de melancolie* (Alba Iulia: Colecția revistei de cultură „Discobolul”, 2013. Carte finanțată de Consiliul Județean Alba prin Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”), versuri ale unei discipline existențiale asumate. Poemele sunt scrise aparent simplu, titluri cu litere mici, finalul deschis, doar pauza de trecere la o altă stare, teme ale zilei într-o locație impusă. ...Temele omului obișnuit care tânjește după fericire într-o lume mult mai complexă decât își poate imagina. Volumul este un poem continuu, deschis și închis totodată pentru că poetul lasă poezia să curgă spre limita de sus a destinului.

Așadar, poetul reușește cu acest volum să iasă din spațiul tristeții și deprimării, să evite criza personală acceptând realitatea cu ambiție și deschidere. Se tratează de căderile zilnice, normale, prin poezie, prin luciditate, prin așteptare ca loc de reevaluare și detență. Energia poeziei sale vine din ambiția de a pipăi poemul ca pe un lucru real și sigur, o monedă de schimb pentru acapararea proprietății unice, irepetabile a sufletului. Sinele care ne modelează timpul, trupul și care se modelează.

Direcțiile din care se alimentează poezia lui Mircea Stâncel sunt multiple, de la simbolism și modernism la realism și nihilism, de la absurd la romantism, toate bine egalizate prin catalizatorii postmodernismului. Diferența o fac lucrurile apropiate, aproape banale, relațiile nevăzute, misterul unei tristeți care s-a metamorfozat. Sunt influențe ale școlii de la revista „Discobolul”, acea negare a existenței prin culori dure și limbaj bine cântărit promovată de Aurel Pantea sau de ceilalți poeți din cercul de la Alba Iulia. Poetul le depășește prin experiența proprie și prin acceptare dreptului său de proprietate așa cum l-a

primit. Simbolul dreptului de proprietate invocat adesea în aceste poeme, intitulat *poeme topografice* subliniază sinele care ne deosebește și care merită acceptat, prețuit și pus în valoare în viață, ca viață pe malul Mureșului și malul veacului...

Sunt două cicluri care marchează materia lirică a volumului: *arbore genealogic și interogatoriu în amurg*. Întoarcere și salt, întrebări care nu s-au pus, întrebări care ni le punem, întrebări venite târziu când reperele topografiei lirice indică un spațiu ale suferinței discrete.

Care sunt proprietățile poetului? Iubire, spațiul strict determinat al existenței, poemul înfrunzit, cântecul care face legătura cu sinele, corpul ca revoltă, sângele ce pune în mișcare ziua, casa părintească care rezistă prin vreme, levitația interzisă, locul exact unde vine poemul și speranțele, prietenul, **moartea ca ordine desăvârșită**. Exemplele pot continua, sunt la îndemâna fiecărui om, dar Mircea Stâncel le face să fie altfel. Poezia face diferența.

În volum sunt unele poeme exemplare:

Nu mi-a spus nimeni ca într-o zi vine ea
atât de decisă, atât de neiertătoare, atât de învingătoare,
cu toate străzile bine fixate pe piept,
cu toate nopțile călcate în picioarele pure
cu degetele ei desenate de michelangelo,
cu toate aromele tipărite pe pielea ei aurie,
cum a găsit strada asta atât de ascunsă? (*a venit ea să se facă văzută*).

Fraza poemelor curge liberă, cuvintele se leagă cu dezinvoltură, imagini și asocieri speciale, un limbaj eliberat de teroarea extraordinarului bine alcătuit și regizat. Cititorul descoperă noi peisaje ale realității: *în trupul meu întâmplările își ling atent rănile; toate cămășile sunt moarte de o jumătate de secol; am văzut mari catastrofe și o basculă de profeți mincinoși; e vremea unui alt timp, e timpul unei alte vremi; zăpada se așează netulburată peste fostele urme, peste fostele vicii; lumea*

se luminează doar cu morminte (!, de reținut); consumatorii de imagini curate; pământul se ridică la cer, cineva spune că pe o scară mare cerul va coborî; etc.

Ciocnirea de realitate, ieșirea din melancolie, este întâmpinată cu bărbăție:

Adevărul, cum vă spuneam, este o femeie ușoară,
este o desfrânată care-și îndoapă iubiții cu paturi pline,
ea scuipe îndelung peste armata perdantului
și se urcă mereu în carul celui care câștigă; (*certitudini incerte*).

Poemul topografic este un ciclu care se repetă, novația pe care o face Micea Stâncel cu această nouă tehnică de a spune poezia altfel, este una reușită, specială și îi aparține, cititorul, aparent, este mirat de revenirea ei, dar efectul este unul pertinent: destinul ne halește pe toți!

Cineva îmi presează casa de la țară cu călcâiul
și brusc apar crăpături în pereți, în geamuri,
e numai var și sticlă pe podele,
nu am cum să-l depistez pe omul ăsta,
deși stau la pândă, întreb vecinii
și ei nu știu nimic,
aprind toate becurile să-i văd pașii,
deschid porțile șurii dar nimic,
nu-mi răspunde nimeni; (*poem topografic*).

Mesajul poemelor este unul deschis, discursul se destinde la final: „între timp toamna alungă oamenii din cimitir cu mânușile în mâini” (*poem topografic*).

Al. Cistelecan scrie despre poezia lui Mircea Stâncel: „Partea cea mai consistentă (și liric și dramatic) a volumului e chiar cea care face reportajul acestei agonii a singurului loc paradisiac prin care a trecut poetul. Acesta e, de fapt, și sâmburele iradiant al cărții, cel din care răsare nostalgie ca agonie”.

Aurel Pantea remarcă despre poezia lui Stâncel: „Atenția la metamorfozele spiritului poetic, din imediata contemporaneitate, nu-l determină pe Mircea să cadă în minimalisme îndoielnice. Cotidianitatea, atât cât este prezentă în poemele sale, este suspectă de inautenticitate, coruptă și înstrăinată de adevăruri originare”.

Casa, unică și specială, este locul unde evadează din realitate, puterea de regenerare și locul ce pot relega căderile și tensiunile zilnice în viața unui om. Casa indestructibilă, care te poartă, ca o arcă, peste timp și neant.

Unde găsesc cimentul etern, indestructibil,
dar mai ales, unde găsesc cărămida fără fisuri,
din care sunt făcute cetățile medievale
dar mai ales meșterul, genialul de el,
cel care își topește iubita din nou
în toate zidurile,
în toate moleculele de ciment
în mortarul ce îngheață pentru totdeauna;
unde mai găsesc cofrajul acela ce înghite timpul (*casa cu o mie
de crăpături*).

Mircea Stâncel este la maturitatea creației sale, o face fără compromisuri, cu stări exemplare, cu o dârză continuitate care sparge echilibru vieții moderne și recuperează dimensiunile eternității - cel puțin pentru sine, se confirmă. Un volum prin care poetul s-a eliberat de melancolie și a intrat în structura materiei care ne ține, sprijinindu-se pe o spiritualitate fără compromis, conform viziunii sale bine argumentate.

Să-l cităm pe poet: „cu cât mai multă imaginație, cu atât sângele poate zbura mai sus (*o pată de sânge*).

20- 21 noiembrie 2014

Respir sub alt cer...

(Nina Ceranu – *Respir sub alt cer*, Timișoara, Editura „eubeea” – 2009)

Nina Ceranu ne invită tranșant la o călătorie spirituală între două lumi în romanul *Respir sub alt cer*, o poveste aparent simplă, povestea unui om la sfârșitul zilelor sale, epilogul unui destin, apoi efortul de a rezista timpului prin scris. Romanul a avut drept consilier editorial pe Ilie Chelariu și lector pe Eugen Dorcescu și a apărut sub egida Fundației Culturale „Orient Latin”, Timișoara.

Întâmplarea se petrece la *Clinică*, acolo Iachint scrie un jurnal, un scurt jurnal în care zilele se topesc sub apăsarea bolii, în prezența Annei, soția, a medicului, a timpului bolnav de perspectivă. Experiența e una brutală, care macină memoria pentru că boala marchează partea intimă a ființei, dar speranța că acele ultime cuvinte scrise vor da o altă dimensiune omului prin mărturia sa.

Povestirea este una reală și simbolică în același timp, omenirea bolnavă aflată la sfârșit de veac, cu ultimele impresii, cu nădejdea în mesajului pe care îl lasă prin scris pentru o altă lume care vine după ea, cu *boala* care este un personaj mai mult decât real. Ieșirea din singurătatea destinului se face deci prin povestire, acea înșiruire de fapte, nume, imagini, anotimpuri, spaimă, eroare, amintire.

Cartea are o prefață de Cornel Ungureanu care conchide că Nina Ceranu pune în lumină mesajului despre concluziile unui om referitoare la existență, într-o lume care și-a pierdut identitatea.

Romanul are ca temă speranța omului de a sta între două lumi, posibilitatea de a rezista sub alt cer, o idee creștină simplă dar profundă.

Personajul povestirii pare a fi autorul cărții, de fapt scriitoarea se transpune în mintea celui aflat pe patul din clinică și, surprinzător, reușește să pătrundă în lumea bărbatului care își pierde viața treptat, cu fiecare zi, conștient, atent la soția sa Anna, privind ca într-o oglindă întoarsă, reușind să citească viața din vorbele, din reacțiile ei, din teama ei, cumva detașat de tragedia proprie. Scrierea poveștii dă senzația de viață din plin, e narcoza care ține sub control durerea fizică și durea spirituală care o urmează, prin refuzul perspectivei imediate. În spatele textului scris se simte tragedia dură, trăită, posibilă, în planul realității imediate, mesaj pe care autoarea reușește să-l transmită prin empatie.

Clinica este într-o altă țară, departe de arealul normal al personajului, calculele vieții sunt altele, peisajul din fereastră altul. Se simte efortul de a evada din criza existenței cauzată de boală. Boala e una reală, devine personaj, e personajul de fiecare zi care declanșează energiile morții, paradoxal, tragedia se transformă în speranță, în imn dedicat vieții trecute, prezente, viitoare, un imn discret, implicit, necesar. Cântecele dedicat vieții ca viață, cu toate momentele cruciale: dragoste, moarte, boală, călătorie, speranță, mesaj, călătorie, ieșirea din criză prin perspectiva altui cer.

Acest lucru rezultă din vigoarea imnului, nu din explozia expresiei.

„Orice zi în lumină e o binecuvântare de la Dumnezeu. Aproape că nu mai contează cum o trăiești. E suficient să vezi soarele, să te mângâie cu căldura lui și să simți că încă ești în atenția lui Dumnezeu.” –aceasta este starea povestirii, esența ei, să fii în atenția lui Dumnezeu, ultima frontieră pentru sufletul apăsător de timp, durere și veșnicie.

Viața din Clinică este spartă de visul dragostei carnale, un vis care demonstrează energiile neconsumate ale ființei, explozia vieții care biruie moartea, femeia aceea din vis e reală dar și simbolică, e poate moartea, femeie fără chip, ca o statuie vie din

antichitate, lut și simbol, amintirea Evei care dă viață și aduce moarte în același timp, prin păcat. Amestecul acesta e doza necesară pentru existența zilnică. „<<E tot moartea, mi-a trecut prin minte. Femei ca ea n-am iubit niciodată, atunci cum de la asta mă fascinează hidoșenia trupului ei?>> Avea pielea poroasă, ca și cum toată apa s-ar fi scurs din ea și-ar fi rămas aridă, ca un pământ peste care s-a instalat seceta”.

E apoi visul declanșat poate de tratamente, poate de mișcarea creierului în jurul ideii de viață, e visul de început al dragostei, o dragoste eternă născut din lipirea ființelor gemene, el și ea, matricea de la început, formula care rezistă timpului, cu toate darurile și erorile posibile. Regăsirea sinelui în sinele cu alte forme, cu alte tristeți.

Această dragoste care revine brutal în vis și în existența eternă, dar reală, e un cântec, e poemul dar și povestirea, moartea și renașterea, căderea în păcat și eliberarea prin ritual, acolo, la marginea mării, în aerul sărat și înalt, ceva între libertatea absolută și închisoarea absolută, presiunea care naște dragostea și prin memoria cărnii.

Întrebarea fundamentală: de ce ea și nu altă femeie? Răspunsul e poemul ritmat de idee.

Cântec de lebădă, cântecul plecării.

Ultimele cuvinte: *Anna, Anna*, apoi o luminiță care vestește alt cer.

Trecerea e posibilă, conștiința trecerii se fixează prin scris, ultimele puteri pentru a depune mărturia despre viață, cuvintele simple care conțin complexe timpuri trăite.

Nina Ceranu a preferat simplitatea povestirii pentru a reda tragedia existenței, dar și grandoarea ei, la limita dintre două lumi. Mesajul devine puternic cu fiecare poveste din povestea cea mare de la Clinică. Ideea sinuciderii, posibilă în situații limită, e depășită de speranța altui cer. Valorile creștine biruiesc, viața omului nu e a omului, e stropul de aur venit din alt cer.

„Modalitățile despre modul cum să înving boala au devenit cele mai importante și încep să semene cu o meserie. Pot să scriu cel puțin un tratat despre încercările de a mă eschiva, ca să mă furizez de Neprevăzuta”. Lupta cu boala e o stare a energiilor primare. Romanul aruncă o perspectivă asupra viitorului mundan prin descrierea tradițiilor specifice românilor după moarte, tradiții care încep devreme, insul care își cumpără sicriul de timpuriu pentru a fi sigur de respectarea ritualului, pentru liniștea proprie și pentru ochii celor care rămân.

Romanul trimite la o altă experiență literară redată însă prin versuri de Valeriu Bârgău în volumul *Tratat despre morți*, apărut după moartea poetului, în anul 2008, sub îngrijirea soției acestuia, Mariana Pândaru, un volum care are ca obiect viața individului pe patul de spital, la limitele posibile, sub tensiunea altei existențe.

De fapt e povestirea unui om, marinar, care în timpul vieții a călătorit în lume și acum, la final de existență, călătorește, compensatoriu, la modul spiritual, e mișcarea spiritului care atrage *celălalt cer*.

Bestia învingătoare și Iisus

Aurel Pantea ține la starea poeziei sale în lipsa energiilor care pleacă la un moment dat din viața poetului, din pricina bolilor, a viciilor de tot felul, a gloriei care stă cu poemele în dinți. Cu volumul *Nimicitorul*, bine primit de critică și de iubitorul de poezie avizat, volum apărut la Cluj-Napoca: Editura Limes – Florești, 2012, scriitorul mai pune un semn de carte în istoria literaturii. Cartea a fost apreciată și a fost evidențiată printre primele cinci cărți de poezie în anul apariției, Aurel Pantea a fost asaltat cu solicitări venite din punctele tari ale literaturii actuale pentru a citit, a spune câte ceva despre misterele nimicitorului.

Volumul este structurat pe două nivele: *NIMCITORUL ȘI NIMCITORUL/ INTENECANS*, fiecare parte are legătură una cu alta și cartea în întregul ei se leagă de volumul anterior *Negru pe negru*, pentrucă o rază le străbate, o rază rățăcită din gura neagră a poeziei care absoarbe viața poetului și a lumii.

Tema este una actuală, are baze serioase în literatură, teologie, filozofie, sociologie... O simte omul simplu, cu atât mai mult artistul. Sunt ultimele bătaii de aripi dintr-o perioadă fastă a vieții pe pământ în starea pe care o înțelegem acum, sunt vremurile de pe urmă, cum spun teologii, iar nimicitorul pare a fi personajul principal, el, care a străbătut veacurile pe jos, a fost prezent în toate perioadele importante ale istoriei, pomenit de Moise în *Pentateuh*, în cărțile sale de referință, de început, de marii profeți, de apostoli și de Iisus. Nimicitorul este în noi, ne șoptește Aurel Pantea, chiar în carnea noastră șubredă.

În comentariu pe care l-am făcut la volumul *Negru pe negru* am subliniat că starea poeziei lui Aurel Pantea se echilibrează în preajma unei black hole/gaură neagră, care absoarbe energiile, lumina materia, lăsând libere puține semne dintr-un limbaj minim. Pot continua subliniind că poetul, matur și captat de poezie, adoptă metoda teologilor denumită ca via negativă,

apofatică, pornind de la ideea că nu putem cunoaște nimic despre Dumnezeu, despre viață, dar concentrându-ne pe ceea ce nu este Dumnezeu, începem să facem afirmații, să desenăm necunoscutul prin fapte, stări, limbaje, care coagulează o anumită percepție.

Dumitru Stăniloae scria în operele sale că singura modalitate prin care putem să-l cunoaștem pe Dumnezeu este contemplația. Aurel Pantea scrie: „Urme luminoase, pe aici au trecut contemplativii” (p.20).

Iată că stilul poetului este mai profund decât la prima apreciere și, din acest punct de vedere, nu scrie o poezie cu elipse negre, tristă și a descompunerii, a agoniei (Al. Cistelean), ci o poezie de concept, iar la o lectură mai atentă observăm că poetul chiar edifică, carnal, dureros de real, ca într-o boală care doboară o altă boală, precum lipitorile care sugând sângele bolnavului, îl vindecă. O lume nouă se construiește prin căderea în ruină a vechii lumi. Lumea este în mișcare, sunt biografii ejaculate, se șterge în om o cifră bătrână, inși voioși își schimbă fețele între ei, Euridice spală hainele, face copii, limbaje în mișcare, drumul până la inima omului e lung, lucrează liniști mare la alcătuirea chipurilor, nimicitorul se uită la inima poetului (e viu, scrie!), apare Contabilul de Nenumărat, poetul cere un pumnal pentru această normalitate... Lipsa de energie din lume declanșează alte energii... poetul se mișcă ducându-și crucea poemului în spate...

Când nimicitorul este inactiv, lumea poate atinge perfecțiunea (p.33), sunt fluvii însângerate...

În neputință, poetul îl aduce pe Dumnezeu la nivelul omului căzut, un Dumnezeu al intelectualului care crede că-L poate manipula prin concepte, prin stări, prin artă. Omul acela bătrân pare a avea aceleași vicii, îi plac aceleași femei, chiar înjură, e un ins direct, te scuipe în față – „Dumnezeul meu face zi de zi exerciții de moarte și înviere pe pielea mea...” (p.21). Efectul acestei manipulări cade ca o ghilotină: „... el știe că nimicul meu/ e sămânța nimicitorului care vrea să mă știe mut”.

Exercițiul acesta de acomodare cu Dumnezeu este unul comod pentru intelectual, el se joacă, dar joaca devine ceva serios, nimicul din om iese la suprafață, evadează din gaura neagră în care a căzut...

Într-un alt poem, Aurel Pantea reține: „Doamne, sînt îngropat, din lăuntru meu urcă spre ceruri/ bestia învingătoare” (p.13).

Ce este nimicitorul? Nu are valoare, dar este o prezență, și ce prezență!

„La fiecare mișcare a nimicitorului, lumea nu devine mai încăpătoare, dar apare un 0 (zero) urât și larg, nimeni nu și-l asumă, nimeni nu semnează cu el, el e pântecul ce poartă cifra de neștiut, la nașterea căreia numerele se vor da la o parte, ca Marea Roșie și se va vedea astfel, printre scârțituri și gemete, că ele nu conțin absolut nimic, doar un plâns uscat va auzi nimicitorul născător (!, nota noastră), plânsul Contabilului de Nenumărat” (p.27).

Poemul de final îl aduce pe artist față în față cu Iisus Hristos, realitatea este una absolută, de nebiruit, e revelația suficientă care rotunjește viziunea: „Doamne, sunt aproape bătrîn/ și încă n-am învățat să mor,/ arta asta nu e niciodată desăvârșită”(p.44). Poemul a fost citat de critică, e un poem concluzie din care poetul nu poate evada. În fond, Iisus Hristos a luat asupra sa păcatele noastre pentru a muri cu ele și pentru a birui moartea, lumea, pe Satan. Aici Aurel Pantea se apropie de Eminescu care nu credea că va învăța să moară, moartea este o artă care se exersează pe piele proprie, în prezența Nimicitorului.

Partea a doua volumului preia poeme esențiale, născute de poemele anterioare, versiunea este în limba latină sub traducerea inspirată, semnată de Marcela Ciortea. Exercițiul în limba latină

este unul al esențelor, ritualul în Biserica se făcea în limba latină, limba eleganței, a elitei, ritualul era unul ales, divin, mundanul nu avea acces, lumea nu putea să atingă limbajul, limbajul ca un personaj aparte, cum în Biblie înțelepciunea este o persoană (Proverbe 8), e personificare, pentru a căpăta viață.

Nimicitorul este sub semnul timpului, este și el atins, starea de grație a artistului este dusă până la limita ritualului, el cade în limbaj cu viața din care a evadat în poeme. Vina poetului este revelată prin lipsa iertării: „Azi soarele a apus normal,/ n-am iertat, n-am fost iertat, / prin zid împietrit/ ne privește Fața răbdătoare” (p.66). Lipsa iertării e modalitatea prin care relația cu Dumnezeu este blocată, frântă, cu toate că timpul se mișcă pe elipsă, soarele apune aparent normal...

Sub semnul clipelor, artistul este trecător: „Din nervi încâlciți ies fețe neterminat,/ o stea umedă le împinge. Fără concesie/ suntem înlocuiți” (p. 86).

Această mișcare în istorie pare dură, de nebiruit, misterul se descoperă, împreună cu omul care moare se duce și nimicitorul cu el, este biruit... Un altul ia locul celui care a fost, nimicitorul așteaptă la colț... Va rămâne *limbajul ultim*, timpul nu va mai fi, dar omul lucrează altfel, va intra în odihnă...

Cu această carte, Aurel Pantea dovedește că poezia română trece printr-o perioadă fastă, chiar dacă nimicitorul își face de cap:

Nu omul filozofilor, Doamne, nu omul teologilor,
nici creatura politicianilor,
la mine vine chipul unuia însoțit de slăbiciunea și desfrâul,
unul în care au răs nimicirile, omul rest,... (p.32).

Poezia pulsează între rugăciune și zicere, semnificațiile ei sunt multiple, scapă unei analize de conjunctură, Aurel Pantea își așteaptă criticul care să-i castreze nimicitorul din texte, cu toate că s-a bucurat de analize pertinente și serioase, sunt lucruri care

scapă însă criticului literar, pentru că, așa cum am afirmat, cunoașterea prin contemplare poate fi soluția, iar prezența nimicitorului, amenințătoare, face să dea energie poemelor care nu încap în pielea limbajului... Versul curge într-o zicere normală, de zi cu zi, se simte eforul poetului de a se face înțeles, de a spune, uneori cuvintele sunt aparent banale (studiat), par a fi exprimate chiar în piața publică, dar misterul persistă... Poemele nu au titlu, ele se încastrează în carnea volumului anonime, doar versurile dau personalitate fiecăruia, iar cuprinsul dezvăluie identitatea zicerii, luminează zona întunecată a textului. Face parte din regia scriitorului lucid care dă viață nimicitorului. Poetul simte lumina pe piele proprie, pe strada orașului. Parcursul este unul exact, după o rigoare care sugerează măreția vieții, de la omul care își duce groapa cu sine, la unul care își vede inima, prin lumini verzui albăstrui și se sfârșește prin invocarea lui Dumnezeu, dovadă că, pentru Dumnezeuul întrupat, negrul nu este atât de negru și de nepătruns...

Urna cerului

Octavian Doclin privește dincolo de orizontul posibil al poemului, dincolo de cuvinte, încearcă să atingă acea stare de sus care coexistă cu starea de jos din scriere, e o temă profundă pe care orice poet serios și matur și-o pune. Când arzi pe pământ, cenușa va fi pusă în urna cerului, jertfa necurmată are un final spiritual care trece de hotarele știute și neștiute.

Urna e pregătită, focul arde mâna care scrie, trupul poate lăsa urme în eternitate. Volumul de versuri *Urna cerului* scris de poet și publicat la Timișoara: Editura ANTHROPOS – 2008, este un volum intens, versurile par puține, aproape schițate, dar bogate în sensuri, în trimiteri spirituale care desenează viitorul pornind de la trăirile prezente, sau de la amintirile intense care pun o pecete pe ființa omului singur în fața universului văzut și nevăzut.

Cuvântul este strigat de poet ca un prieten, poemul e o ființă care își asigură drepturile de a viețui în mod independent, cere poetului energia de a viețui împreună, în simbioză, inclusiv în spațiul dintre cuvintele versurilor. Este un brâu de cuvinte care dă ținută solemnă poetului în căutarea poemei sale, e un stindard sub care luptă cel care trăiește în spațiul misterios al poemului, ca mod de exprimare a celor divine. Dimensiunile vieții sunt altele în prezența poemului care a fost prins în plasa vieții, poemul poate fi un templu în care ritualul existenței dă sens vieții pe pământ, în trupul fragil, supus strigătului care nu ajunge la cer.

Aproape smerit, Octavian Doclin invocă acel poem minim care să-l consolideze în existență, dincolo de suferințele care vin ca o sărbătoare în ariditatea vieții, în bolile ei neștiute. Poemul minim este o temă profundă, a celui flămând după Dumnezeu, după viață, după frumos: „Și văd peste umbră/ - umbră divină -/ din departe –n aproape/ din aproape – n departe/ (sfârșit și început deodată)/ cum un copil în primul său vis”.

Există un adevăr absolut care trece peste adevărul nostru intim, dar totul durează o clipă și dacă nu ești atent cerul se închide la loc: „Lângă aceste două limite/ ale absolutului/ nu există adevăruri/ lângă care poți să stai”.

Pe cale vieții, poetul și cuvântul nescris, o experiență de viitor: „Trec unul pe lângă celălalt/ singur unul însingurat altul/ copil și imatur laolaltă poetul și cuvântul/ nescris”.

Poate că soluția ar fi întoarcerea la timpul de început, dar cine poate trece de naștere înainte de muri?

Sunt teme tulburătoare, poemele cer cititorului maturitate spirituală, presupun anumite experiențe din partea iubitorului de poezie, scrisul lui Octavian Doclin nu este unul gratuit, majoritatea poemelor au fost scrise în Biserică, o Biserică parcă absolută, dincolo de ritualurile proprii, sub presiunea unei stări de har, unice, cuvintele care au poposit în mintea poetului s-au țesut în poeme.

Poetul pare zgârcit cu versurile, cu acele cuvinte care intră în carnea poemului, dar nu este așa, el este reticent la inutilitatea cuvintelor goale, se apără de năvala de cuvinte din lumea de astăzi care par a nu spune mai nimic, e doar zgomot, muget, animalul social nu e conștient de urna care există în cer, pregătită pentru cenușa celor care vor arde, celor prinși în plasa paingului.

Din poziția sa spirituală Octavian Doclin vede poemul altfel, poemul pare că s-a născut din poemă, din ceva mult mai înalt, temele povestirilor eterne din Scriptură se transferă în temele poeziei sale, e un curaj spiritual riscant, dar plin de suferință și satisfacție, e drumul spre cunoaștere prin poezie: „...din Urna Cerului arderea de tot/ a cuvintelor mute și totuși din cenușa lor/ vor rodi semințele leneșe/ cuvintele ucigașe ale poemului”.

E o spaimă la poet de tăcerea cuvintelor care nu pot deveni poem, dar totdeauna este un alt început, focul care a ars ființa poetului dă naștere la noi sensuri.

În acest demers autorul depune efortul de a rămâne lucid, de a nu arde brusc și fără ieșire la cer:

„Hei tu cuvîntule/ intră înapoi în cuvînt/ așa cum tu ai ieșit poemule din poem/ pe tine dragostea mea / poema mea/ te voi renaște/ în memoria ta / tot astfel cum/ paingul/ își reface pînza”.

Sunt unele versuri care aduc ceva din frumusețea poeziei psalm, veche și rezistentă la modele trecătoare ale experiențelor literare, a poeziei care trăiește prin sine: „... Nu-ți vor strivi în spațiul dintre cuvinte/ demnitatea/ poetule of poetule/ ... „ sau „privește poetul viața lui/ (prin lacrima de pe obrazul mamei în/ rugăciune)”.

Aceste versuri atrag atenția asupra șansei poeziei de a purifica existența noastră: „...așa cum roua din Urna Cerului/ s-așterne acoperă și îngheață/ banalitatea supunerii vieții/ în poemul ce va să fie/ scris”.

Sunt și versuri care ne aduc aminte de fragilitatea vieții noastre: „Poruncește timpului/ să stea atunci/ cînd tremură frunza plopului/ dacă poți”.

Renunțarea poetului la semnele de punctuație, la virgule, ori la punct, la logica din versul alb, sunt semne că trebuie să fim atenți la poezia din poem, la versul care exprimă ceva adânc. Datarea poemelor, ori stabilirea locului unde au venit la poet, sau preluarea rigorii logicii Biblice în literatură, ca transfer de autoritate spirituală și puritate, ori numirea persoanelor care au intrat în țesătura poemelor, ne focalizează atenția spre evenimentele spirituale care au marcat existența autorului în mod important: „... iar în fața ta/ stă Urna Cerului/ așteptând să ți se deschidă/ cum o altă Mare Roșie „(29. Sfârșit de poem).

Rădăcină înstelată

(Constantin Marafet, *Rădăcina înstelată* - poezii, Chișinău: Editura Mesagerul - 2009)

Rădăcina înstelată este volumul de versuri pe care Constantin Marafet îl propune cititorului ca pe baladă despre esența poeziei sale, printre rime, cuvinte ciudate, cântec, dragoste, taină, căderea în vers pur și simplu, fără menajamente, fără regrete, orbit de poem, sugrumat de poemul cu gheare.

Autorul caută esența poeziei, fără o viziune studiată, ci legănată, lăsându-se răpus de cuvinte, de tradiție, de simboluri clasice și cuvinte noi.

Titlul volumului este melodos și incitant, ales bine de scriitor, sub inspirația temelor sale.

Legănarea scrierii îl stârnește în locul unde trăiește, Râmnicul Sărat, de aceea poezia sa pare marcată de inflexiuni din Ion Barbu, Tudor Arghezi ori Bacovia, sau Marin Sorescu în *La liliaci*, toate preluate prin filtrul tristeților sale provinciale.

Mugur pe ram, din cuvânt în necuvânt, dulcele stres, ochi de dor, ramură eucaliptă, armura grea a tăcerii, reflexele zăpezii din topaze, albul înflorind în poezie, crinii au albit de dor, cartea încăpătoare din cer, iată motive poetice de tristețe și de bucurie, clipa se dilată, locul capătă noi semnificații, versurile se arcuiesc sub idei topite de mister, evadarea din cotidian pare posibilă.

Volumul are mai multe părți, fiecare trimițând la o idee: *Deschidere*, *Din frunză*, *Cereasca mană*, *Jertfelnic*, *Smerenia iconei*, *Închidere*, totul ca într-un ritual poetic ce deschide temele pe care cititorul le poate descoperi, totul începe cu arcuirea peisajului poetic și se termină cu închidere acestuia, semn că autorul își păstrează autoritatea asupra versurilor sale, le apără de tăceri, dorește controlul prin scrisul său. Poeziile au clipe diferite de la rădăcini, la coaja de mesteacăn, ori respirație, sau cicatrice, terminând cu vatra. Sunt inserate în poezii cuvinte

ciudate, pierdute din alte poezii mai vechi, venind din literatura română: ravan, ghiocul, hierodule, arnăuto, falanster, saturnală, florile agave, malacov, saduchei, agape, manele, danț ecvestru, holbanul, pogoniciul, paparudă, etc...

Autorul își declară supunerea față de poezie: ”O, Doamnă Poezie, ucenic/ rămân în veac supus cu ascultare/ la vrednice de-a pururea izvoare/ un mugur pe ram un bob în spic” – rădăcini.

Poezia se metamorfozează în femeie, în iubită, devine soră, ori frate în Râmnicu Sărat, ca-ntr-un basm nesecat.

Într-un oraș pierdut de provincie, poetul abia își cântă infernul liric în care a căzut, marcat de temele profunde ale artei, este o zbatere și o trecere în revistă a pierderilor de tot felul: „fecioare înghețate-n golful serii/ pe rându-ntâi dorm doamne-n malacov/ ca pielea mării moarte. răsul mov/ îl trec într-o metaforă truverii” (vernisaaj).

Există o vatră în care poetul își capătă locul stabil, puternic, există un loc în ceruri: „o floarea florilor sentimentale/ acest veac de iarnă sunt stingher/ mai înflorește-mi partea mea de cer/ tot în pământul cerurilor tale” (vatră).

De reținut pierderea ortografiei în poezia aceasta, oboseala cuvintelor, energia puțină a metaforelor, virgule abia schițate, puncte care frâng versurile, cuvinte vechi, uneori modelate de poezia altor poeți, ca un câștig a poeziei române ce nu se poate pierde, titlul poemelor scrise cu literă mică, poemul abia rezistă într-un oraș de provincie în care joaca de-a poezia pare o mică nebunie și unde oamenii nu realizează că există ceva adânc, există rădăcina înstelată.

„oh și ah lumânăresc/ Doamne, mă Râmniceresc/ verde mi-ai trimis în haită/ virgulițe cu cagule/ ce se dau hierodule” (oh și ah). A se vedea aici sugestia ieșirii prin cer prin înțonarea numelui orașului, ca un destin generos, joaca pare a aminti de ceva serios, mult mai adânc...

Dar, din această joacă răzbate speranța de evadare, evadarea dintr-un timp strâmt, abia perceptibil în care provincialul se

pierde, marcat de cântecul din planul doi, de necuvintele încrucișate.

Despre poezia lui Constantin Marafet, Nicolae Dabija scria: „Poemele lui seamănă cu niște masaje închise într-o sticlă aruncată în mare, care așteaptă să-și găsească cititorul, cine știe când, cine știe unde...”.

Este o tristețe în poezia aceasta, poetul se îngroapă în versuri, e o moarte între cuvinte vechi și noi, căutând iubire, dacă nu ar fi un strop de sânge care cade lin pe albul in, înflorind în poezie, pentru că plata păcatului de a scrie a fost cumva plătită, și pentru ca neamul celor care cântă în urbe să învie, ținând poezia pe umeri.

Adrian Botez scrie despre autor: „Un caracter viguros, de o hărnicie rară, și ca om (soț, tată, prieten - incredibil devotat, în orice împrejurare), și ca editor (cel mai prolific dintre editorii particulari...) și ca scriitor (autor de monografii care cer gârboviri, aproape sacre, de eremit, poet talentat, jurnalist cu „nerv”, etc.) – Constantin Marafet este unul dintre aleșii care sfințesc locul unde muncesc.

Autorul este conștient de viața sa trecătoare, balansând între o zi și alta, sub stea stingheră, cu lacrima sărată în gene, cu moartea în secundul rol, cu noaptea ca un cântec din altă parte: „cât e omul pe pământ/ într-o acordată gamă/ viața cu diezi îl cheamă/ în amvon înalt și sfânt” (din frunză).

Martie 2011.

Sabatul interior

(Ioan Barb, *SABATUL INTERIOR*, Editura „Limes” – Cluj-Napoca, 2011, Colecția MAGISTER, 84 pagini, cu o notă de Ioan Moldovan)

În doar câțiva ani Ioan Barb s-a maturizat evident, poezia scrisă de el a căpătat o dimensiune specială, și-a găsit un ritm interior necesar pentru un poet ajuns la vârsta deplină a viziunii sale, a acceptat suferința pentru fiecare vers, a avut o țintă: sărbătoarea poemului, adică *SABATUL INTERIOR*.

Sabatul este o zi specială de odihnă fizică și dedicare pentru Dumnezeu, o zi în care se refac legăturile invizibile pentru ca cele vizibile să se poată susține, o zi în care cuvintele au altă dimensiune și o altă sonoritate...

Prin volumul *SABATUL INTERIOR*, poetul cu fire de poet, cum scrie Ioan Moldovan în nota literară de pe ultima copertă, autorul își asumă responsabilitatea metaforei și a poemului care sparge inerția gândului, a poemului care cheamă la rededicare...

Cartea are trei părți:

- *Manuscris găsit sub o placă de cer.*
- *Amurg ambiental.*
- *Cauțiunea.*

Toate acest fascicule au o semnificație specială pentru poet, cartea de față e doar o umbră a cărții pe care Dumnezeu o scrie în carnea poetului, realitatea imediată nu oferă energii viabile care să dea certitudini, există cineva, există ceva care susține existența, cel care a plătit cauțiunea, care a plătit prețul cerut pentru a ne asigura liniștea zilnică...

Antologia valorilor din această carte este una specială, scriitorul pendulează de la valorile creștine implicite și, pe alocuri, explicite, la amintire, de la orașul imediat care agresează ființa la obiceiurile satului românesc, acolo unde veșnicia mai

atinge pomii din grădină și bărbații tineri, până la nădejdea într-o lume mai armonioasă și mai bine zidită...

Se simte, evident, și o undă de regret pentru o lume mai bună, mai altfel, o lume în care sufletul să-și găsească liniștea și puterea de a trece de barierele artificiale pe care le întâmpină în epoca aceasta, în orașul acesta, în trupul acesta, în gândul slab al omului apăsător de vremuri...

Versul său are ceva dur în structură, ceva frust, apoi este mlădiat de lumea invizibilă aflată aproape, reală, mai puțin perceptibilă cu simțurile, dar perceptibilă prin credință...

Peisajul său interior care se poate zări pe imaginea centrală a sabatului ritualic, este interesant, provocator, iar uneori ironic... *Dimineața lumii, gaura de suflet, ferestrele umbrei, iluzia ca preludiu al morții, miracolele inevitabile, existența ca vis al unui mort, cioburile femeii, satul adormit printre mesteceni, mușcătura stelei, muntele umbrei, cauțiunea necesară, glasul care luminează grădina, țara fâgăduită, învierea din tunet, o inimă în care au fost zidiți doi tâlhari...*

Ioan Barb este îndrăgostit de viață, viața pare a fi o femeie, e acolo în gândurile sale, deschide noi sensuri în dinamica anotimpurilor, iar ochii săi o prind, o protejează, e o dragoste care tinde spre absolut. (În poemul: *viața mea este o femeie*)

Prezența divină se face simțită organic pentru poet: „străinul îmi poartă semnele peste tot/ cuiele ruginite în carne au gustul meu” – poem scris cu un tăciune pe o gaură din suflet.

Scrierile prind ceva din misterul sufletului omenesc, cuvintele se alătură pentru a produce sentimente, pentru a crea deschideri, metaforele provocă o stare complexă între suprarrealism și ilustrație sau viziune specială: „orașul cuibărit în mine/ se zbătea într-un pește”; „chiar dacă frigul/ încetinește curgerea anilor”; „dimineața fără frunze/ mestecenii deveneau bărbați”; „alergam învelit în sufletul cald/ al unui cal/ îi răsunam în inimă/ până ne înghițea depărtarea/ privirile pâlpâiau în felinare vechi/ încet

răsăream în alt timp”; „se încălzea copilăria sub streășină”; „rămân prăbușit printre lei/ în groapa săpată în mine”; etc.

Versul curge normal, fără semne de punctuație, titlurile poemelor au litere mici, totul pare rupt dintr-un poem mai mare, sunt fragmente care au o sonoritate concretă dintr-un poem mai înalt, poemul melodios din cer, ori din gând, ori din oboseală inerentă ființei umane... Chiar titlurile poeziilor sunt alese cu grijă, par mici haiku-uri, semne pe coaja scrierilor, semnifică o stare, o idee, o lume: din lădița comandantului zbura toamna; te risipeai ca argintul viu; mușcat de timp în satul adormit printre mesteceni; teascul de dincolo de țara făgăduită; scoteam dragostea cu o pompă submersibilă; mă voi afunda în inima ta ca-ntr-o mlaștină; ca o pasăre sub ferestrele umbrei; etc.

Tineretea se ivește din starea soldatului, cel care e pregătit pentru bătălii, da, tineretea e un cântec, o baladă veche, o idee care mușcă din memoria poetului, ceva care s-a dus, s-a topit, era dorul după libertatea absolută, starea specială în care toate sunt posibile precum în poemul „așa a fost toată viața ta”. Strigătul special de luptă și eliberare: Liby...

„pe terenul de instrucție/ se înfruntau dragostea cu noaptea/ un dor nebun după libertate/ atunci ai pus numele armei Liby/ adică liberare strigai de trei ori pe zi hai Liby/ și căutai pe întuneric în fiecare stea de la fereastră o fată// ... visai la o poveste de dragoste cum n-a mai fost/ scriai poeme cu motorul pornit/ pe chitanțele de benzină de la PECO/ și deodată te-ai refugiat în tranșeele/ săpate în ridurile unui bătrân”.

Uneori, furat de valul poeziei, de starea specială a sabatului, poetul pierde firul înalt a versului, cuvinte capătă o energie pală, oboseala din background adoarme ochiul interior, e oboseala individului care așteaptă ritualul vechi de sărbători, umanul ia locul poetului cumva: „amintirile ne vor înfășura în interior/ cu un fir de bumbac” – vom rămâne îmbrățișați. Ori: „voi încropi din sentimente nefolosite atele/ pentru crengile rupte de viscol”(voluntariat pentru schimbul de noapte).

Ultimul ciclu, *Cauțiunea*, aduce în planul întâi necesitatea salvării ființei într-o lume în care toți părem condamnați, primul „poem frate peste groapă” arată posibilitatea reală, cineva lua locul celui plecat din lumea aceasta, viața continua prin ceilalți, Dumnezeu e un Dumnezeu a celor vii, tradițiile au ceva din taina continuității: „la cimitir cel mai bun prieten al mortului/ era chemat de părinți frate peste groapă/ se lega că va ține locul celui plecat din lumea aceasta/ așa cum Iisus a încredințat-o pe Maria lui Ioan”.

Dar există și o țară făgăduită, traseul este deschis de poporul de sclavi condus de Moise, personaj emblemă pentru istoria omenirii, cel care i-a condus în acea țară depărată, le-a redat libertatea și demnitatea, fiecare are nevoie de o țară, iar marea poate deschide drum, iar cetățile cad la strigătele celui care crede... - teascul de dincolo de țara făgăduită.

Sabatul interior, ziua specială, ziua poemului ca o țară făgăduită pentru Ioan Barb.

În nota literară dedicată volumului de față, Ioan Moldovan scria: „*Ioan Barb vede în lume și vede lumea drept ceea ce lumea e învoită de el însuși a arăta: că e disponibilă a fi salvată, că e gata să aline cu frumuseți acreditate de tradiție, că nădejdea făcătorului ei, poetul, pot face ecou armonios*”.

Cartea este dedicată soției *Sofia*, pentru că sabatul nu poate fi sărbătorit de unul singur, sabatul e ceva special, dragostea ca durată, dragostea ca vreme, dar toate își au vremea lor, iar Ioan Barb vrea să evadeze cumva din starea prezentă, pentru a fugi în țara promisă: „și adorm câte o primăvară în gândul lui Dumnezeu”, după cum mărturisește...

Decembrie, 2011

Biografia durerii („Carne putredă și pâlpâire de aripi”)

Poetul Ioan Evu și Theresia Haas s-au încumetat să traducă poemele semnate de Thomas Bernhard, scriitor austriac, om de cultură care a abordat dramaturgia, romanul, poezia, formele artelor scrise și trăite.

Deși România face parte din arealul numit Europa, mediul cultural românesc nu este acomodat cu opere de genul celor scrise de omul de cultură austriac, iar cunoștințele noastre despre literatura statelor din jurul nostru sunt limitate de slăbiciunile „naturale” ale literaturii române.

Volumul de versuri, așa cum apare în limba română, poartă un titlu pătrunzător: „BIOGRAFIA DURERII”, și a apărut cu sprijinul Ministerului Federal al Învățământului, Artei și Culturii din Austria, la Deva: Editura Călăuza v.b., 2009.

Ioan Evu (el însuși poet) și Theresia Haas au reușit o variantă interesantă, provocatoare a unei importante cărți de poezie, aproape autonomă în limba română, expresivă și memorabilă prin idee, prin curgerea versului și prin căutarea adevărului vieții în limbaj poetic. O carte serioasă, în care iubitorul de poezie va descoperi o lume aparte, reală, zguduitoare, o carte în care credința este implicită și în care miracolele se întrevăd printre fulgerele durerii, ale singurătății, ale dorului de iubire, de casă, de natură. Poetul austriac a trăit între anii 1931-1989, a fost o personalitate controversată, dar și-a asumat riscurile vieții de artist și om la nivelul curăției sufletești, cu o luciditate dezarmantă și un curaj demn de remarcat. Ioan Evu a schițat un portret de poet al lui Thomas Bernhard, pe ultima copertă a volumului, reușind în puține cuvinte să transmită esența unei vieții: forța de a rezista în această lume prin crezul și convingerile proprii.

Thomas Bernhard privește spre culoarea interioară a anotimpurilor, spre oamenii simpli, care dau energie unei zile, spre pădurea în care vorbește vremea și amintirile, spre grâu ca spre un reper moral – în spatele lui se află pâinea noastră cea de toate zilele –, spre aproapele nostru, pregătit să se întâlnească, prin dragoste, cu singurătatea, spre părinți ca spre cei care dau siguranță într-o existență de om, spre viața de la țară ca spre un eden pierdut, spre singurătatea individului într-o lume căzută, spre puterea de a merge mai departe pe cărarea unui destin propriu, refuzând convenționalul și compromisul.

Tristețea și realismul poetului sunt bine conturate în versurile sale: „*Pe tine nu te cunoaște nimeni./ Când mori,/ te vor duce la groapă/ îmbrăcați în mantale/.../Pe tine nu te iubește nimeni./ Când mori/ ei îngroapă adânc/ Până și dorul de casă*” („Pe tine nu te cunoaște nimeni”). Această pasivitate a omului în fața semenului său pare o boală în care singurătatea cere un preț, iar păstrarea demnității este curajul în fața lumii.

Poetul își găsește echilibrul privind *grâul*, acolo este o energie care doboară amintirea, care depășește handicapul unui destin comod și indolent, în zadarnica trecere a omului prin lume. Se întărește în mijlocul naturii, locul de unde omul a fost smuls și plantat într-o lume străină: „*În grâu îmi este inima,/ roșie ca patria/ frumoasă și nebună ca pământul,/ care mă ucide.*” („În grâu îmi este inima”).

Tema principală a cărții este descifrată în motoul semnificativ: „*Hei, voi, creaturi minunate/ cine v-a învățat minciuna/ la care v-ați năvălit?*”. Țipătul artistului către aproapele său, disperarea în fața celui marcat de fals, de irațional, de minciună, este zicerea lui Thomas Bernhard, este *morală* spre care poetul ne cheamă cu putere și sfidător în același timp, dar ne și imploră, pentru că fiecare merităm o soartă mai bună, în final, decât a celui uitat: „*De tine nu are nevoie nimeni./ Când mori,/ ei bat toba și tac./.../ Pe tine nu te ucide nimeni / dar când mori,/ ei îți scuișcă în halba de bere/ și tot tu va trebui să plătești?*”.

Poetul preferă cuvintele simple și adevărate, iscate din experiența unei vieți în care durerea de-a fi departe de aproapele tău este una ce conturează o biografie, care zguduie ființa. Iată câteva exemple memorabile: „*Nimic nu știi tu, fratele meu, despre noapte*”; „*Pământul vorbește o limbă de nimeni înțeleasă*”; „*O seară a bisericilor zăvorâte, a bordelelor închise, a inimilor ferecate*”; „*Ei confundă carne și celebritate*”; „*Va fi primăvara ușilor sfărâmate*”; „*Un jalnic iarmaroc își scuipeă zilnicele ode*”; „*Sugrumată-mi va fi mâine gloria-n pâraie*”; „*Carne putredă și pâlpâire de aripi*” ...

Totuși discursul poetic, deși frust, deși încordat și pregătit pentru țipăt și pentru reproș, este străbătut de versuri care deschid o lume a metaforei, versuri care au ceva din veșnicia poemului străbătând inimile și veacurile, a versului care trădează adevărul unei clipe sau al unui destin. De reținut aceste sensuri profunde ale poeziei lui Thomas Bernhard: „*albia râului își leapădă în mare plânsul*”; „*întunecat e sufletul meu pe care-l duce vântul spre mare*”; „*asfaltul înghețat al uciselor veri*”; „*mama mea își culege viața dintr-un pom năruit/ ce n-a rezistat nici patruzeci și sase de veri*”; „*sărăcia ce mă sfâșie întru împlinire*”; „*sporește rana în pădurea de lacrimi*”.

„Biografia durerii” este biografia unei vieți aproape de natură, de părinți, de satul în care oamenii se nasc și mor, pentru ca Dumnezeu să stăpânească destinele, pentru ca zăpada să spele picioarele celui trecător. Poetul vede dincolo de întâmplările zilei modul în care se modelează încă destinele celor care au fost și celor care sunt, ale celor care trăiesc din sudoarea frunții și din darul anotimpului, din efortul de a face viața mai frumoasă, plătind în final cu moartea la care sunt datori. Este în aceste versuri un patriotism al celui care suferă pentru aproapele său, al celui ce simte durerea ca pe o eliberare: „*Arcadele criptelor nu spun nimic,/ ele doar te previn,/ nici o scriere și toate slovele mari,/ iată operele lor răscumpărând satele,/ întrebând cine ești tu și unde și când.../ și nu știi nimic despre ceea ce nu este/ și*

nici n-are cum să devină/.../ pentru tine nu pâlpâie nici focul/.../ iar câinele tatălui tău, chiar el, te va sfâșia” („Geambași, țărani, grenadieri”). Și totuși speranța este transmisă la modul intim, e o speranță a celui care iubește viața așa cum i-a fost dată: *„La fereastra vecinului/ stă o pasăre/ ea-i străjerul gândurilor mele/ până când somnul cel greu/ îmi descalță pantofii umezi”*. În peisajul uneori trist sau poate marcat de absențe, o simplă pasăre dă energia de a merge mai departe spre satul natal, în spațiul matriceal al ființei, *„în dimineața în care nu se întâmplă nimic altceva / decât întoarcerea acasă a stelelor”*, acolo unde *„Dumnezeu Tatăl se adeverește prin salahori”*...

... Și totuși Thomas Bernhard se simte nedemn de măreția creației, de vigoarea vieții, de țărani *„hărțuindu-și ziua cu vite și pomi,/ beții și secerișuri”*; de munți, de turlele bisericilor care împung veșnicia și cerul, *„nedemn printre preoți, măcelari și negustori/ nedemn de profețiile acestor grădini/.../ nedemn de fecioarele roșu improșcate/ și abandonate în decorul acesta bătrân de o mie de an/.../ nedemn de mierlă/.../ de scârțâitul roșii de moară”* („Jertfă de noiembrie”). Tema părinților, a tatălui care suferă în arșița pământului, este de fapt dorul omului după Dumnezeu, după certitudinea prezenței Sale, un dor universal al omului, iar poetul își amintește: *„...niciodată nu voi uita cum întindea mâna/ tatăl meu după sufletul omenesc...”*.

Creația este măreață prin simplul fapt că există... iar noi facem parte din ea: *„Roșii sunt munții, iar frații mei îmi pătrund în creier/ ca și cum Iisus n-ar fi fost răstignit sub stele...”*.

Ioan Evu și Theresia Haas au înțeles demersul poetic al lui Thomas Bernhard, și au reușit să propună cititorului român un volum original, dens, demonstrând că există pentru fiecare poet, de oriunde, o biografie modelată de durere, dar biruitoare prin versul care pătrunde în mintea celui ce știe să vadă, dincolo de cuvinte, semnificațiile esențiale, definiții pentru însuși sensul trecerii ...

După un dialog cu Ioan Evu

Cititorul de iluzii

(Dumitru Hurubă, scriitor român, membru al Filialei Alba-Hunedoara a U.S.R. Este autorul unor cărți importante pentru literatura română: **Debut'86**, volum colectiv de debut la Editura Cartea Românească (București, 1986); **Rezervația de zăpăciți** (proză satirico-umoristică, Editura Corvin, Deva, 1995); **Carte de colorat mintea** (versuri social-satirico-umoristice, Editura Emia, Colecția "Scorpion", Deva, 1998); **Bună seara, Domnule Mann...**(povestiri, Editura Eubeea, Timișoara, 1998); **Un scorpion pe contrasens** (schițe și povestiri satirico-umoristice, Editura Corvin, Deva, 1999); **De vorbă cu...** (interviuri, Editura Eubeea, Timișoara, 1999); **Insomniile binefăcătoare** (critică literară, Editura Corvin, Deva, 2000); **Scuzați că ne-am cunoscut** (schițe și povestiri satirico-umoristice, Editura SigNata, Timișoara, 2001); **Balamucul, dragostea mea...** (roman umoristic, Editura Călăuza, Deva, 2002); **Cronici TV din vremea zăpăciților de tranziție**, Editura Călăuza, 2004; **Crime și strălucire** (microbiografii ale unor personalități istorice: Ahasverus, Apostolul Pavel, Maria Stuart...), Editura Călăuza, 2004; **Natură vie cu scorpion sentimental** (microroman), Editura Emia, 2005, Deva; **Acolo șezum și... răsăm** (Cronici TV publicate în România literară), Editura Corvin, 2006; **Amanții gaițelor cu cap de struț** (roman), Editura Eubeea, 2008; **Carte de colorat mintea** (versuri, ediție definitivă), Editura Corvin, 2008; **Cobaii** (roman), Editura Eubeea, 2009; **Cititorul de iluzii** (cronici și recenzii literare), Editura Eubeea; **Evadații din Clexane** (roman), Editura Eubeea...

Dumitru Hurubă, *CITITORUL DE ILUZII*, Editura „Eubeea”, Timișoara – 2010. Lector: Ilie Chelariu. Consilier editorial: Nina Ceranu, 304 pagini)

Un titlu inspirat pentru o carte scrisă în timp, cu răbdare, o carte în care Dumitru Hurubă a pus câte un strop de prietenie, de artă și spirit critic, plus umorul necesar, zilnic: *Cititorul de iluzii*.

Adevărul despre operele scriitorilor sau a celor care scriu: iluzia, ca formă de a rezista în timp, dar și ca lentilă de contact pentru operele capitale care sunt ceva mai departe de lumea imediată a lecturilor zilnice, dar strict necesare pentru viziune.

Dumitru Hurubă ne prezintă cronici, recenzii, note literare, texte despre texte, motive pentru metafora operei scrise, argumente pentru a rezista în *tsunami*, în vremuri grele în care lumea pare a nu fi interesată de lectură, dar în care tot mai mulți scriu și tot mai puțini citesc, aparent... Cronicar din pasiune, el ne invită la un timp al lecturilor, a regășirilor, a cercetărilor spirituale, a mirării la tema propusă de scriitor.

Lecturile sale sunt țipete în pustie, iluziile sunt mirajele de tot felul, cititorul pare a fi cititorul de contor, un contor al pulsului ce vibrează în această epocă a informației. Când totul devine posibil, lectura este imposibila realitate a iluziilor care ne țin în picioare, ne ține pe trecerea de pietoni sau pe stadion, ori în fața televizorului.

Desigur că cei care scriu sunt interesați de o părere, de un gând despre opera lor. Dumitru Hurubă este preocupat de iluzia care pune în mișcare un univers complicat, adică universul cărții. O carte este mai mult decât o sursă de informații, este o stare...

Pentru autorul cronicilor lectura este o incitare la o nouă descoperire, la o nouă revelație, ea poate fi negativă sau pozitivă, dar cronicarului îi pasă. Până la urmă această carte este un fel de jurnal de bord pentru Dumitru Hurubă, el scrie despre aventurile sale literare, despre opere care acoperă domenii variate: istorie, filozofie, sociologie, literatură, cultura ca formă de evadare din cotidian, jurnalul. Trece de la poezie, la proză, la umor, la mărturie. Lume pare prinsă în menghina dorinței de a spune, nimeni nu ascultă, toate operele sunt sunete în marele țipăt de la

miezul nopții, timpul pare ceva copleșitor, cartea ceva concret, ceva care rezistă, o cărămidă de pământ ars, din vechime...

Într-un fel, Dumitru Hurubă pare dezamăgit: capodopere sunt puține! În alt fel, Dumitru Hurubă e fericit: mai sunt indivizi pe contrasens, se iluzionează, cred în ceva ce pare perisabil și totuși, nu...

Titlurile cronicilor sunt relevante, ele prefigurează temele societății românești: studenția, sfârșitul lumii, femeia, umoristul, poezia, destinul nedrept, muzeul rural, Cutia Pandorei, Don Quijote, iubirea, intelectualul de serviciu, civilizația, oamenii locului, Jung, Holobacă, Panaite, I.D. Sârbu, Evu, Crepcia, Bârgău, Dumitru Velea, Radu Igna, Breban, Eliade, Eminescu, Sabato, Saul Bellow, Rainer Maria Rilke... și continuă cu responsabilitatea actului de creație, cu jurnalul unui romancier, demitizarea lui Eminescu (tema obsesie a istoriei literare), autocunoaștere, tradiționalism și fabulos, un oraș în inima poetei, iluzii pentru sinele propriu...

Modul cum abordează Dumitru Hurubă cărțile este unul serios și detașat în același timp:

„După ce că, datorită libertății, democrației și credinței că oricine poate, doar să vrea, s-a publicat atâta amar de literatură proastă, orice volum de beletristică nou apărut este, cel puțin pentru mine, un motiv de bănuială, nu tocmai cumsecade – recunosc”.

„Dovada că în România se mai citesc autori „dificali”, este această a doua ediție a cărții de față scoase de sub tipar de către Editura Humanitas” (C.G. Jung: *Amintiri, vise, reflecții*. Editura Humanitas, 2001).

„Orice reîntâlnire cu umorul lui Cornel Udrea este un motiv de intrare în normalitatea ființei umano-raționale. Cu atât mai mult în zilele noastre, când râsul înseamnă tot mai mult cu un rictus sau, în caz și mai nefericit, *cu un rânjeț*”.

Ce reține cronicarul din cărțile citite? Esența, labirintul existenței, fabulosul spiritului, curajul, abandonul, devenirea.

Sunt lucruri care dau culoare unei lecturi: trăirea acută a sentimentelor, sinceritatea poetului și arta iubirii, riscul celui care scrie pe teme neconvenționale, singurătatea poetului la Brotuna, cartea – un pas important pentru scriitor, pentru sine, mania titlurilor șocante, suplețea exprimării epice, experiența credinței, receptarea fenomenului liric, bagajul de cultură solidă și bine compartimentat, pătrunderea într-o lume cu alte legi, Bizanțul ca temă uitată, proza scurtă în dulcele stil clasic... „a mai sosit unul cu bouvagoul poeților”...

Cu siguranță, recenziile și cronicile acestea vin să acopere un gol pe care literatura de specialitate nu-l poate acoperit, criticii de profesie sunt puțini, iar pe de altă parte un scriitor are capacitatea de a intra în lumea altui scriitor, este doar cititorul de iluzii, nu-i așa?... Dumitru Hurubă și-a luat de bună voie și nesilit de nimeni această slujbă, a reușit cu modestie și noblețe, lectura unei cărți te face mai bun, este și un argument pentru cărțile proprii și o modalitate de a plonja în realitatea lumii în care trăiește.

Cartea nu are postfață, prefață, motive sau argumente pentru care a fost scrisă, din textele publicate reiese, însă, sistemul critic al cronicarului, al cititorului: iubirea aproapei...

Dar să cităm câteva titluri de cărți care au trecut prin ochii cronicarului: *Sfârșitul lumii; Femei celebre. Mică enciclopedie; De serviciu la clepsidră; Îngenunchiat în lacrimă; Arta fugii; Prăpastia bune speranțe; Ușa interzisă; Arta iubirii; Rochia nesupunerii; Omul recent; Neantia; Despre îngeri; Frică și cutremur...*

Dumitru Hurubă reține versuri interesante, cele care prind în vocale și consoane o lume întregă:

„*Îngenunchiat în lacrimă/ca-ntr-o catedrală sufletul celui îndrăgostit*” (Nicolae Crepcia).

„*Între ceea ce sunt/ și ceea ce nu sunt/ se petrece timpul/ ca lama unui cuțit*” (Mariana Pândaru).

„Ascuns în nume zeul, ca-n semințe,/ Când stă să nască-n
noapte bunul soare/ Își mai visează chipul vechi din mare/
Trecut prin irizări, către ființe” (Eugen Evu).

„Brațele tale/ precum cătușele lichenilor/ pe stâncile visând/
grădini suspendate... În steaua de pe umerii tăi/Dumnezeu
inventează/ povestea noastră de dragoste” (George Holobâcă).

„Din preaiubire m-am născut/ pe o colină transilvană/ să ard
cuvintele la rând/ și să le-aștern pe câte-o rană.” (Ioan Evu).

„...Noaptea/ și moartea/ mușcă din mine/ ca dintr-o felie de
pepene” (Nina Ceranu).

„Poeții așteaptă și refuză să doarmă/ Refuză să moară...”
(Ana Blandiana).

La un final de cronică Dumitru Hurubă scrie:

„Ce contează de fapt? Contează un adaos important la
cunoașterea de sine și de ceilalți”.

Mai 2012

Poemul ca personaj la Nicolae Băciuț

(Nicolae Băciuț, *Poemul Phoenix*, Editura „Nico”, Târgu-Mureș- 2010)

În volum de versuri *Poemul Phoenix*, Nicolae Băciuț exprimă întreaga sa maturitate de creație, un echilibru al formei și al fondului, versul care luminează gândul cititorului și îl cheamă la o relație normală cu poezia. Autorul refuză experimentul poetic contemporan ancorat în forme și expresii acide, abordează acea zicere clasică fulgerată de ideea actuală, de viziunea corectă asupra literaturii. Deși volumul cuprinde mai multe poeme, în fapt, e un singur poem, un poem care renaște din cenușa banalului zilnic și învie în stări poetice autentice, esențiale, structural necesare pentru sufletul omului modern aflat la intersecția marilor experiențe. Stâlpii de bază ai poemului, trecut prin poemele scrise, sunt: credința, dragostea, natura, timpului, misterul, cântecul, colindul, formele armonioase, lacrima, anotimpul, culorile netimpului...

Nicolae Băciuț revine la principalele fulgerări specifice poeziei române autentice, de la Lucian Blaga la Nichita Stănescu, de la Marin Sorescu la Ioan Alexandru, lecturile serioase și contactul cu scriitorii autentici se regăsesc în poezia sa, cu un timbru special.

Autorul vede poezia în locuri și timpuri diverse, simte poezia care plutește în jur, își pune întrebări, are răspunsuri la teme care nu au întrebări, descoperă lumea, datează poeme pentru a fixa experimentul liric.

Călătoria începe de la iarna fără pleoape, continuă lin prin fereastra de lacrimi, timpul din timp, iarba cu miros de femeie, lacrima lacrimii, copacul din casă, somnul din somn, lacrima luminii, vama albă, iarna-n vară, încă o viață, despărțirea de trup,

câmpul de maci și atrage atenția la ultima stare a poeziei, taxa pe poem.

E curajul poetului de a vedea esențele, dincolo de aparențele formelor. Se întoarce brutal spre poezia din poezie, spre adevărul poetic din vers, spre durerea adâncă a poeziei, rememorează stări, locuri, date de reper, sărbători personale, dragostea tainică a poetului, acel halou de gânduri, cuvinte, ziceri care reinventează ființa la un moment dat. Se redescoperă, astfel, bucuria prin poezie...

În călătoriile sale Nicolae Băciuț redescoperă poemul la Sărmaș, la București, Sinaia, Passau, Târgu-Mureș, Nurnberg, Bazna, Blaj, Sovata, se întâlnește cu starea poeziei în locuri surprinzătoare, nu mai există regula camerei proprii unde stă de vorbă cu muza, viteza acestor vremuri îl fac să se adapteze la sursele poetice profunde.

„Poemele mele,/ sălbaticе poeme/ în care învățam și eu,/ să zbor/ ca un străin/ ce-și caută o țară/ unde să-i crească/ păr și unghii,/ în viață ca și-n moarte,/ în moarte ca și-n viață.” (Poemul Phoenix). Aceste versuri ne relevă un poet care simte poezia continuă, din poem în poem, din poet în poet, din istorie în istorie, e un fel de renaștere continuă a poeziei care pare să nu aibă moarte, o temă preluată din valorile creștine autentice, din mișcarea în lumea a celui care cunoaște structura poetică a universului... În fond și scrierile sfinte apelează la un limbaj poetic pentru a exprima în cuvinte obișnuite adevărului profunde despre om, despre creator, despre creație.

Cântecul, cuvântul, ideea care le leagă, devin revelație autentică, clipă de taină: „Tot mai visez un vis că mai visez,/ că numele mi-e primăvară,/ că lacrima îmi e botez,/ că Dumnezeu mă înconjoară –/ dar numai visul mă visează/ în lacrima luminii trează”. (Lacrima luminii).

Femeia este o prezentă, nu are trup, dar poate fi o aripă, un cuvânt nescris, taina care o poartă jumătatea bărbatului se află în

așteptare, e grea taina și orbește ochii poetului, e lacrima din cer, un dar de la Dumnezeu, ca în poemul *Lacrima din cer*.

Somnul ori visul fac parte din structura poemelor scrise de Nicolae Băciuț, e un fel de viață din viață, o trăire care se împletește în dimensiuni ascunse pornind de la realitate, vin întrebări simple care dau greutate versurilor.

„Și dacă n-o să mă mai naști/ în viața asta/ sau în alta,/ rămâne un cuvânt/ să-l crești și pentru mine,/ ca pe-un fiu/ ce nu-și găsește tată,/ rămâne un poem,/ pe care n-o să-l scrii...” (Să nu mă naști). Iată, poetul descoperă un timp din timp când lucrurile erau perfecte, un fel de rai din care a fost alungat, un fel de dimensiune în care lucrurile sunt în echilibru, au ceva din poezia universului, ceva din taina dusă de poeți prin vreme. Autorul aude poezia din spatele cuvintelor zilnice, e zicere venind din revelație, glasul acela unic, unduios și bând este receptat cu sensibilitate, versurile au atâtea cuvinte câte pot duce, aurul s-a eliberat din zgura cuvintelor, Nicolae Băciuț este un inițiat care eliberează poemul din cenușa zilnică, îl plimbă prin anotimpuri, prin locuri unice, prin vremuri specifice, ca pe o ființă, ca pe cineva cunoscut, având viață din pricina suferinței de a fi în doar trei dimensiuni, atins de a patra dimensiune.

„Și m-am gândit să-ți scriu,/ de mai citești scrisori,/ să știi și despre mine/ că sunt, că nu mai sunt,/ să știi că mai există zori,/ că timpul e mărunț -/ prea mult nisip în el/ și nu-s clepsidre

să-l încapă./ Mi-ai dat mult cer...” (Porunci). Scriitorul are o relație nevăzută dar reală cu Dumnezeu, de la un Dumnezeu legiutor ajunge la un Creator al harului, viața e un dar pe care sufletul îl vede bine, zece porunci și o singură viață, numărătoare divină, iar răspunsul omului este poezia, limbajul comun al celor doi, un limbaj la care se ajunge prin trăire, exercițiu, rugăciune, e limbajul autentic *Creator-Ființă-Creator*.

„De-ajuns mi-e o singură viață -/ de mai multe ori aș muri,/ îmi ajunge o dimineață,/ dacă te-aș putea privi,/ îmi ajunge o singură floare,/ dac-aș putea s-o miros,/ îmi ajunge o singură

viață/ întoarsă pe dos./ Îmi ajunge să fiu tu,/ să pot să sfârșesc/ ce niciodată nu începu!”

(De-ajuns).

Nicolae Băciuț ajunge la o concluzie simplă, la simplitatea vieții așa cum o primește de la Dumnezeu, sunt lucruri simple, dar fundamentale pentru om, ele fac legătura cu restul creației, poetul se leagă de Logos prin ele, acel Logos infinit (ca să apelăm la o tautologie, din pricina vorbelor zilnice).

Poetul are meritul de a reveni la poezie în stil clasic, adică la zicerea versului, personajul principal este poemul explicit sau implicit, sau starea poetică, ori mișcări spirituale profunde, recuperează poezia autentică din mijlocul unei lumi aflate în criză spirituală, a unei lumi alunecând spre finalul unui ciclu. Poezia pare o soluție. Are ceva din veșnicia Cuvântului care rezistă într-o lume a simbolurilor de toate felurile, într-o lume a artelor diverse, a spectacolului facil, bine regizat de făcătorii de spectacole.

Văzut din afară, volumul pare a nu avea coerență, poemele par risipite aleatoriu, există o grabă poetică, o pierdere a cuvintelor în carnea scrierii, dar pentru iubitorul de poezie, poemele se compun în Poemul Phoenix. Interesant titlu și expresiv, dureros de adevărat, din puțina cenușă a poeziei care a murit se ridică poezia ca ființă specială. Autorul este conștient că lumea are nevoie de frumusețe, el cheamă prin vers la profunzimea trăirii și chiar aduce un elogiu celui care *înțelege*.

„Sărut dreapta
celui ce deschide cartea,
sărut stânga
celui ce-a învins nătânga
lene de a fi;
le sărut pe amândouă,
care au pe unghii rouă
de pe filele de carte

care au trecut prin moarte
și re-nvie-n fiecare
ochi din margine de zare.
Le sărut pe amândouă:
Sărut stânga, sărut dreapta
care țin drept cruce cartea.” (Închinare).

Cartea este una care merită enumerată ca făcând parte din colecția de inimă a literaturii române pentru că se alătură unor volume originale scrise de poeți adevărați precum: Eugen Dorcescu, Paul Aretzu, Eugen Evu, Octavian Doclin, Ioan Evu, Nicolae Prelipceanu, Daniel Turcea, etc., poeți care se întorc la temele profunde ale poeziei, la bucuria de a scrie și de a citit într-o vreme în care agresiunea informatică pare să fi afectat și poezia, dar nu este așa, există cuvintele de fosfor care se văd în întuneric și deschid lumea spre larg...

Eugen Simion, Petru Poantă, ori Gh. Grigurcu fac referiri la opera lui Nicolae Băciuț, punându-i în lumină calitățile și fațetele lirice, indicând spre aventura expresiei, ori călătoria poetului prin lume pentru a descoperi taine, arhetipuri, matrice, sau acolo unde fiziologicul devine limbaj.

Dar poate că acolo unde poemul este personaj, aventura metaforei se face patria cuvintelor care plâng...

Februarie, 2010

Liniștea lumii la Adrian Botez

(Adrian Botez, *Liniștea lumii*, Cluj-Napoca: Editura „Dacia XXI” - 2011, versuri, Colecția Poezie și muzică creștină. Cartea apărută în colaborare cu Primăria Gura Humorului.

Scriitor român, autorul cărților: 1-*Jurnal din marea temniță interioară* (Axa-Botoșani, 1998); 2-*Rog înorog* (Salonul literar-Focșani, 1998); 3-*Povestea unui colecționar de audiențe* (Corgal Press-Bacău, 2003); 4- *Epopoea Atlantică* (Corgal Press-Bacău, 2003); 5- *Eu, barbarul* (Casa Scriitorilor-Bacău, 2005); 6- *Crezuri creștine - 70 de sonete cruciate; Van Gogh – perioada Borinage (tumorile artei)*, Casa Scriitorilor, Bacău, 2005. 7-*Nu mai ridicăți din umeri!* (Ed. Rafet, Rm. Sărat, 2007); 8-*În contra demenței de astăzi în cultura română* (Ed. ProPlumb, Bacău, 2008); 9-*Aici – la-nțâlnirea tuturor câinilor*, Ed. Rafet, Rm. Sărat, 2009., etc.)

Liniștea lumii este un titlu neobișnuit pentru Adrian Botez, spirit tumultuos, energetic și revoltat pentru mersul spre haos a lumii în care trăiește, o lume care a uitat valorile curate ale creștinismului, o lume a căderii în gol... E un popas în mișcarea sufletului spre infinitul spre care tânjește poetul, oprirea care se regăsește în psalm, pentru că există psalmi în care apare brusc acest semn – oprire! Cuvintele se prefac în peisaj, în cântec, în imn, în vis, în speranță, dar sunt acolo, cu adevărul lui Dumnezeu în consoane sau vocale...

Adrian Botez este un scriitor aplecat spre rânduială, își organizează volumele în cicluri care să reziste, anotimpuri ale poeziei, iată că și acest volum are mai multe părți, legate între ele, simbolice, cu deschidere spre vibrațiile lumii:

- Cartea I: *LINIȘTEA LUMII*;
- Cartea a II-a: *VÂRTEJURI*;
- Cartea a III-a: *DINCOLO DE ZARE*.

Volumul mai cuprinde *OPINII CRITICE* și *PERSONALITATE ȘI OPERĂ*, toate legate de mesajul poeziei lui Adrian Botez, aducând explicații, argumente, texte, pretexte și bucuria lecturii și a scrisului.

Un volum complex în care autorul pune accentul pe valorile creștine, pe mărturia lui Dumnezeu în lume, pe rezistența creștinului, pe revelația personală, particulară, pe literatura ca șoaptă în cetate, șoaptă care pentru alții, necunoscători, pare țipăt, țipătul zimțat de la miezul nopții...

Brusc în poezia lui Adrian Botez apar temele care pot aduce liniștea unui suflet care tânjește să vadă dincolo de zare, prins în vârtejurile lumii, în valurile care zguduie lumea și timpul în care trăim pentru a produce netimp!

Așteptând florile, mântuirea, zăpezile, primăvara, sărbători de primăvară, metamorfozele, Visul Grădinii sunt elemente ale așezării lumii în matca inițială, cele care susțin posibilitatea existenței ca realitate prin cuvinte, în Cuvânt. Dar lumea e prinsă în tentaculele aruncate de tsunami în această parte de univers pentru că apar umbrele: singurătatea de acasă, instabilitatea, vremuri fără ceas, jocul leprei în lume, spasmul cosmic, paștele orbilor (!!), conversații cu un asasin. Dar speranța se coagulează în posibilitatea vederii cu inima dincolo de zare: iubirea ca valoare, Hristos ca stâncă în vârtejurile lumii, muștrarea Domnului, supraidentitatea. Pendulând între poezia lirică a lui Octavian Goga, între cuvintele potrivite ale lui Arghezi sau metafora lui Nichita Stănescu, volumul lui Adrian Botez este unul al căutării echilibrelor posibile într-o lume care și-a pierdut orizontul, iar oprirea pare o soluție...

Autorul, într-un moment de împăcare cu sine, dedică volumul soției, Elena, ca semn al reînțarcerii în matricea familiei...

Prezența Grădinii în construcția volumului este tânjirea poetului după raiul pierdut, dar posibil a fi visat, gândit, trăit prin imnul dedicat munților, anotimpului, florilor...

Îngerii sunt bolnavi de roua dimineții, iar Hristos visează într-o stea, raiul e aproape și totul e promisiune sau clipă captată de poet în poemele sale. Dumnezeu cu barba în palme privește dincolo de orizontul mării, apa botezului curge spre noi rădăcini, trupul poate fi de rază, animale ucise de prea multă blândețe... Prezența lui Hristos în peisajul lumii, Duhul Sfânt mișcând poemul: „a fâlfâit Duhul Sfânt peste mine/de-am simțit - ...o, în sfârșit – că e bine...!/ nu există frică-nici moarte: să știi//numai om Dumnezeu vrea ca iarăși să fii/...va trimite - la tine – alai cu făclii:/ povesti-vei – tihnit – ce durere-i în glii...” (*A TRECUT DUHUL SFÂNT*).

Atâta liniște declanșează delirul în primăvară, ca posibilitate a salvării: „o Doamne – Ți-i deschis comoara-n/ ceruri/ nu se mai văd arhanghelii la creneluri:/ nu merit izbăvirea – dar mă simt izbăvit/ în tot arde frăția – deși toți m-au hulit!” (*DELIR DE PRIMĂVARĂ*).

Dar luciditatea poetului îl prinde în oglinda ei: partea corectă câștigă din ce în ce mai rar, trebuie să se schimbe ceva în lume din temelii, demnitatea umană a pierdut ritmul în fața vârtejurilor de toate felurile... (Balada și rugăciunea lui Joan Sala I Ferrer Serrallonga). Dumnezeu poate să mântuiască, Dreptatea e mireasa de taină a lui Hristos, crima e legea celui tare, Hristos lăcrimează pe frunțile noastre uscate. Paralela bine-rău demonstrează că răul poate fi învins prin binele pe care omul îl poate face în lumina divină, e o baladă a celui care tânjește după reformă, după schimbarea cea mare, după liniștea lumii care poate da roade în ființele noastre. Poetul e neîndurător cu negustorii burtoși care au scos lumea la mezat, e prezent și șmecherul cu aureolă în buzunar, patronul de stele, paiatele lumii. Privind din perspectivă divină, Adrian Botez vede clar nevoia lumii după Dreptatea lui Dumnezeu pentru că dreptatea oamenilor nu mai are efect, dreptatea oamenilor s-a stins pe un munte care s-a topit.

Străinătatea de acasă pare semnul depărtării de sine, pierderea identității, câinele mort în șanț, copaci scheletici care cerșesc milă într-un secol al mașinărilor de toate felurile care imprimă viteză fenomenelor, e un „suflu al aroganței”!

Metaforele poetului sunt sugestive: spinările cerului se ating, se freacă una de alta, masa la care scrie are mereu alte dimensiuni, nici un lucru nu e la locul lui! Luciditatea se mișcă în liniștea lumii, spiritul omului atras de miracole, de mântuire lucrează prin cuvinte, prin rugăciune, prin apropieri... Sunt *vremuri fără ceas*: „păsări vremuiesc cu glasuri sure/ vremea nu mai știe cum să fie/ vântul bate parcă stă să-njure/ o lume lividă – vineție/” sau „ Dumnezeu lumii e cenușă/ n-a lăsat pe nicăieri vreo ușă” (*VREMURI FĂRĂ CEAS*).

Sfârșitul de vremuri fără de timp se vădesc prin prezența păsării cenușii care îl privește pe poet în ochi, e moartea care are îndrăzneala să arunce fulgere cenușii într-o lumea a culorilor căzute din curcubeu și este o dungă, fizic, inexplicabilă, căderea perspectivelor, orizontul care s-a topit în moarte.

Poate că imaginea cea mai dură și care depășește durerea fizică e prezența ființei alunecate în moartea cea de toate zilele: „trag după mine un cadavru,- salturi/ nu mă trezesc – nu știu unde să-l ascund:/ nu-s vinovat- ci blestemat de-nalturi.../ și lepra-ncape-n timpul tot mai scund/” (*ADVERSARUL*).

Speranța, însă, e după zare, acolo în aproapele din inimă: „aerisind luminile în păsări/ ne sprijinim de cer spre-a trece-n liniști:/ acolo nu-s recolte și nici miriști/ doar cântec de incendii hialine” (*ACOLO*).

Dincolo de zare e un pisc de rugăciune, un munte care se poate urca prin stăruință sau încăpățănare, munții dau argumente pentru o altă viață, curg pâraiele din cer, muntele visa un om... E, desigur, Muntele Dreptății lui Dumnezeu! Muntele acesta a fost văzut de proorocul Isaia (vezi Biblia), a fost urcat de Iisus, e motivul poemelor lui Adrian Botez care topește după considerente divine într-o lume în faliment.

Natura e parte a speranței, natura e parte a creației și puterii lui Dumnezeu de a reforma cele văzute: verdele plin al grădinilor, albastru sever al cerului, grădina, boarea din grădină, păsările cântă prin copacii din rai, lumina cerului, mările lumii, porți enigmatice, cirezile faptelor, ploaia de rouă ca o ploaie spirituală, aer sfânt, o lume proaspătă ce trimite la un alt cer și un alt pământ din Apocalipsa (vezi Biblia).

Despre sine Adrian Botez mărturisește: „n-am fost bun - nici/rău: un oarece/ om// am văzut ape-n amurg/ le-am înfruntat – am văzut/ munți în răsărit – și/ m-am înălțat/” (*MĂRTURIA LUI DISMAS*).

În ultimul poem al cărții care poartă un titlu frust și mărturisitor – *C.V. DE CIOBAN AL CERURULUI*, autorul se vrea un biruitor, un luptător, unul care știe sensul bătăliei spirituale și care are argumente la înaintașii săi, purificați de un foc divin. Se poate observa și o anumită oboseală la poet, viața e un joc în care energiile se strivesc, se duc: „Doamne – stinge-mă undeva/ între ape mari – cu țărături amețitor/depărtate – țărături pline de/ lacrimi” (*DOR DE STINGERE*).

Dar lumea tânjește după liniștea dintâi, e o lume în care Paștele s-a modernizat, care vrea altceva dar nu găsește: „nu-L mai plânge – astăzi – nimeni pe Hristos/ nimeni nu-i mai simte dorul Lui de noi/ Crucea-I grea n-o îndurăm – direct – pe os/ nici hidosu-i strigăt – horcăind în toi/ ... nevinovată carne să înghită/ în vina lui mereu deschisă-i poftă/ oricine-i pregătit – smerit – să mintă/ să cumpere privata lui Golgotă...” (*MODERNIZAREA PAȘTELUI*).

Poet incomod, dar pregătit să se ierte pe sine și să-și recunoască limitele, Adrian Botez recunoaște că nu poate evada din această lume în care își cântă și cântă nedesăvârșirea ca etapă spre omul de dincolo de zare. Versurile sunt dure, cuvinte aparent nepoetice strivesc corola poemelor și aduc mirare cititorului clasic de poezie, dar cel care citește Scriptura știe că

sunt acolo cuvinte mult mai dure și că Dumnezeu vrea să ne recunoaștem ticăloșia.

Stilul său pendulează între clasic și modern, virgulele sunt înlocuite de linia care desparte cuvintele, ideile capătă astfel putere, versurile sunt sentințe pentru cititor, uneori cuvintele curg simplu, cadențat, alteori se caută complicat și simbolic, e un symbolism creștin, cu pecetea lui Hristos, vocalele strigă, consoanele caută liniștea nopții, vechi linii ale literaturii române se regăsesc în scrierile acestea tulburate de vis și dorințe neîmplinite, lumea se deschide în fața poeziei ca o carte a Privirii Extatice... Poate că poetul ar trebui să-și cenzureze uneori discursul liric pentru a lăsa aurul din gând să iasă la suprafață prin versul cercetat de șapte ori...

Luminița Aldea scria despre Adrian Botez: *„Întâmplarea a făcut să citesc poezie scrisă de domnul Adrian Botez și să exclam fericită: Iată Poetul!... Tema dominant-esențială a poeziei domnului Adrian Botez este credința – raportare la divinitate. Toate celelalte teme pălesc sau sunt mici, prin comparație cu tumultul și vibrația înălțător – sfâșietoare a cutării căii spre Cer.”* (Luminița Aldea, Cornul Luncii/Suceava, *Scrisul ca destin*).

Aprilie, 2012.

Dictatura realismului absolut la Daniel Pișcu

(Daniel Pișcu, n. 1954, poet român, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Brașov, a absolvit Facultatea de Limba și literatura română, secția română – franceză, în cadrul Universității din București, între anii 1975 – 1979.

Autor al cărților: debut în volumul de poeme *Aide-mémoire*, Ed. Litera, București, 1989; *Scrisorile de acasă*, poeme, Ed. Vlasie, Pitești, 1995; *Titlul poemului este aforism*, poeme, Ed. Axa, Botoșani, 1997; *Mă chemau păsările*, roman, Ed. Augusta, Timișoara, 2000; *Game*, poeme, Ed. Aula, Brașov, 2002; *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor*, Ed. Aula, Brașov, 2002; *A venit un iepuraș (Azi Isus a înviat)*, Ed. Augusta, Timișoara, 2003, carte pentru copii; " Jucătorul de cărți", poeme, Ed. Vinea, București, 2006.

A debutat în revista *Amfiteatru* în anul 1978 .A fost membru al "Cenaclului de luni" (1977-1983). A debutat în volum în anul 1989, cu "Aide-memoire", Ed. Litera, București. Colaborează cu poezie, proză, eseuri și articole de critică literară în reviste literare: *România literară*, *Timpul*, *Interval*, *Convorbiri literare*, *Vatra*, *Bucovina literară*, *Euphorion*, *Poesis*, *Contrapunct*, *Familia* etc.

Daniel Pișcu, *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor*, Editura „Aula”, Brașov, 2002, colecția „Frontiera”, coordonată de Alexandru Mușina. A absolvit liceul teoretic la Hațeg în anul 1973, coleg cu scriitorul Constantin Stancu. Ținând realismul romanului său, Daniel Pișcu a făcut mențiuni despre colegii de liceu de la Hațeg)

Un vis, un gând, poate obsesie la Daniel Pișcu în anii studenției. Prin romanul său de frontieră, Daniel Pișcu ne propune *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor*. E titlu, dar e și speranță, e un țel și rezistență, totodată...

Romanul a fost scris în anii studenției, înainte de 1989, autorul a fost student la litere, a studiat literatura română, literatura universală, a studiat viața ca un salt spre altceva, i-a studiat pe colegii care aveau potențialul să modeleze literatura română, s-a studiat pe sine. Era vreme cunoașterii...

Firul roșu din roman e unul simplu: autorul povestește în amănunt, fără a pune la bătaie fantezia în mod explicit, viața din acea vreme a studentului care speră să devină persoană emblemă a societății.

Scrierea romanului s-a făcut zilnic între cursuri, studiu, iubire, coadă la cantina studentească, călătorii cu autovehiculul de transport public, cu stresul fiecărui examen, cu năzuința de a sparge limitele impuse de sistem persoanelor care doreau să pună un semn vremurilor în care s-au trezit trăind.

Titlul e unul sfidător la adresa sistemului social din acea vreme: romancierul nu avea liber de la partid să scrie un astfel de roman.

Curajul studentului era unul atipic, declara în public faptul că scrie la un astfel de roman. Profesorii aveau reacții timide, colegii își scriau operele, transpirau la examene și vorbeau ironic la adresa operelor capitale ale literaturii. Ei erau chemați de focul generației lor să redescopere limitele literaturii, era o chemare invizibilă, dar evidentă. Deși condițiile materiale și administrative erau de obște pentru studentul român în acea vreme, argumentele teoretice era evidente: se studia cu seriozitate opera marilor scriitori universali, cărțile artiștilor români, poezii erau cunoscuți din revistele literare și din viața boemă pe care o trăiau. Viața boemă era emblema rezistenței la munca forțată din acea vreme...

Daniel Pișcu a crezut în demersul său, a făcut aplicația cu talent, tenacitate, inconștiență. El rezista prin scris. S-a format ca om scriind. A depășit barierele impuse de regimul comunist. A legat prin acțiunea sa literatura bună a timpurilor care au fost

înainte de generația sa, de literatura bună a celor inspirați și, uneori, geniali.

Boema este simbolizată prin pofta de fumat. Trupul este biciuit de senzația savurării unei țigări, studentul român pare a spune: „Dau Premiul Nobel pentru o țigară”! Agresiunea asupra simțurilor este un surogat la agresiune propagandei comuniste din acea vreme, aceasta din urmă era o agresiune asupra persoanei. Daniel Pișcu pare indiferent la aspectul social, se concentrează pe viața sa, fără prea multe comentarii, dar asta spune totul: *rezist prin artă!* Prin inteligență era sfidată organizarea socială bazată pe directive, plan, muncă patriotică, angajamente... Inteligența nu părea a face parte din grupa „materiilor prime” în acea perioadă socială din România...

Romanul are calitatea de a prezenta un film realist al vremurilor care au fost în țară. Aduce în prim plan personalități ale literaturii române actuale care atunci erau onorabili studenți cerșind o cartelă la cantina studenților, vânând o țigară, organizând o întâlnire cu o prietenă, boemi într-un bar de zi cu oferta limitată, prezenți la examenele de an, absolvind facultatea cu note mari. Era marii nebuni ai literaturii: ei puteau să scrie cele mai mari opere cu ușurință și detentă.

„Toate personajele trebuie să le reliefez bine. Fiecare cu caracterul său: Al. M.: savant, boem; R.B: bun lingvist, uneori vulgar, bonom de multe ori; I.S.: inteligent, spiritual; R.I.: dă rar pe acasă, dar e băiat bun. Poate îl bag pe Cherciu cu obsesia lui pentru „igienă” și dorința sa de a dormi la timp... Păcat că ideea de a scrie această „schiță” mi-a venit doar acum, spre sesiune, și nu prea am timp s-o fac cât mai reală. Să nu uit discuțiile de la masă (pariul cu Iulică, că voi agăța o fată... în cantină) etc.”.

Sunt personaje care trăiesc live, sunt online cu epoca lor și cu ei însăși, fac efortul de a ieși din timpul lor gri și a marca istoria literară, conștienți sau nu: Ion Stratan, Alexandru Mușina,

Romulus Bucur, Florin Iaru, Radu Călin Cristea... („Mă sprijin de bustul lui Eminescu. Îmi zic în gând: „Ajuta-mă, Eminescule, ca, dacă nu o să pot scrie o poezie bună despre tot ceea ce vad eu aici, să scriu măcar o schiță, o navelă și memoria să nu-mi joace feste în lipsa unui aparat „memorial minune". De trei ori mă rog în gând în acest fel la Eminescu al cărui chip încurajator e sculptat pe un soclu, în spatele meu, tangent la el, trece domnul Nicolae Manolescu, în costumul lui kaki. Îmi place costumul. Îmi place și omul, deși nu-l cunosc încă decât de la TV. Dar îmi amintesc ca alaltăieri i-am dat bună ziua și mi-a răspuns”.)

Sunt creionați profesori de excepție de la facultate, se rețin până și numerele de autobuz, de tramvai sau mici reclame mai puțin prezente în viața capitalei în anii șaptezeci-optzeci. Bucureștiul nu avea nevoie de reclame atunci...

De remarcat dialogul dintre personaje ireale de reale, active și stresate, inteligente și talentate, averse de cultură și de vicii necesare sau închipuite, apoi enumerarea unor opere literare de excepție sau a unor mari scriitori, acestea fac din roman un script (film) care și-a depășit epoca, lumea seamănă mai mult cu studenții de la literatură decât cu viața de zi cu zi din acea vreme. Pișcu o știa, a acceptat aventura. Este chiar el personaj, un personaj care scrie un roman în care poate include pe oricine, e dictatura democrației absolute la care numai un poet ar fi putut visa.

„Eu: Nu mi-e frică de examene pentru că am idealul romanului meu.

Stratan: Eu îți scriu postfața.

Eu: Nu mai ai ce scrie pentru că voi fi și critic...

Stratan: Și autocritic...”

Dialogurile dintre studenți demonstrează potențialul acestora în fața viitorului, sau efortul de a căuta formula potrivită pentru operele lor aflate în proiect permanent, știau că pot fi scriitori,

dar nu au aveau tot timpul la dispoziție, sistemul era potrivit, cenzura era pe față, toată lumea știa...

„D.: Zi-i, zi-i, Sandule, eu notez totul.

Al-M.: Tu vrei să spui tot la Agie!...

D.: La Agenție, la Agigea, agea miilor...

Al. M.: Taci odată! Taci odată!

D.: Zi, Sandule, zi, eu notez totul.

I.S.: (după ce spune ceva în stilul-i caracteristic, pe care nu l-am reținut, relativ la metoda mea, a lui D): Închideți lumina!

R.I.: Lăsați băiatul în pace să scrie. Așa se face literatură...”.

De remarcat acea replică: *închideți lumina!* Replică aproape de realitatea imediată. Înainte de anul 1989, în România, se închidea... pe bune! Acum această replică ar trece neobservată, atunci te costa chiar facultatea...

Daniel Pișcu scrie frust, nu adaugă la script fapte sau vorbe care nu s-au spus, pare a fi de un realism dus la extrem, e un stil exemplar care demontează că este un original până la capăt, dar simte marea temă a vieții, pune ureche la pulsul epocii, privește spre timpul care va veni. Acest lucru se sesizează din cuvinte, din replici, din boli, din foamea cea de toate zilele care a dat un impuls extraordinar multor studenți.

A fost altceva, era o afacere privată într-o lume care nega afacerea. Detaliul merge până la limită: manuscrisul romanului a fost dactilografiat în 9 august 1997, în bucătărie, ora 18,00, Brașov, în apartamentul său de profesor de la etaj, semn că studentul a reușit să treacă marele test al vieții, dar nu a renunțat la filmul necesar într-o lume în mișcare, pregătită mereu să citească cel mai mare roman al tuturor timpurilor. Sau să-l refuze, ori să-l cenzureze...

Noiembrie, 2012.

Căderi în oglinda cerului

(Aurel Pop. [n. 22 noiembrie 1949]. Cetățele, jud. Maramureș. Doctorand, Institutul de Istorie "George Barițiu" al Academiei Române - filiala Cluj-Napoca. Redactor-șef al revistei literare "Citadela"; Directorul editurii „Citadela”. Membru al Uniunii Scriitorilor din România. *Taina căderilor*, volum în curs de publicare la data redactării prezentului text.

Cărți publicate: “*Pelerinaj de secesiune*”- poeme, [2004]; “*Calvarul cuvintelor*”- poeme, [2006]; “*Sonete din regatul disperării*” – sonete, [2007]; “*La hanul verbelor*” – critică literară, [2008]; “*Cuvinte dintr-un noian de vorbe*”- interviuri, [2009]; “*Semne dintr-un trunchi de cuvânt*”- poeme, [2009]; „*Ion Burnar : schiță monografică*” - studiu monografic, [2010]; “*Deschideri confesive*” – interviuri [2011]; “*Eternitate prin poezie*” – antologie [2012]; “*Rezistența țărănească anticomunistă din perioada colectivizării în județul Satu Mare*” – studiu istoric, [2012].)

Aurel Pop, *Taina Căderilor*, Satu Mare: Editura Citadela - 2013)

Aurel Pop își asumă căderile într-o lume a căderilor.

Volumul de versuri *Taina căderilor*, aduce imnul celui aplecat în rugăciune... Pasionat de literatură, editor, redactor de revistă literară, activ în perimetru culturii, simte nevoia să strige în pustia căderilor de tot felul, să lase un semn pentru cei care simt că se întâmplă un eveniment important pentru generația aceasta. Poetul a lucrat asupra volumului de versuri, l-a trecut prin mai multe stadii, atent la inima cititorului, temător pentru păcatul scrisului în cetate, a scrisului ca acid, ca magmă...

E o distanțare în univers, lumea se depărtează de lume, cuvântul cade și el în oameni, greu, picătură de mercur, inevitabilă... Este de remarcă faptul că poetul își asumă

căderile, o face cu exactitate, cu atenție. Poate de nesuportat este căderea cuvântului, vestită de păsări, de cântatul cocoșului, în dimineața specială a istoriei, de geneza care e prezentă în lucruri, în oameni, în poeme...

Deși lumea comunică încontinuu, mesajul este pierdut în univers, o zbatere, o cădere prin mesaj: „Am intrat pe Messenger/ Și-am bârfit/ Cu gura până la cer/ Spre infinit” (Bârfă virtuală).

Alunecarea aceasta pune o presiune pe ființă, presiune aproape de nesuportat, omul pare a găsi locul unde se simte protejat: în fenomenul Iisus, în faptele care salvează, dau speranță, aduc iubire, magnetul credinței. Tot mai mult Iisus pare locul unde căderea înseamnă altceva, sunt simboluri evanghelice în volumul autorului, semne biblice, lucrurile care dau densitate și lumină vieții: crucea, paharul cu vin, trădarea, predestinarea. Aurel Pop și-le asumă, le încrustează în poeme, le dă echilibru prin taină, prin armonia miracolului.

În lume sărbătorile au ceva straniu, lucrurile nu se leagă, e o distanță între colind și oameni, colindul nu-și mai are sensul într-o lume în care comunicarea e fracturată de stările moderne ale societății.

„La porți bunicii așteaptă degeaba/ Felicitările sunt trimise pe net/ Prin cont deschis pe facebook/ Pentru toți cei rămași acasă un set// E trist, nimic n-a mai rămas/ Nici dor de țară, nici credință/ O noaptea de Crăciun fără colinzi/ Și colindători în suferință/” (Crăciun fără colinzi).

Limbajul e frust, dar adevărul despre noi are ceva din marile drame ale lumii, fără sărbători lumea e mai săracă, pustie, pietrele de aducere aminte au dispărut...

Poemul este mesajul direct, biruința asupra vremurilor: “Ascultați și priviți – I/ Acum Judecați-mi poemul/ Oricum/” (Biruința).

Nunta, simbolul bucuriei în lume, e atinsă de isterie, isteria lipsei de dragoste, în biserică lumea cântă, în umbre ea, mireasa,

plânge cumva, poetul nu o spune, dar se înțelege, miracolul lumii s-a stins...

În poemul *Uite așa*, Aurel Pop prinde esența noului om, se reia un ritual vechi sub alte semne, e o naștere din suferință, fără durere, oarbă, de parcă oamenii și-au pierdut timpul între două epoci:

„Ce n-au găsit atunci, ei bine/ acum prinde ecou/ în magazinul de la colț se stă la rând la drog/ și uite așa se naște omul nou/ Se simte bine în postura de șomer/ sau în cea de pensionar de boală/ dă semne că nu știe de Homer/ și nici nu-i pasă că nu are ce să pună-n oală/ Mai iese la vecini după-o țigară/ nevasta i-a plecat în vară la căpșuni/ seara agață o parașută în gară/ să-și elibereze trupul de hormone/ trage des câte-o beție/...

Familia este în cădere, omul apăsător de starea de om păcătos, fără viziune, sevele s-au scurs în neantul istoriei...

Pentru toate acestea poetul surprinde pedeapsa, e aceeași pedeapsă: *răstignirea*. Pedeapsa e triplă, grea, vine din căderile vremurilor, din păcat.

„La margine de drum/ Erau trei cruci/ Acum/ Răstignit - duci/ Crucea poetului/ A Cuvântului/ A Poemului/” (Răstignire).

Sunt semnele de sfârșit, apocalipsa prezisă, posibilă, exactă, sunt semne, păsări cad din cer, dar sfinții țin echilibrul, sfârșitul e potențat de numărul lor. Aici tehnica poetică apelează la hiperbolă, nu sunt urgii într-o apocalipsă prezisă, sunt mai multe apocalipse într-o urgie văzută, durută, scrisă.

Căderea se datorează trădărilor, e ultima *Cină*, e locul unde trădarea se face prin cuvinte, acestea cad în pahare, taina e frântă de trădări, de erori, lumea captivă, poetul prins într-un vis, încătușat în vis și vine răspunsul: *căderea în Abis*... La capătul abisului – Dumnezeu!

Ultimul poem din carte dă titlul acestui volum al mirării și căderii, lucid, poetul vede cu ochii inimii vremurile care sunt lichide, eșecul ca o pană de pasăre de pradă...

Poemul *Taina căderilor* are paisprezece puncte de sprijin, e zbaterea poetului în fața poeziei și a eternității, eliberarea prin cuvinte care i s-au dat prin generozitate divină. A ezitat, a refuzat, dar cuvintele au curs... Taina e taină doar pentru cei neinițiați, pentru cei inițiați în luciditatea suferinței, taina e umbra îngerului pe cuvinte rostite ca o invocare a cerului. „Scrisu-i povară/ cine vrea/ poate să se convingă/ în fiecare zi/ în fiecare lună/ în fiecare an/ în fiecare secundă/ numai așa/ se moștenește/ eternitatea/ prin poezie”.

Aurel Pop a învins teama veacului orb în care trăiește doar cu poemele sale, în umilința scrisului într-o vreme în care oamenii nu pare preocupați de lecturi fundamentale. Volumul are ca motto versuri desenate chiar de autor, ca o revoltă împotriva falimentului (cuvânt uzual în societate):

*„De-o vreme Dumnezeu face scări
unii au căzut, alții se ridică
după mai multe-ncercări
eu tac, nimic nu spun ... de frică”.*

Orice poem e o victorie împotriva fricii, orice vers e un pas spre eternitate. Și cine are curajul să ridice piatra împotriva scribului, cel care scrie pe o bancă în templu...

Și dacă ființa poetului e templul?

Despre Aurel Pop au scris mai mulți iubitori de frumos, reținem ceea ce a prins Adrian Botez în textul dedicat lui:

„Autenticul Poet Aurel Pop este, mai curând, poetul surdinelor, puse, cu discreție și bun-simț specific țărănesc-tradițional, la <<trompetele>> crizelor de emfază - pe care le trăiește/ dorește orice scriitor. Este, de fapt, poetul <<tăvilor

pline de cuvinte>>, atât de domestice, elegant purtate la cina elegantă (și cuminte!) a Poeziei ... Este, chiar, de multe ori, poetul inefabilului fermecător, al <<vânzării pe un nor de fum>>, al sfătoșeniei, oarecum prozaice, dar simpatice, a <<ieșirii din impas cu un sfat sau cu o pildă>>, al <<fluturilor gri>>, Icarilor <<moderni>>, dezabuzați..., al <<vânzării sonetelor la intrare în burg>> și <<stând de pază-n gând la poarta melcilor>>". (prof. dr. Adrian Botez; *Un poet diafan, cu vocea îngroșată - ... și cu perspective de nebănuț*, în revista "Pro-Saeculum" Focșani, ISSN: 1583-1949, Anul VI, nr. 8-9 (40-41), august-septembrie 2007, pag.64-65).

Aurel Pop se întoarce în poeme precum pasărea călătoare în ținutul în care soarele i-a încălzit aripile... E, poate, multă tristețe în versurile sale, e durere, dar o altă carte îi va permite să fie mai fericit, orice carte este simetrică cu sine, o carte luminoasă în oglinda cerului!

O apreciem ca o continuare a cântecului, pentru că înălțarea vine ca efect al gravitației cuvintelor...

Ianuarie, 2013

Colecționarul de facturi și fericire

Liviu Ofileanu își intitulează volumul de versuri, antologie a creației sale, cu un titlu interesant și percutant: *Moor-Ditch*, o carte apărută la Iași: Editura Tipo Moldova, 2013 în colecția OPERA OMNIA, poezie contemporană. O carte care reflectă viziunea autorului despre poezie și despre viață, o carte în care se revăd traseele lirice ale unui poet îndrăgostit de poemă, atent la detaliile vieții.

El prezintă în fascicolul cu același titlu motivul poeziei sale, acele băi de nămol, respectiv canalul *Moor* din Londra, locul unde curg deșeurile lumii, resturile care fac lumea mai neagră, lumea își pregătește otrava, atentă și cu sângeună.

Ar părea că autorul este un pesimist, că adoptă tehnica artei urâtului, dar el privește realul ca pe un spectacol, din resturile lumii Dumnezeu va prelua substanțele necesare pentru a reclădi un alt pământ, unul mai nou, mai potrivit pentru căutătorii de fericire. În canalul cu otravă Ofileanu vede elementele care vor sta la baza unui alt univers.

Oricum, el scrie, nu poate fi oprit, versul curge, se face poem, nu locurile, nu faptele, nu oamenii, nu timpul nostru sunt toate otrava necesară, relațiile par a fi rupte, iar, ele, rup ființele. Antologia este una complexă, are mai multe etaje, e poezia continuă multietajată, canalul care se înalță pe verticală, sfidând gravitația imediată:

- *Corigent la fericire*
- *Instincte canibalice*
- *Atlantic*
- *Cinderella & alte marșuri funebre*
- *Moor-Ditch*.

Poetul este dispus să scrie despre orice, îl interesează relația dintre cuvinte, relația dintre oameni, străbate istoria pe jos, inventează povestiri și se bazează pe reale povestiri, istoria e un

joc în care ne atrage, el narează, pare a nu se opri, a detectat poezia în lucruri banale, în marile tragedii ale lumii. Are modestia să lase note despre temele poemelor, îl preocupă fericirea, violența din lume, mișcare planetei pe orbită, istoriile care au marcat destine, portretul artistului la patruzeci de ani. El se explică, e conștient că vorbele sale se pot pierde, că otrava se poate infiltra în poeme.

Volumul are referințe critice, sunt punctate pe rând temele, stilul, disperarea poetului în căutarea unui nou continent: fericirea.

Au scris despre poet: Al. Cistelean, Angela Nache-Mamier, Cristina Ciprian, Felix Nicolau, Gellu Dorian, George Pașca, Gheorghe A Stroia, Horea Gârbea, Ioan Radu Văcărescu, Liviu Apetroaie, Lucian Vasiliu, Silviu Guga, Ștefan Doru Dăncuș, etc.

„În Atlantic, cu talentul narativ incontestabil, poetul dovedește că știe să-și regizeze textul liric în care substanța poetică și inspirația livrescă dau expresivitate nedeghizată unei cărți de poezie demnă de a fi luată în seamă” (Silviu Guga).

Cu alte cuvinte Ofileanu decantează cinismul, dă energie concretului, e atent la lipsa energiilor din substanțele vieții, vede altfel universul, lumea, e în căutarea unui înțeles ultim, imposibil de detectat în canalul colector, e atent la serbările nebune ale orașului în care trăiește, el trăiește în mod suprarealist viața, accelerând spre postmodernism, dorește să armonizeze contrariile în ființa sa, e un generos, dar demersul pare imposibil, e ceva pierdut, corigența sa îl marchează, pentru că poetul e mereu corigent la fericire.

Când privește spre alte lumi, el își acordă șansa unui cuceritor capabil să o ia de la început, pentru că fericirea este un alt continent posibil de descoperit.

Există argumente pentru poezia lui Liviu Ofileanu: un caiet pierdut, un personaj anonim care deține secrete, mizeria lumii care ne intră sub unghii, balada celui întemnițat se aude în poem, fereastra care atrage memoria tiparelor, martorul care e prezent,

invizibil, dar vizibil prin mărturie, jurnalul care nu se termină, scris cu sânge, un autoportret pierdut și regăsit, sclavii care nu pot ieși din țesătura istoriei, omul fără-de-pământ, mereu alte personaje, visul american înghețat în cuvinte, băile de nămol plus ale cântece triste și vesele, iar în final strigătul: „maestre, să cânte musica!”

Poemele sunt lungi, Ofileanu își asumă diluarea mesajului, dar vrea să spună, să nareze, să explice, să găsească argumente pentru mizeria asta de viață, sensuri pentru o altă lume. Nu poate fi oprit, el evadează în vers...

Din când în când poezia sa se crispează, are nevoie urgentă de valori autentice, suprealismul și postmodernismul bagatelizează noul continent, el strigă indirect după Dumnezeu, e copilul care se joacă și, brusc, constantă că jucăria nu are viață.

„1001 de nopți e poveste aiurea/ care minte că putem scăpa de moarte prin narativitate”(calitatea de martor).

În căutarea esențelor: „dacă nu spui ceva de neuitat/ care să țină loc de mamă, de tată,/ să acopere spărtura din zid – să însoțească bătăile de tobă,/ taci și ascultă!” (calitatea de martor).

Speranța care dăinuie în fiecare: „ Cei care strigă noutățile din ziare speră că vor mânca/ o pâine mai bună; chiar dacă nu se aruncă de pe poduri,/ certitudinea că sunt nemuritori o au mereu după moarte” (Lisboa – groapa natală).

Legăturile spirituale sunt cheia: „atunci bucuria vinului și nostalgia morții/ împletesc asemenea cozilor de fete/ o funie până în cortul lui Dumnezeu -/ pentru schimbul de prizonieri” (V. omul hristic a murit în versetul în care va fi trăit).

Relațiile dintre oameni par importante, ele nu se văd, dar creează timp și materie în univers: „oameni, animale,/ îngeri și pietre, trecem unul prin celălalt șlefuindu-ne tot/ mai fin până la firul de păr, cel de care atârână pământul în spațiu” (XI. Tristețea omului fără-de-pământ).

Scăparea sensului într-o lume pierdută: „poate cineva ține locul tău chiar în clipa de față/ poate Hristos a murit pentru tine/

și n-ai curajul să te minți/ că vorbele tale înseamnă altceva decât vreme pierdută” (*nuda veritas*).

Liviu Ofileanu are talentul de a pune titluri eclatante la poeme, nu le caută, vin din spaima sa în fața informației care pare ciudată: istoria înseamnă trecut, viitor, prezent, amestecat în otrava canalului din marginea orașului, timp lichid la marginea orașului.

El visează la oameni care visează *o Americă personală*, ceva irealizabil, dar perfect în ochiul adolescentului care și-a pierdut trecutul rățăcit în părinți. Folosește o grafie imperfectă de dragul poeziei ca haină de schimb pe vreme de furtună, își reîntâlnește personajele rățăcite în operele marilor scriitori, le ademenește cu un cântec de vagabond pierdut în noile colonii.

Antologia începe emblematic: „nu are cu ce începe. de aceea visează că este” (*elegii – din caietul angelei*).

Numele oamenilor sunt scrise cu literă mică, Ofileanu țipă lumii care a uitat de lume, lumea trăiește visul pe care și l-a dorit!

Antologia se termină cu versuri care leagă etajele canalului pus pe verticala imaginației: „Noi am plecat de mult și am rămas aici” (*casa nomadă*).

E poetul un loc în care se drenează mizeriile lumii? Iată întrebarea pe care o lasă scribul de serviciu. Cu siguranță, e ceva lax în poemele sale, dar el depune efortul să focalizeze temele în versuri cu explozie întârziată, demersul este imposibil, ființa celui care scrie e locul unde se întâlnesc paralele care țâșnesc de unde nu te aștepți:

„când eram foarte tânăr/
aveam doar un pat și o masă/
stăteam pe marginea patului și mâncam la masă/
hainele mi le atârnasem în cuie/
și pereții erau garderobă de teatru./
aș fi vrut să am sănătate și urmași./

pe cineva lângă mine./
stau singur, lângă nevasta-mea/
și copii din bloc îmi zic săru` mâna/
ca să am de ce plânge.” (*portretul artistului la 40*).

Poezia lui Ofileanu surprinde viața în mișcare, totul e relativ, poezia vieții, însă, e fixă: intră prin inimă și iese prin cuvinte – ca să se vorbească de poet ca despre un altul!

Cu alte cuvinte: „*Musica, maestre!*”

August, 2013

Fericire și peisaj marin cu nud

(Cornel Nistea, scriitor român, membru al Filialei Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România. Cornel Nistea s-a născut la 6 august 1939 în satul Valea Larga (comuna Salciua, pe Valea Ariesului). Licențiat în litere al Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Este profesor de limbă și literatură română la Alba Iulia. Redactor la revista de cultură *Discobolul* (după 1990). În anii '80 publică proza scurtă în mai multe reviste ale Uniunii scriitorilor, debutează în volum în 1984 cu *Focuri în septembrie* (Editura Cartea Românească), drastic subțiată de cenzura de atunci. În iulie 2008 a ieșit de sub tipar romanul ***Ritualul bestiei. Amintiri din șezlongul albastru*** (initial intitulat "Amintiri din șezlongul albastru"). Proză scurtă, nuvele: ***Colonia de vulturi*** - Ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2004; ***Papagalii mei adorați***, - Ed. Context, Cluj-Napoca, 2004

Cornel Nistea, *Întâlnirile mele cu Orlando*, Alba Iulia: Editura Unirea – 2012. Roman, apărut cu sprijinul Consiliului Județean Alba)

Cornel Nistea marchează peisajul literar cu romanul *Întâlnirile mele cu Orlando*, un roman solid, serios, care aduce o tușă importantă în ce privește viața intelectualului român înainte de anul 1989, un an de referință și pentru scriitorii din România.

Romanul tratează viața artistului în perioade dificile din istorie când arta pare a fi uitată între necesitățile sociale și jocul puterii în câmpul magnetic al destinului.

Temele pe care le ridică romancierul sunt profunde, esențiale și mereu actuale, pe de altă parte. Există o fantă în istorie când lucrurile trebuie spuse pe nume, se definesc și devin mai clare. Cornel Nistea este un lucid, vede trecutul prin perspectiva viitorului, unele teme vor fi mereu actuale, contextul va fi altul, deschiderile altele, oportunitățile sub o altă dimensiune.

Romancierul știe și poate să realizeze atmosfera vieții în sine ca viață, trăirile personajelor sunt reale, necesitățile omului sunt clar definite, forța sa este pusă în lumină. Rezultatul, însă, depinde de societatea în care trăiește artistul, strict determinat în timp și spațiu.

Sunt puse în lumină destinul artei și al artistului, legătura cu divinitatea, cu oamenii, cu natura. Se face o paralelă între artistul care trăiește în mediu catolic, specific unei părți a Europei și artistul care trăiește într-un mediu ortodox. Romancierul insistă pe tema iubirii ca legătură importantă a existenței, între necesitate și realizare. Iubirea este lentila prin care viața se vede potențată, viața prinde contur, sens, dramă. Relația bărbat-femeie, mai ales în mediul artistic, pare a fi esențială pentru că declanșează energii nebănuite.

Romanul începe cu un moto: „Iubirea este singura aducătoare de fericire pură.”

Textul este preluat din Bergson, acțiunea romanului se focalizează pe această perspectivă, mereu istorică și anistorică. Artistul căuta iubirea pentru că este călător spre fericirea pură. Dacă resorturile sunt declanșate, găsire ei în starea pură, pare o problemă intangibilă pentru artist. Și, iată, iubirea este cea care dă forță omului și în special artistului, îl maturizează prin suferință.

Acțiunea are ca prim plan iubirile în paralel, în oglindă, ale lui Horațiu – romancier, în principal și Anamaria, apoi Orlando-pictor și Diana. Cupluri simetrice, văzute din unghiuri diferite. Preocupările femeilor sunt în sfera intelectualului, respectiv psihologie și artă, acest lucru face acțiunea mai interesantă, mai palpitanță din punct de vedere spiritual. Aceste cupluri dinamizează acțiunea, tensiunea dintre iubirea ideală așa cum o dorește Horațiu Codru și iubirea carnală, frustră și pragmatică așa cum o trăiește Orlando se materializează în lungi dialoguri, reflecții, acțiuni impulsive și realitatea care le limitează mereu.

„Eram gelos pe relația lui cu Diana, în mintea mea se crease un adevărat complex al unui incest, dar mai era și altceva, poate dorința ascunsă de-a mă afla măcar o vreme în locul lui și nu-mi puteam deloc potoli ticăloșia asta mizerabilă. Dar oare relația mea cu Anamaria ce era? Nu era oare bazată tot pe nimicnicie? Nu, nu, era altceva! Și-mi părea așa de rău că îndrăznisem să gândesc o asemenea aberație. Ei, nu, relația mea cu Ana era deasupra tuturor mizeriilor, se afla într-un Eden și acolo nu-o puteau atinge răutățile, geloziile de niciun fel.”

Cornel Nistea pune în balanță, lucru cel mai important, comunicarea artistului cu lumea fie prin imagine (Orlando), fie prin cuvânt (Horațiu). Aici se centrează tensiunea romanului. Scriitorul comunică prin cuvinte, modul de înțelegere a operei scrise este mai complex, mai dificil, romancierul pare angoasat, tracasat de neputințele sale, de geloziile sale, de lipsa de înțelegere a celorlalți. Pictorul comunică prin imagine, imaginea vrăjește lumea, declanșează vitalitate în jur, femeile par atinse de farmecul stârnit de culoarea care formatează un destin.

Romancierul visează la o artă angajată, opera sa ar trebui să reflecte lumea așa cum este, să nu înfrumusețeze, să fie oglinda adevărului. Pictorul este un estetic, peisajul, nudul, tabloul care picură frumusețe de dragul frumuseții atrage ochiul, mintea, trupul. Pictorul nu se complexează, pictează nuduri pentru că este divin, lumea a fost creată frust, iar trupul femeii reflectă frumusețea și perfecțiunea creației, în background este creatorul. Femeile acceptă (și asta într-o epocă dificilă) să pozeze, indiferent de starea socială în care se află pentru că sunt vrăjite de ideea eternității: peste ani lumea va ști că ea a fost modelul artistului. Un gând din copilăria lumii, modelul care trăiește prin opera artistului. Motivațiile țin de orgoliul feminin, uneori cu argumentele credinței, ipocrizia pare a fi semnul acceptării paradisului pierdut: trupul este templul Duhului Sfânt.

Pictorul instituiseră un adevărat ritual pentru a atrage și a picta femeile în atelierul său de boem, atingerile devin argumente

pentru o estetică a frumosului. Epoca, însă, vrea altceva: imagini frumoase, peisaje la mare...peisaje din natura patriei, portretul sănătos al muncitorului, ale femeii mature... Fiecare își va avea premiile lui - pare să fie mesajul, uitând că vremurile trec, epoca se schimbă, oamenii dispar, noi personaje apar în planul secund, apoi în prim plan.

Romancierul se dorește un apărător al adevărului, titlurile romanelor sale sunt sugestive: *Destine, Mizeria, Umiliința cea de toate zilele*... Frica de scris este sinonimă cu frica de moarte, dar rațiunea vieții este de a se realiza ca artist depășind condițiile subiective momentane care apar inerent în viața cotidiană. Tangențial se pune problema relației cu Dumnezeu, mai ales în perioada în care romancierul se afla la Praga într-un studiu aprofundat despre condiția umană în comunism.

Romancierul, ca personaj important, visa la o viață împlinită alături de Anamaria, timpul petrecut în Cehoslovacia (stat unic în perioada comunistă) îi va dovedi contrariu, va trăi o frumoasă perioadă de dragoste alături de Katerina, fiica unor demnitari comuniști care locuiau acolo. Experiența este unică, Horațiu descoperă o altă lume, ar putea să evadeze în lumea liberă dar rămâne prins în plasa subtilă întinsă de sistemul comunist în viața artistului. Nu poate evada, sistemul era mai puternic prin jocul politic, prin tehnici de manipulare, supraveghere, testare... Faptul că, la un moment dat, *Radio Europa Liberă* îi face public un fragment din romanul său, în loc să-l aducă aprecieri, este privit cu suspiciune, devine inamic. Orice faptă a sa pare un element într-un joc ciudat al sistemului de putere comunist care tindea să controleze totul, viața intimă dispărea, omul părea o piesă într-un puzzle dinainte anunțat... Viața îl va împinge într-un spital de boli nervoase, mare evadare devine marea rătăcire, sistemul pune o pecete irepetabilă pe conștiința artistului: nebun... O întâmplare îi va permite evadarea la ... Paris, e jocul marilor puteri în care individul este captat până la anihilare...

Cornel Nistea reușește să descrie perioada grea din netimpul comunist, privațiunile cetățenilor, dramele scriitorului, compromisul zilnic care devenise mizerie morală, o lumea fără Dumnezeu. Într-un fel autorul reușește o sinteză a epocii, lăsând deschisă oportunitatea unei viitoare analize a vieții artistului după anul 1989 în România și temele par a fi extraordinare: ce mai înseamnă nudul într-o lume a pornografiei, dar dependența artistului de sistemul de putere și de jocul pe piața liberă a artei, dar impactul informației în viața de zi cu zi, apoi diferențele dintre indivizi...

Întâlnirile romancierului cu Orlando sunt ocazii de a emite idei, stări, definiții, concluzii, neliniști, concluzii incomode.

„- Bine, Horațiu! Hai să vorbim atunci despre ce-i acela succes. Ai hoinărit prin lume, ai sedus femei, ai scris romane. Ce bine mai mare ți-ai putea dori. Apoi îți mai spun ceva: Succesul e o chestie absolut înșelătoare, care adeseori provoacă victime. Trebuie să fii un om fericit că n-ai avut experiența celor care au trăit succesul totdeauna efemer și iluzoriu. Ce să-ți spun, după ce un artist are succes, cum acesta îl părăsește, trăiește o dramă de neimaginat, pătimește mult mai tare decât cei care n-au avut succes de-a lungul timpului, dar și l-au dorit”.

Interesante sunt dialogurile romancierului cu iubita sa Anamaria, o intelectuală de rasă, detașată, realistă, care se va realiza altundeva, înțelege epoca, se desprinde din plasa ideilor fabricate de propaganda comunistă. Dar și *întâlnirile* lui Horațiu cu alte persoane importante ale vremii sunt interesante, incitante și declanșează stări spirituale de excepție, ca o fractură în sistemul politic al epocii, o fantă prin care se zărește epoca în toată goliciunea ei (nud-ul vremii).

Cu toate acestea, Horațiu, până la un moment dat, este un ales al destinului (titlu de roman) beneficiază din plin de beneficiile sistemului, dar nu reușește să se împlinească, ajunge matur fără

familie, copii... Iubirea este o iluzie în epocă, o nălucă... Este aici și drama artistului căzut în capcana întinsă de sistem pentru cei care îndrăznesc să viseze și să caute esențele...

„Creatorul de artă e un însingurat ce-și trăiește drama fără să se poată vindeca vreodată de iminența eșecului”. – iată o idee despre destinul intelectualului într-o lume căzută din miracol...

„...am după mulți ani prilejul să mă întâlnesc cu Dumnezeu și nu știu ce să-i spun”. – Drama artistului în fața eternității pure...

„...omul poate fi fericit fără a fi negreșit creator de mari valori...” – O temă incitantă pentru un psiholog.

„...omul are datoria să încerce să fie fericit?” – Întrebarea care macină conștiința scriitorului.

„Ti-am citit ultimele capitole despre *Reacțiile întârziate* și-am descoperit acolo o analiză dintre cele mai originale asupra nepăsării și trândăviei sociale...” – Gânduri interzise într-o lume captivă.

„Nu mă tem de nimic altceva mai mult decât prostie. Nu-i o noutate că ne ascundem de oamenii ignoranți și răi”. – Instinctul de apărare într-o societate bolnavă.

„Lașitatea omului de rând”. – O direcție imposibilă în epoca dictaturii comuniste pentru intelectual.

O altă temă interesantă într-un sistem social închis: „Disertație despre lene, lașitate și trădare”.

Cornel Nistea a fost în atenția criticii (Proza aceasta, lipsita de artificiiile genului, s-ar putea încadra în ceea o teoria literara numește autoficțiune, prin impresia transmisa cititorului d-abolire a frontierelor dintre ficțiune si non-ficțiune. [Mircea Muthu]. În fiecare lume ficționala din prozele lui Cornel Nistea exista un narator mai mult sau mai puțin implicat în aceste lumi, cu un mandat moral evident de unde provine si vocația sa de căutare a adevărului. De obicei, acest nara tor are voluptatea retrospectiilor destinate sa vindece răni mai vechi sau mai noi, fie ale sale, fie ale altora. [Aurel Pantea.] Orlando este un alter-ego al autorului- dubitativ în perimetrul estetic: iscodind prelungirile

acesteia în modalități de comportament, de unde rezulta un grad de sinceritate auctorială demn de cel mai înalt interes. [Titu Popescu]) și este privit ca un important romancier.)

Tudorel Urian notează:

„Bruscarea unei conștiințe prin revelația produsă de o schimbare radicală și ireversibilă, petrecută în planul cotidianului, devine astfel leit-motivul povestirilor lui Cornel Nistea. Această iluminare de conștiință este întotdeauna dublată de o trăire emoțională foarte înaltă. De altfel, afectivitatea este simțul la care apelează în primul rând Cornel Nistea, scrierile sale fiind, din acest punct de vedere, apropiate de poezie. Ca și în cazul poezilor, la autorul în discuție scriitura este, în același timp, revelație și trăire afectivă a acelei revelații”.

Romanul reușește să fixeze esența vieții în momentul în care iubirea este văzută ca un vehicul spre fericirea pură, ca năzuință, ca speranță, ca detentă spre desăvârșire... Cornel Nistea a simțit că tema centrală a vieții este iubirea... O temă creștină, universal valabilă și luminoasă. Artistul o are la îndemână, totul este să o intuiască la timp și să o poată trăi ca experiență într-o relație unică, divină, în mediul social concret care i s-a dat...

Octombrie 2012.

Ioan Evu, tentația poetului de a consuma poezia între caterinci, gramofone și abisuri (critic de bunăvoie)

Ioan Evu ne ademenește cu o nouă carte apărută la Iași: Editura Tipo Moldova - 2013, în colecția Opera Omnia – publicistică și eseu contemporan, *Cartea consumatorului de poezie*.

Titlul este ușor ironic, el trasează tensiunea dintre literatura celor dedicați și literatura bazată pe interes economic. Ioan Evu este poet, unul echilibrat, pasionat de poezia bună, trăită, poezia fără compromisuri. El este făcător de poezie, a reușit să facă o legătură între poezia clasică și modernă, între ritmul și rima obișnuită și ritmul și rima ideilor, în opera sa. Trăind în Hunedoara, într-o provincie aproximativă, dar aproape de centru poeziei, de inima ei de aer înalt și lumină, el citește cu pasiune și încearcă să pătrundă misterul poemelor care vin din neant în lumea de fiecare zi. Ioan Evu nu privește neapărat la fața poetului, la numele lui fabricat de marketingul literar practicat de noua paradigmă a poeziei române actuale. El privește la anotimpurile eterne ale poeziei dintotdeauna, la ceea ce aduce mister, la cântecul discret din cuvinte, la fulgerul care leagă ideile și viețile poetilor.

Cartea are o *precuvântare* din partea poetului critic și câteva note *biobibliografice*, debutând cu un argument și propunând viața poetului marcat de cărțile scrise dar și de cele citite.

Eseurile, notele literare, textele „consumatorului” sunt originale, ne aduc la lumină o poezie aparent minoră din punctul de vedere al rețelei literare oficiale, dar o poezie a pasiunii fără rezerve, scrisă cu „vârful inimii”, cum ar afirma Nichita Stănescu, poetul etalon. Un eseu este dedicat chiar lui Nichita, *unicul*, era nevoie de un argument forte ale „consumatorului”, de

brand-ul cel de toate zilele. Iată ce scrie poetul Ioan Evu despre Nichita:

„Eminescian prin structură, arghezian prin strădania de a renova permanent limbajul clasic prin frazări inedite, și barbian prin capacitatea de a elabora o poezie celebrară, „rece”, esoterică, Nichita Stănescu reușește, totuși, să-și găsească propriul drum, opera sa fiind o sinteză a poeziei ilustrațiilor săi înaintași”.

Iată argumentele pentru cititorul de poezie! Nichita este unic prin sinteza făcută între poezia de ieri, poezia de mâine și poezia de azi, fără compromisuri, fără inginerii financiare și de gașcă nebună.

„Consumatorul” de poezie ne propune câteva teme importante care au marcat fenomenul poetic al ultimilor ani: abisul din neantul personal, întoarcerea la Noul Babilon, ficțiunea ca argument pentru poetul din provincie, frumusețea care strigă din șanțul de proximitate, neantul aparent, alfabetul din cuvinte șoptite, strigătul poetului în vremea vremii sale, lecturi de sărbătoare, țipătul vertical al poeziei, codul din versurile scrise, călătoriile literare care încep în mintea poetului și sfârșesc în inima sa, metaforele care curg în piața centrală, limitele poeziei între frontiere nevăzute și neputințele poetului, astrele care macină ideile din cuvinte potrivite, poemele care pot împlânzi fiarele sălbatice ale vremii. Da, Ioan Evu este acordat la emisia continuă de poezie care dantelează viața socială a lumii. Nu lipsește umorul când abisul aparent macină poezii pentru că, nu-i așa, există o carte de colorat mintea, scrisă de Dumitru Hurubă pentru copiii literaturii care au îmbătrânit în poeme, ca soldații în turnurile cetății...

Ioan Evu a scris despre opera unor poeți pe care i-a cunoscut și care au marcat viața cotidiană, unii din județul Hunedoara, alții din județul literaturii bune, viața acestora i-a atras atenția asupra

operei, existând o legătură strânsă între pasiune și dramă personală.

Mai era nevoie de o carte de critică literară? Da, poezia este mereu un continent neexplorat! Ceva mereu trebuie descoperit, redescoperit, sintetizat, analizat și... persiflat, sau apreciat. Ioan Evu recunoaște: nu are veleitatea unui critic, dar are urechea muzicală a poetului făcător de poezie.

Este el un banal consumator de poezie? Nu, este poetul care strigă poezia celorlalți poeți, din dragoste de poezie! Este un generos, capabil să privească spre poetul din șanțul istoriei, dar și spre cel de pe culmile disperării! Până și poeții mor, scrie Ioan Evu, moartea este un argument forte, *pe aici au trecut poeții!*

Textele din această carte de critică au fost la timpul potrivit, cronici publicate în revistele literare, a susținut cândva, din generozitate, o rubrică permanentă de recenzii în *Provincia Corvina*, Hunedoara, o revistă de rezistență în provincia de cuvinte a poezilor talentați. A susținut poeții la debut, la maturitate, după moarte. Unele texte s-au pierdut în neantul aparent, altele s-au păstrat, au intrat în această carte. Poeții scriu despre poeți, ei scriu din pasiune, critica este un pretext de a rescrie marile teme ale poeziei...

Despre Ștefan Augustin Doinaș, „consumatorul” de poezie remarcă un fapt aparent banal, poezia va rezista în timp pentru că: „Ștefan Augustin Doinaș se află într-un continuu dialog cu adevărurile primordiale iar poezia sa este o continuă provocare a fatumului”. Despre Horea Gârbea afirmă: „Structural, Horea Gârbea e un contemplativ, dar care posedă rara abilitate de-a emite sentimente etern umane a căror tranzitivitate are asupra cititorului impact imediat”.

Când citează, Ioan Evu vede poezia altfel decât un critic de rasă pură: „...frumusețe prăbușită-n șanțuri/ artă schilodită de-un destin hazliu/ Dumnezeu există e-al supremei uri/ peste tragedia de a avea un fiu// carne azvârlită de un zeu mârșav/ în incandescență sâmbure de gheață/ victimei cu vremea chinu-i e

nărav/ peste întâmplarea de a avea o viață” (Ovidiu Băjan – *Frumusețe pură prăbușită-n șanțuri*).

Despre Ioan Barb scrie: „Ca structură, Ioan Barb este un romantic, însă cu o bună aderență la concretul realității imediate”. Apoi citează: „... am cerut să fiu euthanasiat înainte de naștere// așa cum m-au inventat într-un incubator/ eram omul fără origine fără Dumnezeu/ cu o gaură în locul numit suflet/ au vrut să o astupe cu silicon...”.

Ioan Evu, recunoaște, în fața poezilor analizați în carte: „... am încercat să restitui o câțime din generozitatea cu care, la rândul lor, alți cronicari literari s-au aplecat asupra scrierilor mele atunci când aveam atâta nevoie de încurajările lor”.

Ioan Evu se adresează unui popor special, poporul poezilor în vremuri complicate, la limita timpului flămând de poeme...

Cartea „consumatorului” este și un *elogiu furtunii* în care au trăit poezii fără număr de identificare, este cartea unui însoțitor discret, în umbra cuvintelor născute din preaiubire, a poetului fără armură, a poetului cu o biografie a durerii, este critica unui poet de bunăvoie în fața muntelui adormit...

21 mai 2014

* Poezii „consumatorului” de poezie: Ionel Amărieuței, Ioan Barb, Ovidiu Băjan, Adrian Botez, Dumitru Chioaru, Dan Constantinescu, Rau Constantinescu, Ciprian Cosma, Nuța Crăciun, Nicolae Crepcia, Adrian Demnea, Florin Dochia, Ștefan Augustin Doinaș, Dumitru Dumitrescu, Horea Gârbea, Dumitru Hurubă, Dorina Brândușa Landén, Iv Martinovici, Laurian Lodoabă, Ion Mircea, Gheorghe Mocuța, Mariana Pândaru, Maria Diana Popescu, Atila Socaciu, Constantin Stancu, Robert Stauffer, Nicolae Szekely, Ioan VasIU, unicul Nichita Stănescu.

Daniel Pișcu în supermagazinul realității

Daniel Pișcu își exercită predicțiile în volumul *Poemul lui Nokia*, o carte de versuri transmise fără fir între poet și cititor, apărută la București: Editura Tracus Arte, 2013. Realitatea este magazinul din care el cumpără, magazinul unde se vinde, magazinul care rupe flămând din viața noastră pierdută prin labirintul tehnic al epocii.

Volumul ne prezintă câteva date despre poetul Pișcu, cărțile publicate, activitatea, este o realitate personală, ca un paravan pentru cititorul curios. Dincolo de fapte sunt poemele, crude, postmoderniste, îmbibate de falimente, revelații, amintiri, iubirea care trece prin ochii poetului ca o săgeată.

Sincer, Daniel Pișcu ne indică sursa de inspirație: Supermagazinul realității! Răspunsul poetului la această avalanșă de oferte este reclamația, sugestia, nemulțumirea în fața realității imperfecte, abundente, dar mișcată. „Frecventez mai ales/ supermagazinul realității./ De aici mă îmbrac/ mă încălț/ mă hrănesc/ cumpăr tot felul de sortimente:/ fapte, întâmplări – evenimente/ senzații, impresii – sentimente./ Realitatea mă sesizează.../ Iar eu îi răspund/ luând condica/ de sugestii și reclamații (Supermagazinul realității)”.

Limbajul poeziei este simplu, dar trimițând la semnificații complexe, realitatea are un halou de mister, poezia este o joacă brutal complexă: *se joacă cu sinele, cu tinele, cu minele...* Joaca se face cu discreție, cu atenție, fiecare zi are secretele ei, ceva etern se ascunde în efemerele fapte sau întâmplări. Concluzia: „motoarele dimineții s-au pornit” (Refrenul zilei)!

Tragedia omului modern este sugerată prin fapte banale: „Iarba nu-și expune/ gândurile,/ nu comentează,/ nu bârfește./ De aceea ea crește/ așteptând în liniște/ domestic,/ cosașii” (Iarba). Vine o vreme a judecății, realitatea este acidă, ea ne oferă dragoste, evenimente, informații, creierul pare agreat, dar nimic

nu este pe gratis, vin cossașii, nimic nu-i anunță, doar iarba liniștită, domestică, aparent docilă... Gândurile semnaleză pericolul pentru disciplina impusă de realitatea în mișcare, cu toate motoarele pornite.

Sunetul clopotului marchează trecerea noastră prin peisaj, el anunță preocuparea lui Dumnezeu pentru faptele oamenilor, clopotul este un semn, sunetul care trimite la cuvânt, el se maturizează în timp ce își trimite semnele: „Dar Clopotul/ ne trimite semnale:/ Dumnezeu e în Cer/ noi pe Pământ./ Dumnezeu e pe Pământ./ noi în Cer” (Clopotul). De observat mișcarea pe verticală, clopotul devine personaj, pare a fi Glasul lui Dumnezeu, grafia începe cu literă mare, e prezență presantă în supermagazinul realității.

Volumul lui Daniel Pișcu se desfășoară în trei planuri: *Supermagazinul realității*, *Poemul lui Nokia*, *Passe partout*, planuri care dau soliditate mesajului, realitatea trimite cuvinte, le vedem-nu le vedem, ele se cristalizează în poeme, poetul este atent la jocul complex, realitatea depășește generozitatea aparentă. Numărul trei este unul simbolic, ceva divin se află în miezul lucrurilor, în trecerea noastră prin supermagazin... Capitolul *Poemul lui Nokia* dă titlul volumului, el este cel mai lung din carte, trădează secretele poeziei: telefonul prinde individul într-o rețea complexă, fără scăpare: „Grație lui/ devenisem dependent social/ și din cauza lui, antisocial”. Poetul este un personaj incomod, eroismul și tragedia sunt exprimate cu ironie, ludic: „A murit prietenul meu Nokia/ cu care mergeam/ la vânătoare de lei/ și valută,/ a zis prietenul lui, Ericsson./ A murit în luptă”. Trimiterile la tragedia antică, la poezia de rezistență a lui Nichita Stănescu par a fi luate în joacă, dar ele exprimă realitatea imediată: omul dependent de lucruri până la sufocare, până la exces, abandonul individului în brațele obiectelor pare implacabil, tragedia este în fața noastră, până și prietenul Nokia (marcă de telefoane, celebră) provoacă dezastrul, nimeni nu mai ascultă, vânătoarea de lei a căzut, amintirea este greu de

gestionat, dependența de obiecte pare o boală: „Era atât de fin/ și totodată puternic./ Nu deranja pe nimeni./ Arăta atât de bine și ora./Mă proteja de orice/ spațiu, loc și timp./ Avea tastele cele mai curate./ Și cifrele mari./ Le vedeam fără/ a mai fi nevoie de ochelari”.

Legăturile generate de prietenul Nokia au avut o greutate maximă într-o lume minimă: „Pentru mine, el era/ o indescriptibilă emoție”.

A juca, a gândi, a avea emoții, a trăi la intensitate maximă când lumea este învăluită în sunetul Clopotului, sunt traseele pe care se mișcă poezia lui Daniel Pișcu. El evită metafore care s-au mai zis în piața publică, caută originalitatea, forma acoperă fondul uneori, joaca de-a poemul este una periculoasă, până la distrugere, dar în ultimul moment poemul capătă consistență datorită poetului care are în mână *condica de sesizări și reclamații*, are controlul asupra textului. Limbajul frust și obișnuit al poetului îi face uneori feste, cade în desuetudine și banal, iubita este comparată cu o stradă, comunicarea devine absurdă, relațiile dintre oameni au ceva elastic, cineva întinde elasticul la maxim sub tandra ninsoare!

„Poate că atunci când fugi/ lași în urmă/ sunetul de flaut” – iată poezia încărcată de adrenalina realității...

Iunie, 2014

Dosoftei: ca roua ce curge pe munte...

Într-o vreme în care Biserica este în criză, un ev în care criza a marcat sisteme sociale, politice sau culturale, Adrian Botez ne prezintă în cartea sa *Dosoftei – vestitorul lui Eminescu*, carte apărută la Râmnicu Sărat: Editura Rafet - 2014 (Director Constantin Marafet), o parte a miracolului românesc, cumva uitat, cumva discret.

Două nume: Dosoftei și Eminescu.

Eseul este unul la coliziunea dintre domenii, pendulează între literatură și teologie sub forțele istoriei.

Adrian Botez este un curajos...

Mulți intelectuali iau în derâdere ritualul creștin, uită de valorile eterne, sunt interesați de nihilism, absurd, cinism, postmodernism, realitatea fără de realitate, etc. Alții se afundă în formalist sau ritualul cel de toate zilele. Autorul nu este un desuet, este un pasionat care deranjează ierarhii și restabilește regulile normalului în literatura română. El consideră că această carte densă este o primă abordare stilistico-poetico/hermeneutică a operei Sfântului Mitropolit Dosoftei.

Dosoftei un nume în epocă, a luat în serios sarcina care îi revenea și a tradus *Psalzii* (Davidieni) din Sfânta Scriptură în limba română. Traducerea unui text biblic este o îndeletnicire foarte grea, o piatră de încercare pentru orice traducător, pentru orice popor, limba ebraică veche are multe meandre, este uneori dificil de abordat, nu sunt puse în lumină toate secretele ei, are o logică lingvistică rară, neuzuală pentru un european. Ceva este totdeauna altfel (sucit) la evrei, o limbă care pregătește capcane pentru un literat autentic.

Traducând psalmii, Dosoftei (1624-1693) a reformat din interior limba română, a propus teme noi, a pus bazele unui edificiu poetic și a descoperit geniul românesc. Dosoftei anunță astfel pe Eminescu. El a fost primul mare poet român, el a fost și

un teolog deosebit, a adus noutăți, a propus direcții și a avut curajul să dea o variantă românească a psalmilor. În psalmii lui Dosoftei se simte Hristos cel Înviat, Cel care ne-a lăsat Evanghelia, există un spirit creștin în această traducere. Privind în contextul european care a respectat regulile logicii ebraice, un context marcat de raționalismul lui Aristotel, promovat de linia catolică sau reformată, uneori, demersului poetului român este original, propune soluții noi. El se detașează de Jan Kochanowski (Polonia) sau de Clément Marot (Franța), un duh special pune în mișcare materia fină a psalmilor. De asemenea Adrian Botez declanșează un demers special: Dosoftei a fost un geniu din perspectiva timpului în care a trăit, el a pregătit calea pentru Eminescu, un capăt de drum în literatura română (Aminul).

Sunt scoase în peisajul teologic și literar viziunea, mistica, fantezia românului pasionat după adevărul lumii. Mentalul românesc capătă o dimensiune superioară, cuvinte intră în Templul sufletului românesc, devenind universale... Autorul cărții este un curajos, face o reverență pentru cultura noastră, are o mare recunoștință pentru înaintașii care au marcat istoria Moldovei și a românilor. El arată limitele criticii literare românești privind analiza *Psaltirii în versuri*, se delimitează de Călinescu, preia sub o aspră cenzură scrierile lui Nicolae Cartoian, sau alți critici. Deficitul de cultură teologică la criticii români este pus în evidență, astfel unele considerații considerate certe sunt spulberate. Adrian Botez însă forțează nota, intră în mecanismele istoriei tratează subiectul sub raport politico-istoric, înfruntă hățișul noilor noțiuni de popor, națiune, termeni care se cristalizau într-o Europă în fierbere, catolicismul și protestantismul se duelau, evreii își impuneau doctrina în viața publică. Analiza sa este pasională și dedicată, nu se delimitează prea clar de curentul ortodox (teologic) și Biserica Ortodoxă, între calea dreaptă și biserică (fie ea și majoritară) există câteva diferențe, diferențe care au marcat istoria lumii, chiar prin

războaie... Ori Duhul tutelar a lui Hristos nu duce la războaie, duce spre iubire, iar psalmul este expresia unei iubiri. Psalmi Davidieni învață pe credincios cum să se adreseze lui Dumnezeu în aura Duhului Sfânt. Dosoftei, susține Adrian Botez (și are dreptate), a poetizat și a încreștinat psalmii dăruindu-i poporului român. Misiunea sa a fost realizată într-o formă nouă, demnă de geneza unui fenomen unic. S-a deschis cale dosofteiană spre Paradis! Misterul credinței se relevă în textul vechi românesc, o „mireasmă” nouă adia în această scriere.

Adrian Botez are o mare pasiune pentru cuvintele vechi, cuvinte izvor. Se pune față în față lumea lui Dumnezeu și limba română vie, o recreare a psalmilor din Vechiul Testament!

Pentru cititor Adrian Botez are câteva concluzii ferme, Dosoftei este actual! Folosind un principiu teologic solid, pentru autorul cărții Dosoftei este Ioan Botezătorul, el anunță venirea lui Eminescu, el pregătește limba, viziunea, starea, principiile.

Dosoftei a fost printre puținii cărturari care au trăit în acel ev mediu complicat în România, deschizându-se spre Europa. El avea substanță, avea putere. A creat un arhetip românesc al poeziei! Noi teme: universul în expansiune, cuvântul transformându-se în logos în limba română, observă frumusețea vieții, lumea este dinamică, are fapte mărețe, în spatele a toate este Dumnezeu, verbul divin are putere de creație, îndeamnă la slăvire (laudă), psalmii pot vindeca spiritual, omul evită orbirea spirituală, se leapădă de boală, cunoașterea este una vie, de viață, pe verticală și pe orizontală, este pus în lumină elementul acvatic – uterul cosmic...

Adâncul mării pare locul unde se plămădește viața, chitul din adâncuri ca agent al lucrării divine. Leul lui David devine Lupul Valahic! Puterea lui Dumnezeu se manifestă vizibil, metafora și dinamica creației sunt prinse de Dosoftei în versuri fără egal în acea vreme și actuale. Analiza lui Adrian Botez este aici profundă și dă măreție literaturii române. Criza umană este pusă

bine în lumină, drama omului limitat răzbate din versurile vechi în forme proaspete, noi chiar și pentru cititorul modern.

Putem reține câteva cuvinte din cartea dedicată bătrânului poet nou: „Psaltirea Sfântului Dosoftei nu este una eminentemente extatică, prin atitudinea a spiritului și a sufletului și prin înmănuncherile de cuvinte – ci este o carte spiritualist-vitalistă, oferind un Model de Credință Creștin-Ortodoxă, deplindinamică, întru slăvirea lui Dumnezeu, în chip de căutare a Sinei Cosmice, ca identitate Divină/ORIGINARĂ a omului”. Adrian Botez sintetizează și îl încadrează pe Dosoftei în panteonul ortodox românesc, dar în pasiunea sa nu observă că și unele manuale teologice ale altor culte fac trimitere la traducerea psalmilor realizată de marele român în secolul al XVII-lea ca o etapă necesară în traducerea corectă a Bibliei. Cultura română este una a românilor dincolo de diferențele de viziune a teologilor.

Iată mesajul unui psalm:

„1-Câte de bine e și de frumos, să locuiască frații în unire!

2-Aceasta-i ca o mireasmă frumoasă pe cap, ca mirul ce s-a turnat pe barba lui Aaron, ce s-a coborât pe marginea vestmintelor lui.

3-Aceasta-i ca roua Ermonului, ca roua ce se coboară pe munții Sionului. Că, unde-i unire, Domnul trimite: viață și binecuvântări nesfârșite” (Psalmul 132, citat de Adrian Botez).

Mai menționăm că la baza analizei lui Adrian Botez au stat:

Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Editura 100 + 1, GRAMAR, București, 1998.

Biblia sau Sfânta Scriptură, după textul grecesc al Spetuagintei, Institutul Român și de Misiune al B.O.R., București, 1940 (Biblia Canonică).

De reținut și bibliografia care a stat la baza cărții, peste 178 de trimiteri și documente: o carte în carte, dominate de Biblie!

Iulie, 2014

Literatura ca vocație

(Autori analizați de Maria-Daniela Pânăzan în cartea *Spirale literare*: Magda Isanos, Nichifor Crainic, Zorica Lascu Teodosia, Sandu Tudor, Ovidiu Vasilescu, Nichita Stănescu, Grigore Vieru, Valeriu Anania, Nicolae Ionel, Virgil Todeasă, Pavel Dan, Mihail Petroveanu, Ion Agârbiceanu, Ioan Alexandru, Ioan Slavici, Dinu Virgil, Mihaela Sîrbu, Darie Duncan, Anton Rus, Nicolae Băciuț, Diana Câmpan, Aurel Pantea, Ioana Petraș, Ioana Popa, Ioan Rațiu, Florentina Loredana Dănilă, Svetlana Corobceanu, Maria d'Alba, Ion Buzași, Cornel Nistea, Lörinczi Francisc-Mihai, Teodor Seiceanu, Monica Grosu, Constantin Stancu, etc.)

Maria-Daniela Pânăzan ne propune *Spirale literare*, o carte complexă, publicată în Colecția OPERA OMNIA – publicistică și eseu contemporan, la Iași: Editura Tipo Moldova, - 2013, o carte reper în istoria și critica literară prin temele abordate, prin curajul de a vedea altfel literatura, prin ochi spirituali, bazându-se pe valorile creștine. Autoarea are știința documentării cu răbdare, de fiecare dată caută să ajungă la esența fenomenelor, pune în lumină bucuria lecturii. Literatura nu este un demers gratuit, pentru plăcerea autorului sau pentru a impresiona cititorul, este vocația de a dinamiza inimile în direcția corectă.

Probabil, cu trecerea anilor, spiralele se vor integra într-o construcție critică mai profundă, sunt, în prezent, elemente dintr-o analiză care va deveni o altă viziune asupra literaturii.

Analiza cuprinde eseuri, cronici, recenzii, semnale editoriale, note literare, plus câteva referințe critice despre opera publicată de Maria-Daniela Pânăzan și câteva date biobibliografice necesare pentru a înțelege universul autoarei.

Pilonii de bază ai cărții sunt valorile creștine care au marcat literatura română de la început și care pot constitui valorile pe care se pot greșa noile opere literare în spațiul românesc cultural.

Remarcăm câteva aspecte importante ale discursului critic: poezia ca semn de întrebare etern, rugăciunea, sufletul curat al artistului, suferința ca temă permanentă în lirica românească, miracolul literaturii revelat de îngerul care aduce cântece, cuvântul care zidește, iubirea ca relație perfectă între oameni, destinul scriitorului în veacul trecut și actual, iubirea de patrie, metafora încrustată în narațiunea vieții, jurnalul de idei, existența ca miracol, singurătatea artistului și drumul spre înțelepciune, lumea curată a copiilor, literatura populară, paradoxul ca mod de rezolvare a contradicțiilor moderne, anotimpurile dragostei, portrete de scriitori în vremuri complicate, teme fundamentale ale artistului, canonul care marchează opere.

Cartea începe cu „Dominante religioase în lirica secolului trecut” și se fixează pe „Sacru în poezia românească” (coordonator Aurel Pantea), sau „Valori creștine în poezia românească” (Ion Buzăși), teme fundamentale în istoria literară. Înflorind în jurul acestor teme idei de rezistență, Maria-Daniela Pănăzan analizează operele unor poeți sau prozatori care stau sub umbrela divină. Sunt scriitori importanți precum Nichita Stănescu, Ioan Alexandru sau Aurel Pantea care au făcut obiectul analizei în această carte, ori poeți care sunt atinși de har și suferință: Valeriu Anania, Magda Isanos, Ovidiu Vasilescu, Lörinczi Francisc-Mihai, Grigore Vieru, etc.

În primul eseu, Maria-Daniela Pănăzan reține că „Literatura română a secolului al XX-lea se găsește, aproape în întregime, <<sub auspiciile geniului eminescian>> cum a prevestit Maiorescu”.

Referindu-se la dimensiunea sacrului în poezia românească, autoarea reține: „Acest volum, demn de a fi deschis ca o carte de căpătâi, este o contribuție însemnată la promovarea liricii sacrale și la (re)definirea importanței acesteia în istoria noastră literară

(Sacru în poezia românească. Studii și articole – Coord. Aurel Pantea)”.
În eseu „Ce este poezia?” istoricul literar notează cu pasiune:

„Marile creații sunt rodul întâlnirilor cu Dumnezeu în Iubire...”. Continuă apoi cu enumerarea izvoarelor acestei poezii speciale: Scriptura, imnul creștin, tropare, colinde, cântece de stea, poezia populară, sentimentul infinitului din noi, dialogul dintre generații sub semnul sacrului...

Maria-Daniela Pănăzan are un simț deosebit al versului atins de jar, exemplifică cu pasiune, enumără clar ideile, adevărul personal și cel universal, depășește barierele dintre culte pentru că Hristos a zdrobit zidurile dintre oameni, simte ritmul etern și culorile iubirii, este atentă la dialogurile dintre scriitori, la temele care le-au marcat viața, la suferința care i-a schimbat și i-a maturizat într-o lume clătinată.

„Voi scrie despre-acea necruțătoare/ bucurie de-a fi tânăr sub soare;/ cu fruntea lângă cer voi scrie despre viață./ Tu sărută-mi cartea dimineață...” (Magda Isanos).

„Așa că tu fi tare și fă din suferință/ un imn de bucurie, și de mândrie fă,/ că roaba ta se roagă și-i arsă de credință,/ `ți împarte suferința și lângă tine stă...” (Ovidiu Vasilescu).

„Trebuie să pendulăm/ în ritmul respirației divine/ ca să răzbată din noi/ ecoul frumuseții./ Tu ești clopotul/ în care eu/ sunt pendulul îmbobocind iubire/ din dar ales” (Lorinczi Francisc-Mihai).

Pr. Ioana Petraș, scriitor, membru al U.S.R. Filiala Timișoara, preciza despre opera referitoare la poezia religioasă românească, scrisă de Maria-Daniela Pănăzan: „Conștientă de faptul că poezia exprimă starea duminicală a cuvântului, autoarea se apleacă filigranal spre ființa liricii noastre religioase, surprinzând cu acribie treptele devenirii acesteia ca răspuns al omului în dialogul său cu Dumnezeu”.

Cornel Nistea, referindu-se la aceeași preocupare a istoricului și criticului literar, eseist serios și pasionat, ținea să remarce: „O

simplă trecere în revistă a sumarului și bibliografiei pune în evidență volumul mare de documentare și de muncă a unei lucrări bine echilibrate și nu mai puțin dense. Capitolele sunt scrise cu acuratețe și nu de puține ori cu aplomb într-o succesiune rațională, începând cu sursele de inspirație și terminând cu analize teoretice de profunzime, după o selecție bine aleasă”.

Maria-Daniela Pănăzan are o preocupare constantă și serioasă pentru literatura română din perspectiva valorilor creștine, ea dă un răspuns indirect corpului de critici și istorici literari mai tineri (din perspectiva anului 2014) atrași de experimente, de o ideologie ezitantă, de sexism, limbaj suburban, pasiunea bolnăvicioasă pentru postmodernism diletant, subliniind tezaurul literaturii române după anul 1989 și nu numai. Modele vor trece, iubirea va rămâne, generații de cititori se vor reîntoarce bucușoși la anotimpurile acestea...

Modelele de referință pentru autoare sunt Titu Maiorescu, Eugen Simion, Dumitru Stăniloae, Constantin Ciopraga, Ion Buzăși, Alexandru Condeescu, Petru Poantă, Cornel Ungureanu, Alexander Schememann, Gabriel Liiceanu, Aurel Pleșu, Mircea Braga, M.M Bahtin, R. Barthes, etc.

Din această perspectivă delicată și armonioasă, putem nota, referindu-ne la pasiunea autoarei, citând din Nichita Stănescu, poet pe care l-a privit cu bucurie: „cuvintele de roteau între noi/ înainte și înapoi/ și cu cât te iubeam mai mult, cu atât/ repetau, / într-un vârtej aproape nevăzut,/ structura materiei de la-nceput” (Nichita Stănescu sau Îngerul care-a adus „un cântec de iarnă”, p. 81).

Ianuarie, 2014

Respirațiile oglinzii

Toate lucrurile își au vremea lor!

Pentru Lörinczi Francisc-Mihai a venit vremea secerișului, o vreme a roadelor depline, a abundenței, o vreme nădăjduită, una posibilă și adânc pasională.

În volumul de versuri *Pe vremea secerișului* poetul debordează de optimism și pasiune, se lasă dus de valul unui anotimp posibil, vremea roadelor... Există o rigoare și o rânduială în viață, efectele se văd doar la vremea secerișului, sub soarele necruțător, în câmpul aspru, răstignit de oameni, pentru a aduna boabele de grâu în pumni.

Cartea este structurată atent (Lörinczi Francisc-Mihai, *Pe vremea secerișului*, Sibiu: Editura CronoLogia, 2014, versuri, 161 de pagini), autorul își organizează poemele în patru anotimpuri:

- *Pe vremea secerișului*
- *Macii dragostei*
- *În lojele grădinii*
- *Lebedele de cristal*

Suntem, deci, în fața unei alcătuirii speciale în care materia poemelor se revarsă spre malul gândurilor cu vitalitate și discreție în același timp, cu bucurie și luciditate. Temele principale sunt dragostea, miracolul naturii surprins în esența creației divine, anotimpurile care se schimbă și aduc roadele mai aproape, viziunea asupra lumii și depărtarea de facil, speranța într-un anotimp perfect în care poetul să regăsească raiul așa cum ne-a fost dat, cântecul pământului, amintirile care ne caută. Toate au un substrat spiritual, realitatea este doar un argument pentru a căuta și a găsi un alt continent, un alt ținut. Poetul nu dă titlul poemelor sale, poemul devine un însoțitor tăcut al cititorului, o prezență discretă și o lumină specială. De reținut esența, iubirea se naște în inimă, urcă spre mintea care o primește ca miracol, este o gradare de la realitate la abstract, de la speranță la durerea

ideii. Dragostea pune în mișcare sufletul prin roșul macilor din holdă, bărbatul privește din înaltul grădinii, ideile plutesc în cerul de cristal, se fac lebede de cristal...

Un lan de grâu cântă în pârga lui cuptor, lângă piramida de grâu – aurul vieții, orchestra nevăzută începe concertul, e un cântec de glorie pentru abundența roadelor, se aude rugăciunea viorii peste sat, sărutul are gust, e ca sarea în bucate, spicele se lasă secerate cu încredere de secerător...

O vreme apusă se revarsă în poeme, dar posibil concretă în care omul se întâlnește cu realitatea pentru a-și pregăti o altă perioadă: a existenței în cele patru puncte cardinale, în cele patru anotimpuri, în cele patru evangheliile ale roadelor, în cele patru mirări...

Vezi/ departe sunt luminătorii cerului/ tu ești luminătorul sufletului meu/ discernătorul m-a dăruit cu iubirea ta/ ce cântec frumos se aude/ între pereții sufletului/ Dumnezeu cântă la vioară/ în primă audiție (p. 50)". Lőrinczi Francisc-Mihai are o grilă creștină de a vedea lucrurile, atmosfera este una în care temele sunt implicite, nu explicite, dragostea are o formă specială, se ridică din carnea putrezitoare, din sferile joase, dragostea este ceva special pentru bărbat, îl ridică spre înaltul înalt.

Poetul dialoghează cu natura, natura este un partener, ceva apropiat, ceva ce schimbă sensul în această lume căzută: „ce pot să cer/ macilor din iunie/ să îmi sporească dragostea/ să-mi fie afrodisiac natural/ în noaptea în care/ lanțurile ne vor lega/ strâns/ pentru a nu cădea/ unul din celălalt (p. 60)".

Peisajul suferă modificări în ochiul îndrăgostitului, e un loc unde cerul rănește pământul, se cern pulberi de aur din azur, noaptea ceru se-mbăiază-n stele, lacrima zorilor gingași, macii - cascada sângerie, cad de-a valma, păsări rănite sub cerul plumburiu...

Dragostea își pune amprenta pe materie, brusc, cuvintele au altă greutate, altă dimensiune: un dor nebun face aceste cuvinte

să cânte, poetul cerșește umil un strop de iubire, în cântecul bărbatului ruinele se aprind, cântece albastre se aud, iubita este amiaza deșertului, răcoarea unei oaze. Poetul are capacitatea de a atrage imagini profunde într-o regie ușor naivă, are tehnica pictorului naiv în care detaliile par importante, perspectivele se sugrumă în fața infinitului, culorile se fac aspre sau dulci, formele se schimbă sub presiunea unui sentiment nedefinit, temele se diluează în fața limitelor neclare ale anotimpului. Lörinczi Francisc-Mihai are răbdarea de a pune în lumină toate acestea, de a se descoperi și redescoperi un alt om sub cer, cu stelele pe umăr căutând soluții pentru a secera, a strânge recolta, a se bucura de darul venit în plină vară, de a spera la diamantele toamnei sau a locui lângă lebedele de cristal... Ar fi trebuit o și mai mare răbdare în construcția poemelor, pentru a condensa stările, e evita diluarea formelor.

Poetul demonstrează că poezia poate rămâne în matca ei, nu este nevoie de un experiment sub narcoza metaforelor forțate, de hiperbola inventată, bogăția recoltelor posibile este de ajuns, naivitatea îndrăgostitului este șansa sa la miracole. Deși renunță la grafia obișnuită, el este atent la mesaj, acordă mesajului o atenție sporită, formele vin de la sine, fără efortul de a poetiza ceea ce deja Dumnezeu a pus în lanul de grâu: cântecul întregului univers...

„Cu degetul doar/ am atins unda de apă/ îngerul a plonjat din înalt/ și din vibrațiile sublime/ am renăscut din respirațiile oglinzii/ în cuvinte mister/ pe luciul fanteziei/ lebede de cristal/ pregătite/ pentru/ vremea secerișului (p.159)”.

Un înger străbate poemele, le fulgeră carnea cuvintelor, luciditatea ia locul fanteziei în magma acestora, fantezia doar mișcă versurile spre un alt anotimp, dragostea e prezentă: mustul dulce se leagănă în ciorchini, îndrăgostiții se sărută în vie, locul perfect - nu se poate adăuga nimic, nu se poate scoate nimic...

Octombrie, 2014

O mie de cuvinte pentru cărătorul de bagaje

Ladislau Daradici realizează în cartea sa *Călăuzitorul de suflete* parabola sufletului în infinitatea celor o mie de cuvinte, cuvintele iau locul celor o mie de ani de pace. Autorul face efortul de a rămâne în limita acestor o mie de cuvinte pentru a putea acapara lumea spiritului, una stranie, reală și dureroasă, cu fulgere de frumusețe și detașare. Norma este autoimpusă pentru a crea presiunea frumuseții într-o lacrimă. Limitele forțează imaginația, trăirea, limbajul. Chiar limitat, limbajul este un instrument fericit pentru a modela partea spirituală a vieții. Cartea a apărut la București: Editura Euro Press, 2014 și cuprinde mai multe scurte povestiri denumite parabole, poate ca un răspuns la cartea lui Andrei Pleșu apărută în anul 2012, numită *Parabolele lui Iisus*. Se pare că povestirea scurtă având ca sâmbure un mister, pendulând între religios și moral, descriind o anumită tensiune a cunoașterii și a trăirii este o modalitate bună de a transmite mesaje despre eternitate, infinit, suflet, noțiuni cumva refuzate de modernitatea pătrunsă de schismele postmodernismului. În antichitate sau în evul mediu parabola a fost destul de actuală, oamenii fiind pasionați de partea spirituală universului. Materialismul actual obturează vederea părții infinite a cosmosului modelat de idei, adică de vorbele zise.

Cartea este structurată pe două orizonturi: parabole europene și parabole transilvane. Geografia este una spirituală. Parabolele presupun o directoare, o curbă imaginară atrasă și respinsă de un centru numit focar, de esența pură a existenței. Pentru Daradici viața se mișcă în raport de un loc tainic, esențial, care marchează mișcarea de la clipă la eternitate sub magnetismul pus acolo de Dumnezeu.

Acțiunea povestirilor se petrece undeva în Europa, autorul pleacă de stările sale: iubirea, visarea, cartea, muzica, călătoria ca

formă inițiativă de evadare, povestea în poveste, personajele sunt diverse, au nume diferite, uneori străni, autorul face și el parte din narațiune, simte durerea personajelor schițate de el, se bucură cu ele. Parabolele se citesc cu interes, este un mesaj care ne privește, iubirea ne privește pe fiecare, la fel moartea. Transilvania este locul mirific pentru Daradici, aici se simte acasă, povestirea este parte a vieții trăite. Între acțiune și vis există o directoare care le străbate, în modul acesta cuvintele prind viață, dimensiunea este a experienței absolute.

Temele parabolilor sunt la îndemâna fiecăruia, ne pasionează, ne atrag. Europa ne permite să ne ducem tezaurul personal oriunde, există un timp al baladei, personajele își trăiesc veșnicia, nemurirea se poate întâmpla instantaneu, există o dimineață frumoasă în parcurile din Europa, dragostea și moartea modelează ziua, este loc pentru un nou început, lumea se mișcă sub magia unei nopți de cleștar, viața este fragilă, o inimă de turturea pentru personajele narațiunii, călugării poartă mereu o taină cu ei, una care le este cruce și eliberare, un om se vrea arbore și reușește, iubirea îl transformă miraculos, există orașe, poduri, porturi, parcuri, marea, localități mici unde se întâmplă mari evenimente, sufletul este rotund în peisajul istoriei, însoțitorul de suflete transformă particularul în universal, lumea are mai multe dimensiuni. Daradici ne convinge de un lucru simplu: fiecare persoană contează!

În Transilvania povestea și visul au elipse care dinamizează viața, dragostea este diamantină și tutelară, muntele își etalează miracolele, o pădurea marchează destinele, ceva leagă duios casa veșniciei de casa vieții, o poveste cu lupi și bătrâni în Apuseni. La Prislop sunt minuni, se poate muri din dragoste pentru alții, sufletele se mișcă precum fluturii în locuri speciale, au existat uriași în Zarand, ori ceva a murit *în aici*, fără regrete, fără durere, istoria a topit destinele.

Scurtele povestiri încep prin a fi fantastice și devin experiențiale.

Ce ne transmite Ladislau Daradici?

Cea mai mare povară a oamenilor suntem noi înșine (*Cărându-ți bagajele prin orașele Europei*).

Trezindu-se într-o dimineață, oamenii uitaseră cine erau ceilalți (*Baladă pentru Isobel Ayala*).

Un personaj din Toulouse trăiește două destine într-unul singur (*Călăuzitorul de suflete*).

Omul afirmă: „Fiule, îmi spuse odată bătrânul Diego, cunoașterea este lumină. Doar păcătoșii și ignoranții se tem de adevăr... Însă viețuim în beznă și, cum lumea e condusă de ignoranți și păcătoși, adevărul poate însemna la fel de bine și piere...” (*Ceea ce scrii acum se întâmplă acum...*).

De dragul unei femei, un bărbat este în stare de orice (*De dragul Elsei Johanssen*).

Moartea nu este niciodată aceeași (*Despre nemurire și nu numai...*).

Oare cine a vrut ca noi, oamenii, să murim câte un pic cu fiecare moarte din jurul nostru? (*Dragoste și moarte la Praga*).

Cum ai petrecut cea din urmă zi a vieții tale? (*În cea din urmă zi a vieții tale...*).

„Am decis să fac acest experiment aici, la Praga, conștient și pe deplin responsabil pentru demersul meu, nu pentru a revendica și obține ceva, nu pentru faimă și publicitate, ci pur și simplu pentru a-mi dovedi mie însumi că sunt capabil să fac asta...” (*Olaf Christiansen, un artist al sorții*).

În dimensiunea parabelor despre Transilvania, Ladislau Daradici mărturisește:

„De la o vreme, culcându-mă târziu în noapte și adormind, mă trezesc deseori în câte o poveste. Aș putea spune că mă culc în câte o poveste, în realitate dizolvându-mă în ea, în substanța-i magică și devenind încet-încet câte puțin din moleculele ei; aș putea spune că eu însumi mă transform în acea poveste (*Trezindu-te, în vis, în câte o poveste...*)”.

Proza fantastică începe cu un *prolog* în care autorul ne face unele precizări legate de modul în care s-au încheiat narațiunile: povestirile au fost scrise în perioada 2010-2014, unele au fost publicate în periodice, ele au avut un scop, autorul a intenționat să le dea o finalitate spirituală, folosind cam o mie de cuvinte pentru a le fluidiza într-o formă acceptabilă și permisivă pentru cititor. Acțiunea, mai mult un motiv pentru a creiona poemele în proză, căci Daradici este aici o parte poet, o parte prozator, se petrece în locații diferite din Europa și din Transilvania, bazându-se pe universul special al artistului: spiritul în mișcare, în vibrație, prin Templul pe care îl formează universul acesta posibil și abordabil.

Daradici afirmă:

„Prin istorie, tradiții și multiculturalitate, Transilvania este matricea devenirii mele, fiecă parabolă din acest al doilea ciclu nefiind decât o încercare de immortalizare a unei stări sufletești generate de locuri, lucruri sau oameni; reinventând magicul acestui univers specific, dar prin excelență european, încerc să-mi redefinesc, chiar cu întârziere, sinele; e ca o tentativă de autoizbăvire...”

Cele o mie de cuvinte i-au permis autorului să prindă sufletul ca existență de sine stătătoare, de origine divină, mișcându-se pe un traseu având în centru, ca punct fix, pe Dumnezeu, făcându-l să fie ceva distinct de orice din univers, o multitudine în Unul etern...

Daradici definește ceea ce înseamnă să fii scriitor, parabolele sale sunt despre cărți și scris, despre real și ireal, despre acumulări și libertate:

„Ca scriitor, trebuie să ai har... Și ca să fii un scriitor care să conteze, trebuie să îndeplinești două condiții... Mai întâi trebuie să citești tot ceea ce s-a scris până acum, imaginându-ți că tu ai

scris totul și că n-ai putea scrie *aceleași* lucruri în *același* fel. Iar în al doilea rând, trebuie să ajungi să crezi că ceea ce vei scrie într-o zi, într-un anumit moment, chiar se va întâmpla în acel moment” (*Ceea ce scrii acum se întâmplă acum...*).

Iulie, 2014

Literatura între linii de dialog și manifest fracturist

Maria Nițu oglindește în cartea sa *Sesiune de autografe* (București: Editura Palimpsest, 2010) fenomenul literar actual. Interviuuri, cronici, texte cu suflet, portrete literare, tendințe și megatendințe, o lume care se caută, personaje despre personaje, istorie literară, plus un stil special marcat de claritate, sistem și căldura frazelor bine armonizate. Cine dorește să pipăie operele scriitorilor români în viață sau contemporani, să citească despre viața simplă a scribului în goana sa după cărțile scrise și nescrise, fuga pe la edituri, simpozioane sau sesiuni de autografe, găsește în această carte răspunsurile. Maria Nițu este solidară cu generația din care face parte, caută să clarifice temele literaturii tinere, revine la valorile de bază din cultura română. Este o scanare a vieții literare prin texte, oameni, idei, teme, întâlniri și despărțiri, suferință, ideologie, sociologie și istorie literară. În eseu „Madi – confesiune nedevelopată”, ea scrie despre colega de facultate:

„Trec cu un cronovizor pe strada Edgar Quintet a Facultății de Litere, prin amfiteatre, și refac atmosfera de studenție: cu colegi de an, Romulus Bucur, Mircea Cărtărescu, Emil Ionescu..., ori cu colegi din alți ani, Daniel Pișcu, cel care ne tot amenința cu un nou roman, la care continuu adăuga ceva:

„fii atent ce spui, te bag cu replica asta în romanul meu”, ori Ion Stratan, care ne atenționa șugubăț că își propusese să rămână repetent, să mai stea un an în București, pasionat de munca de la redacția ziarului studentesc, având în vedere că urma inevitabil repartiția prin satele României socialiste, după principiul << să ne cunoaștem patria >>” (p.283).

Aceste fraze reflectă foarte bine ce se petrece în eseurile sau dialogurile scrise de Maria Nițu în carte, laboratorul intern în care s-au plămădit operele scriitorilor români, cumva între moarte și viață, între un sistem și alt sistem social, între speranțe și uitare...

Cartea se formează în jurul câtorva pilonilor de rezistență:

- *Linii de dialog*
- *Vitralii*
- *Geometrii în timp și spațiu*
- *Ulise și marea*

Temele sunt generoase, absorb bună parte din istoria literară recentă. Sunt evidențiate necesitatea valorilor permanente în operele scriitorilor, simplitatea exprimării artistice, capacitatea de a rezista împrejurărilor și rezistența în fața tentațiilor complicate, premiera absolută, firul roșu care trece prin lumea teatrului și arde lumea poeziei, capacitatea omului de artă de a trăi stări extreme, ca-ntr-un concurs de formula unu... Lumea din carte, care ne cheamă la o sesiune de autografe, se definește prin capacitatea de a pune întrebări, de a te recunoaște ca personaj în furtună, anii tinereții ca timp în netimp, dulcea pasăre a studenției, imaginar și real în același timp, uimirea continuă, confesiuni discrete, greu de pus în lumină, frontierele visării, un tratat de melancolie și rezistență prin scris.

Maria Nițu are capacitatea de a face un portret necesar poetului Ștefan Foarță, unul dintre cei mai importanți din literatura actuală, de a sublinia liniile de forță din opera lui Mircea Cărtărescu și vulnerabilitățile scrisului său, de a se reîntoarce la Brâncuși și Mircea Eliade.

Despre literatura mai nouă, extremistă și mundană, reține manifestul subțire și violent al *fracturii*, ceva între „69” (simbol al sexualității sportive) și ruperea firului albastru care străbătea operele scriitorilor români de la Nicolae Filimon la Marin Sorescu...

„Specific lui Ștefan Foarță e plăcerea de a ieși la rampă într-o formulă originală, ca vrăjitorul Merlin. Scoate de fiecare dată cărți bibliofile, cu originalitate grafică, foarțistă, ca bibelouri de Veneția, din sticlă de Murano, unele cu un colofon puternic personalizat, în sine un poem întreg, blazon pentru poezia lui Ș. Foarță” (p. 233).

Iată o scurtă prezentare a unui poet de excepție, cumva uitat de critica literară de la București, dar unul care a marcat și marchează o epocă de sinteze și antiteze.

Despre Mircea Cărtărescu notează:

„Volumul e o scriere fără stridențe de limbaj, dar cu un abuz de epitete care decupate din context ar părea teribil de romanțioase, crunt taxabile sigur dacă ar fi purtat o semnătură de femeie, ca sentimentaloid, exaltate. Încercarea de a scrie simplu despre lucruri simple e totuși forțată pentru un scriitor format la școala rafinamentului intelectual...”(p. 264 – în *Cherchez la femme*).

Despre grupul literar „*Fracturi*” reprezentat de Ionuț Chiva (susținut de editura Polirom), Maria Nițu decantează tendințele actuale ale romanului românesc:

„69 e titlu exact al acestei lumi, dihotomia Bine/Rău e o prejudecată creștină, la fel ca și starea conflictuală dintre ele (în budism nu există, ci e o stare a echilibrului), nimic nu e înger sau demon, totul e și înger și demon, în proporții diferite, bidivii ținută mai mult sau mai puțin în frâu de hățurile arlechin colorate ale lui Freud”(p. 271). Iată o definiție a „generației prezervativ” aflată într-un fel de „amurg ale zeilor”.

Curajul Mariei Nițu de a aborda literatura aceasta în structura ei acidă și dizolvantă, limpezește apele în viața unei generații care se caută prin oraș ca într-un bordel uriaș...

Volumul de eseuri pune capăt experiențelor ludice pentru că ne atrage atenția asupra valorii culturii române: „M. Eliade e un guru al istoriei religiilor, C. Brâncuși un revoluționar de geniu al sculpturii moderne” (p. 203). Definiția vieții curge de la sine - Mircea Eliade despre Constantin Brâncuși: „mai mare și mai puternică decât toate e tăcerea, ființa se naște din tăcere” - apoi lumea cade în genunchi pentru ritual, modelul sculptorului „Rugăciune” ne trezește la luciditate, purtându-ne de la întuneric la lumină, de la moarte la viață... (p.220).

De remarcat portretul făcut lui Anghel Dumbrăveanu și operei sale, o propunere de *arcă*, *Corabia lui Ulise* în stil modern pe apele istoriei literare, stări pentru care merită să pierzi corăbii și diamantele întunericului...

Despre autoarea cărții a scris Cornel Ungureanu: „Maria Nițu are deja în urma ei un număr de cărți care cartografiază cu acuratețe literatura <<din imediata apropiere>>. E un cărturar nobil, interesat de document, de confesiune, de paginile uitate ale provinciei literare”.

De menționat că aceste texte au apărut în diferite reviste literare: „Pro-Saeculum”, „Luceafărul”, „Coloana infinitului”, „Orient latin”, „Banat”, etc., scriitoarea participând activ la disputele literare actuale, la evenimente cu adrenalină...

Oct, 2014

Despre autor, câteva date...

Note biobibliografice



- Numele : Stancu
- Prenumele: Constantin
- Data și locul nașterii: 02 noiembrie 1954
- Domiciliul: Hașeg, Județul Hunedoara, România.
- Studii: Facultatea de Drept Cluj Napoca, 1988
- Starea civilă: căsătorit cu Rodica Stancu
- Ocupația actuală : consilier juridic. Vechime în muncă peste 40 de ani.
- Membru al *Uniunii Scriitorilor din România*, Filiala Alba-Hunedoara din anul 2009.
- Redactor al revistei „Nova Provincia Corvina” – Hunedoara în perioada 2001 – iunie 2010.
- Redactor al revistei „Contraatac” – Adjud, redactor șef: Adrian Botez.
- Activitate literara:
- Debutul publicistic: septembrie 1981 (concomitent). Genul: poezie. Publicația: „Brașovul literar și artistic „ – 1981; Revista „Orizont” – Timișoara, cu o prezentare de scriitorul I.V. Martinovici.
- Debutul editorial: Timișoara: Editura Facla, 1988 – editor d-ului Eugen Dorcescu, cu volumul *Fructul din fruct* – poezie, în antologia *Argonauții*.

- Colaborările literare: „România Literară”, „Transilvania”, „Luceafărul”, „Orizont”, „Vatra”, „Orient Latin”, „Provincia Corvina”, „Ardealul Literar și Artistic”, „Semne”, „Arca”, „Opinii Culturale”, „Obiectiv”, „Observator” – Munchen; „Cariatide”, „Reflex”, „Unu”, „Viața de pretutindeni”, „Citadela”, „Discobolul”, „Contraatac”, „Vatra Veche”, „Algoritm Literar”, „Viața Românească”, „Boema”, „Feed Back”, „Astra blăjană”, „Sintagme literare”, „Contemporanul”.

- Revista electronică „Agero”, – Germania, redactor Lucian Hetco.

- Revista electronică „Rețeaua Literară”.

- Revista „Ex Libris” – Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva.

- Publicații

Cărți pe suport de hârtie

1. *Fructul din fruct* – în Antologia „Argonauții”, Timișoara: Editura Facla – 1988, redactor șef Eugen Dorcescu – debut.

2. *Păsările plâng cu aripi* – poezie, Timișoara: Editura Helicon, 1988, editor Ioan I. Iancu, antologie personală incluzând volumele: „Crini de nisip”, „Păsările plâng cu aripi”, „Dincolo de retina apei”- 122 de poeme.

3. *A privi cu ochii inimii (Poemele roadelor)* - Deva: Editura Polidava, 2002, Colecția revistei „Provincia Corvina”, - redactor de carte Eugen Evu, poezie creștină.

4. *Pseudo-Imobiliaria - Afacerile lui Dumnezeu cu omul*, (eseu) București: Ed. Carpathia Press - București, eseu.

5. *Pomul cu scribi* – Timișoara: Editura Eubeea, 2006 - antologie de versuri perioada 1983 – 2006, peste 100 poeme, coordonator editorial d-na Nina Ceranu.

6. *Ecou de psalm* – secțiune în cartea de antologie de poezie creștină *Harfele Harului*, Deva: Editura Corvin, 2007, redactori Eugen Evu și Ion Urda, în colecția Biblioteca „Provincia Corvina”.

7. *Poetul la castel* - cronică, eseu despre opera poetului Eugen Evu –Vulcan: Editura Realitatea Românească, 2010, consilier editorial Ștefan Nemeček.

8. *Arhivele de la Hațeg: de la Neantia la Vâltoarea Sufletelor* - antologie neterminată despre operele scriitorilor din Hațeg, sau care au scris despre Hațeg – Vulcan: Editura Realitatea Românească, 2010 (carte premiată de Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Alba-Hunedoara, președinte Aurel Pantea).

9. *Pe masa de operație*, roman, Râmnicu Sărat: Editura Rafet, 2011, director Constantin Marafet (carte premiată la concursul internațional Titel Constantinescum, ediția a IV-a).

10. *Dictatura toleranței la Ștefan Nemeček*, evocare, Târgu Jiu: Editura Măiastra, 2012.

11. *Greutatea gândului nerostit*, poezie, Vulcan: Editura Realitatea Românească, 2012.

12. *Cu fantezia pe fantezie călcând*, poezie, Sibiu: Editura Cenaclul de la Păltiniș, 2013.

13. *Eteminanki (Ultima săptămână)*, poezie, Sibiu: Editura CronoLogia, 2014.

14. *Lecția de umor și viață în opera lui Radu Igna*, (note literare) Sibiu: Editura Cronologia, 2014.

Cărți în format electronic

1. *O călătorie cu Dumitru Hurubă în ținutul zăpăciților de tranziție (Lecturi de umor în vremuri triste)*, iulie, 2010, cronică, eseu despre opera scriitorului Dumitru Hurubă, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

2. *Lecția discretă de umor și viață în scrierile lui Radu Igna din Hațeg*, iulie, 2010, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

3. *Arhivele de la Hațeg: de la Neantia la Vâltoarea Sufletelor*, o antologie neterminată despre operele scriitorilor din Hațeg, sau care au scris despre Hațeg – ebook, septembrie, 2010, pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

4. *Epistolă cu pană de înger din ținutul Hunedoarei* – scurtă antologie neterminată despre operele scriitorilor din județul Hunedoara – ebook, decembrie, 2010, pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

5. *Apocalipsa poate începe pe strada Ciprian Porumbescu* (ziceri despre operele cărturarului Artur Silvestri) – ebook, aprilie 2011, pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

6. *Abisul de lângă noi sau O călătorie inițiată alături de Eugen Dorcescu*, mai, 2010, cronică, eseu despre opera poetului Eugen Dorcescu – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

7. *Poet de bunăvoie*, ebook, august, 2010, cronică, eseu, despre opera poetului Ioan Evu, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

8. *Dictatura toleranței la Ștefan Nemeșek*, noiembrie, 2010, cronici, note literare despre opera lui Ștefan Nemeșek, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

9. *Cucerirea labirintului*, noiembrie, 2011, cronici, note literare despre scriitori români sau străini, texte de ieri pentru mâine, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

10. *Aventura unui provincial pe cerul patriei: Constantin Marafet*, mai 2011, cronică, note literare, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

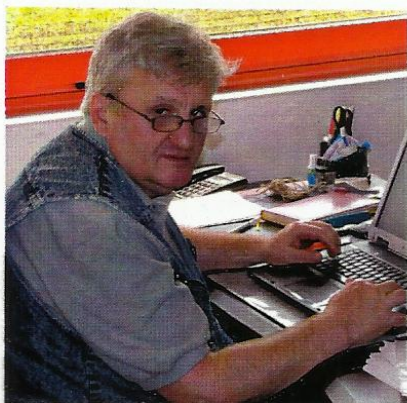
11. *Ceasurile vechi bat mereu ura unu* (Adrian Botez și literatura exilului în patria sa, limba română), cronici, note literare, texte despre opera lui Adrian Botez, octombrie 2011, ebook – pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

12. *Dimineața unui poet din oficiu* – Note literare la scrierile poetului Ioan Barb, ebook , februarie 2012– pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

13. *Nordul din poem la Dorina Brândușa Landèn*, cronică, note literare, la cărțile poetei Dorina Brândușa Landèn, ebook, noiembrie, 2012 - pe internet la www.scribd.com, sau www.costyconsult.wordpress.com.

CUPRINS

Cuvinte de luminat ochiul	5
Ziua.....	6
Scrisori de dragoste în răcoarea dimineții ...	7
Negru pe negru, când se epuizează limbajul	10
Penumbra trandafirului.....	20
Orologii de duminică.....	24
Abisul de lângă noi.....	27
Evadarea din melancolie la Mircea Stâncel, sau moartea ca ordine desăvârșită	33
Respir sub alt cer ...	37
Bestia învingătoare și Iisus.....	41
Urna cerului	46
Rădăcină înstelată.....	49
Sabatul interior	52
Biografia durerii („Carne putredă și pâlpare de aripi”)56	
Cititorul de iluzii	60
Poemul ca personaj la Nicolae Băciuț.....	65
Liniștea lumii la Adrian Botez	70
Dictatura realismului absolut la Daniel Pișcu	76
Căderi în oglinda cerului	81
Colecționarul de facturi și fericire.....	86
Fericire și peisaj marin cu nud	91
Ioan Evu, tentația poetului de a consuma poezia între caterinci, gramfoane și abisuri (critic de bunăvoie)	98
Daniel Pișcu în supermagazinul realității.....	102
Dosofei: ca roua ce curge pe munte... ..	105
Literatura ca vocație	109
Respirațiile oglinzii	113
O mie de cuvinte pentru cărătorul de bagaje.....	116
Literatura între linii de dialog și manifest fracturist.....	121
Despre autor, câteva date... ..	125



Cărțile vin spre tine, nu le poți opri. Într-o vreme în care se dă o bătălie grea pentru mințile oamenilor, lectura devine marea evadare din insula numită stres. În umbra cărților, mereu un scriitor, un iubitor de literatură, un om format să livreze ceremonii lirice. Cartea are un destin special, este sugerat de autor, este intuit de cititor, scânteiază în vreme. Lecturile au

devenit tot mai rare, oamenii își pun transfuzii direct de la televizor, de pe tableta electronică, de pe telefonul "inteligent". Sunt oameni care se refugiază în mirajul textului scris. Suportul de hârtie este cel mai accesibil și dă farmec stării de veghe în lanul de texte. Suportul virtual este unul necesar, contactul se face direct, fără intermediari. Fiecare scriitor a investit în cărțile sale suferință, miraj, puțin adevăr, marketing literar. Citind te faci mai bun, viața se adaugă vieții tale, ceața epocii se ridică, înțelegi. E tot mai greu să înțelegi semnele din jurul tău, care fac posibilă revelația personală. Literatura este o aventură, fiecare carte o scurtă călătorie în labirint, pregătești geamantanul cu privire și intri în țara promisă mereu de poeți. Ajungi acolo, uneori ești fericit, alteori, nu! Textele din carte sunt scurte epistole despre templul care se ridică în ființa ta cu fiecare filă, cu fiecare poem, cu povestirea sclipitoare. Notele literare nu pot ține loc unei cronici profunde, textele scrise au menirea de a acomoda cititorul cu lumea nevăzută din patria speranței.

Citești și de schimbi, nu realizezi că ziua de mâine este altfel, dar este mai reală decât realitatea pe care o bănuiai.

Constantin Stancu



9789731464374 I.S.B.N. 978-973-146-437-4